

PROVINCIALE STATEN VAN GRONINGEN
VERGADERING VAN 24 APRIL 2024

Inhoud

1.	Opening en welkom	2
	<u>Mededelingen, regelen werkzaamheden en vaststelling agenda</u>	<u>2</u>
	<u>Installatie fractievertegenwoordiger de heer Klotwijk (Volt)</u>	<u>3</u>
3.	Bespreekstukken	4
A.	Gemeenschappelijke regeling Nij Begun en aanwijzen leden Regioberaad	4
D.	Kadernota Beleidsontwikkeling aanpak ondermijning en weerbare provincie Groningen 2024-2028 (<i>motiedebat</i>)	37
2.	Mondelinge vragen	44
4.	Hamerstukken	50
5.	Ingekomen brieven	50
6.	Notulen voorgaande vergaderingen 20 maart en 3 april 2024	51
7.	Sluiting	51

PROVINCIALE STATEN VAN GRONINGEN VERGADERING VAN 24 APRIL 2024

Voorzitter: de heer F.J. Paas

Griffiers: mevrouw H. Engels-van Nijen en mevrouw J. Bordewijk

Aanwezig 37 leden Provinciale Staten: mevrouw A.H. Bakker (SP), de heer E.J.M. Bakker (Groninger Belang), mevrouw P.H. Benjamins-Van Oudheusden (D66), de heer E.J. Bennema (VVD), mevrouw S. Bennett (GroenLinks), de heer B. de Boer (GroenLinks), mevrouw M.E. Bosman (BBB), mevrouw W.S. Brilstra (VVD), mevrouw F. Buigel (D66), de heer A. Drenth (BBB), mevrouw F. Feenstra (SP), de heer F.B. Geijtenbeek (ChristenUnie), de heer D.J. de Grooth (Groninger Belang), mevrouw S.D. ten Hoeve (PvdD), de heer D.J. Hoogers (ChristenUnie), de heer R. Joling (PvdA), de heer K.W. de Jong (BBB), de heer A.J.M. van Kesteren (PVV), de heer J.P. Loopstra (PvdA), de heer E. van Marum (BBB), de heer G. Moes (BBB), mevrouw W.Z. Muilwijk-Wieringa (BBB), de heer H. Nieboer (BBB), de heer J.W. ten Rae (BBB), mevrouw L. Reinink (Volt), de heer P. Roemers (PvdA), mevrouw K. Rutgers-Swartjes (CDA), de heer M.O. Scheeringa (BBB), mevrouw H.T. Siersema-Orsel (GroenLinks), mevrouw S.D. da Silva Pinto (PvdA), de heer F.E. Smelt (BBB), mevrouw E. Stolk (PvdA), mevrouw M. Visser (PvdD), de heer L.H.G. Wenneger (BBB), de heer R.W. de Wit (CDA), mevrouw E.J.M. Zondag (Groninger Belang), de heer A. Zwart (Partij voor het Noorden)

Afwezig: mevrouw T.M. Donker-van der Vinne (ChristenUnie), mevrouw G.H. Ebeltjes (GroenLinks), de heer J.L. Epema (FvD), de heer H.A. Meendering (GroenLinks), de heer S.F.A. Wiegmans (BBB), de heer R.J.H.H. Rep (PVV)

Aanwezige leden Gedeputeerde Staten: de heer T.R. van Dekken, de heer H.E. Emmens, de heer H.J. Hamster, de heer A. Schmaal, mevrouw S. Top

Afwezig: ---

1. Opening en welkom

De VOORZITTER: Goedemorgen! Als de voortekenen niet bedriegen, is het tijd om de vergadering te openen. Ik heet iedereen in deze zaal welkom: de leden van de Staten, de leden van het College, onze ondersteuners, de deelnemers op de tribune – ik kan net in meervoud spreken want het zijn er twee – en de mensen thuis.

Mededelingen, regelen werkzaamheden en vaststelling agenda

De VOORZITTER: We hebben een quorum: dat kan iedereen zien.

We hebben een paar berichten van verhindering: van de heer Wiegmans, de heer Rep, mevrouw Ebeltjes, mevrouw Donker en de heer Meendering. De heer Roemers is er op dit moment ook niet, maar ik heb begrepen dat dat goedkomt.

En we hebben een jarige, want de heer Smelt is jarig. Ik ga hem daar van harte mee feliciteren. U hoeft niet per se te zingen. [Onverhandigt een bos bloemen aan de heer Smelt.] Ik denk dat de meesten van ons hem vanmorgen een hand hebben gegeven en hij keek net op een 'volkomen-niks-aan-de-hand-manier' terug naar mij. Maar wij hadden wel door dat hij jarig was! Fijne verjaardag!

We gaan de regelingen van de werkzaamheden doen en we gaan de agenda vaststellen. We hadden al een viertal bespreekpunten. Dan zijn er nog de mondelinge vragen: voorstel is die aan het eind van de agenda af te handelen. Is dat akkoord? Dat is akkoord.

Het eerste bespreekpunt gaat onder meer over de aanwijzing van twee leden voor het nieuwe Regioberaad uit uw midden. Dit gaat over personen en daarbij is een schriftelijke stemming in principe de gepaste vorm. De griffie gaat dat voorbereiden. Ik kom aan het eind van het agendapunt daar bij u

op terug, want dan wordt het stemmen menens. Dus één bespreekonderwerp, drie afzonderlijke besluiten en twee manieren van besluiten.

Het tweede bespreekpunt is de indexerings- en de prijsstijgingen van Groninger Spoorzone, inclusief een dekkingsvoorstel. We hadden in het presidium gezegd: dat wordt een motiedebat, want toen zagen we nog maar één motie aankomen. Inmiddels zijn er voortekenen dat er meer moties worden ingediend. Dan is een motiedebat geen geschikte vorm. Dus ik stel u voor om daar een regulier debat in twee termijnen van te maken.

Dan de hogere wiskunde van de voorzitter. De spreektijd voor de reguliere bespreekpunten is twee minuten per onderwerp en één minuut bij een motiedebat. Dus wij hebben drie reguliere debatten. Dat is zes minuten en met één motiedebat wordt dat zeven minuten in totaal.

De heer DE WIT (CDA): Betekent dat dat er meer moties zijn bij het thema ondermijning?

De VOORZITTER: Nee, maar dat is geen motiedebat, dat is een regulier debat. Het motiedebat is de speciale vorm en bij ondermijning is denk ik uitgesloten dat het debat zich zal beperken tot één onderwerp dat in een motie wordt aangedragen. Dus daar is toch de geschikte vorm voor: een regulier debat. O ja, in mijn script staat 'motiedebat'. Maar wat is die motie dan? Welke fractie gaat dan een motie indienen? En is dat er maar één? Nee, het zijn er twee, denk ik. Ik zie de VVD ook hand opsteken. Niet? Er is dus één motie, ik ken die motie ook. Dus dat betekent ook dat wat er ook allemaal in uw hoofd borrelt aan ideeën om te bespreken bij een kadernota – die een wijd ding is – dat u zich in de bespreking zich moet beperken tot het dictum van de motie. Ik kijk nog even streng rond. Ja? Dan is dat ook de afspraak.

Twee motiedebatten en twee reguliere debatten: ja, de hogere wiskunde is te hoog voor de voorzitter. Ik kijk even naar een ervaren juf in de zaal, mevrouw Siersema: ja, dat wordt dan zes minuten spreektijd. Ja. Zes minuten dan maar doen? Eenmaal, andermaal... Goed. Zes minuten.

Dan is de hoeveelheid interrupties met name bij het eerste agendapunt van belang, denk ik. Zullen we zeggen: maximaal zes interrupties bij het eerste agendapunt en dat ik vervolgens per agendapunt bij u terugkom met een voorstel voor de hoeveelheid toegestane interrupties? Ook een beetje op de hand wegend hoeveel tijd we inmiddels op dat moment hebben verbruikt. Ja? Doen we dat zo.

Dan hebben we nog de Triple-V Trofee: wie vergadert het beste via de voorzitter. De heer Hoogers is de eenkoppige jury, over de uitslag kan traditiegetrouw niet gecorrespondeerd worden, maar doet u uw best. Want hij let heel goed op.

[Agenda conform vastgesteld]

Installatie fractievertegenwoordiger de heer Klootwijk (Volt)

De VOORZITTER: Dan hebben we nog iets te doen voordat we aan de bespreekpunten kunnen beginnen. Want we gaan een nieuwe fractievertegenwoordiger verwelkomen. De heer Hilberink heeft gezegd dat hij gaat stoppen met zijn activiteiten voor de Statenfractie van Volt en heeft een opvolger in de persoon van de heer Klootwijk. Er heeft al geloofsbrievenonderzoek plaatsgevonden vlak voor de vergadering door een commissie die bestaat uit de leden Loopstra, De Grooth en De Wit. Dus ik denk dat ik de heer Loopstra als voorzitter van de commissie maar eens even het woord moet geven over wat daaruit gekomen is.

De heer LOOPSTRA (voorzitter commissie onderzoek geloofsbrieven): De commissie heeft het onderzoek naar de geloofsbrieven uitgevoerd van de kandidaat die is voorgedragen om als fractievertegenwoordiger aan onze Statencommissie te kunnen deelnemen. Het gaat om de heer Klootwijk namens de fractie van Volt. De commissie heeft het volgende geconstateerd. Uit het uittreksel van de Basisregistratie Personen blijkt dat hij in de provincie Groningen woonachtig is, in het bezit is van de Nederlandse identiteit en niet is uitgesloten van het kiesrecht. De heer Klootwijk staat op de kandidatenlijst van de laatstgehouden verkiezing van de leden van Provinciale Staten van Groningen. De heer Klootwijk heeft zijn nevenfuncties kenbaar gemaakt en heeft geen onverenigbare openbare betrekkingen. De commissie is van mening dat niets in de weg staat voor de heer Klootwijk om als fractievertegenwoordiger te worden benoemd.

De VOORZITTER: Dank u wel. Zullen we dat dan maar eens gaan doen, de heer Klootwijk tot fractievertegenwoordiger benoemen? Dan verzoek ik u allen om te gaan staan. [De bode leidt de kandidaat-fractievertegenwoordiger, de heer Klootwijk, de Statenzaal binnen.]

U hebt aangegeven, meneer Klootwijk, de verklaring en belofte te willen afleggen. Dan lees ik u zometeen de tekst voor en dan zegt u als antwoord – dat is voorgeschreven: ‘Dat verklaar en belooft ik.’ Ik lees voor: *‘Ik verklaar en belooft dat ik, om fractievertegenwoordiger te worden, rechtstreeks noch middellijk onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en belooft dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik verklaar en belooft dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als fractievertegenwoordiger naar eer en geweten zal vervullen.’* [Hierna neemt de voorzitter de verklaring en belofte af bij de heer Klootwijk, waarna hij formeel is beëdigd als fractievertegenwoordiger.]

Dank u wel. Dan ben ik de eerste die u mag feliciteren en daarna schors ik de vergadering, zodat alle anderen dat ook kunnen doen. Meneer Klootwijk, van harte gefeliciteerd! [Applaus.]

[Schorsing. De aanwezigen leggen voor in de Statenzaal een felicitatieronde af.]

3. Besprekstukken

A. Gemeenschappelijke regeling Nij Begun en aanwijzen leden Regioberaad

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering voor het eerste besprekspunt van vandaag.

Het gaat om één onderwerp met drie besluiten. In de commissie hebben de Statenleden Bennett en Moes de vragen die vanuit de Staten kwamen, beantwoord. Dus misschien is het wel een goed idee als er in vak C een beetje ruimte wordt gemaakt voor de Statenleden Bennett en Moes om antwoord te kunnen geven op vragen vanuit de Staten. En mocht er nog een reactie uit het College nodig zijn, dan kan dat natuurlijk ook.

Dan is de bespreking geopend en dan geef ik als het woord aan de woordvoerder namens de BBB. Dat is mevrouw Bosman.

Mevrouw BOSMAN (BBB): Mijn tweede termijn in de commissievergadering over het Regioberaad begin ik met even een stukje geschiedenis. De geschiedenis over de gaswinning in Groningen en het belang van een Regioberaad waarin alle volksvertegenwoordigers van onze provincie in vertegenwoordigd zijn.

Maar aangezien dit mijn *maidenspeech* is, wil ik graag eerst iets vertellen over mijzelf, over mijn eigen geschiedenis. ‘*You are your own history*’. Afgelopen januari verscheen een boek over mijn familie. De gewaarde erven van de familie Luijterink in Losser en Overdinkel. Luijterink is een bekende naam in Twente: boeren in hart en nieren. Mijn moeder was een Luijterink, jongste dochter uit een gezin van negen kinderen geboren op een boerderij in Losser. Vorig jaar overleed ze en bij het opruimen van haar huis kwam ik oude documenten en foto’s tegen. Mooie verhalen uit de oorlog bij de Erven Deppenbroek, de boerderij van mijn opa en oma die een toevluchtsoord was voor eenieder die honger had of een slaapplek of schuilplaats nodig had: *noaberschap*.

De geschiedenis en de stamboom gaan vierhonderd jaar terug in de tijd. En het bijzondere is dat alle vier beschreven erven en boerderijen, waaronder die van mijn opa, na al die honderden jaren nu in 2024 nog steeds bewoond worden door een Luijterink met hun gezinnen, en die nog altijd in bedrijf staan. Een akkerbouwer, twee melkveebedrijven en een boerderij met rosékalveren. Meegegaan in de tijd, modern en ondernemend. Altijd met respect en liefde voor de dieren en de natuur. In de vakantie gaan we altijd even naar Twente op familiebezoek. En als ik het erf op loop, dan denk ik aan al die familievoetstappen die daar liggen, al honderden jaren van vele generaties. Dat geeft me een heel trots gevoel.

En dan denk ik aan onze boeren in Nederland die het zo moeilijk gemaakt wordt omdat dat wat hun het meest dierbare is en hun voorouders dierbaar was en willen doorgeven aan hun kinderen, de geschiedenis willen doorgeven, bedreigd wordt en afgenomen kan worden. Generaties lang met liefde voor gezond voedsel zorgen en het is niet te bevatten wat dat doet met iemand die graag verder wil met zijn bedrijf. Laten we eerlijk zijn: boeren in Nederland zijn de beste. De meest diervriendelijke

en de meest professionele natuurbeheerders van de hele wereld. Laten we heel zuinig zijn op onze agrarische sector.

Ik ben geen boerin, wel heb ik het grootste deel van mijn leven op boerderijen gewoond. Niet met koeien, maar wel altijd met paarden. Paarden zijn mijn grote passie. Liefde voor de dieren en de natuur, liefde voor het platteland, voor familie, voor mensen. Omzien naar elkaar zit in de genen en die waarden probeer ik ook politiek uit te dragen.

Dan maak ik nu even een bruggetje naar de geschiedenis van onze provincie en haar inwoners. In 1959 werd voor het eerst gas gevonden op het land van boer Kees Boon in Kolham. 19 april 2024 ging het Groningenveld dicht. Na 65 jaar een einde aan de gaswinning, een einde van een tijdperk en een begin van een nieuwe periode, een Nij Begun. Maar voor velen is er nog geen '*nij begun*', want de veroorzaakte problemen zijn nog lang niet opgelost. Daar moet vaart achter gezet worden. Als volksvertegenwoordiging en bestuur van de provincie Groningen zullen we ons hiervoor moeten blijven inzetten. Het Regioberaad, waarin alle volksvertegenwoordigers in vertegenwoordigd zijn, is een goede stap om gezamenlijk in vertrouwen en in goed overleg één vuist te maken naar Den Haag, om de stem van onze inwoners luid en duidelijk over te brengen.

Voor ons ligt de gemeenschappelijke regeling die deze samenwerking formaliseert. Die democratische legitimatie wordt hiermee geborgd en de volksvertegenwoordigers goed in positie gebracht. De BBB is akkoord met het voorstel met de twee beslispunten en met de voordracht van collega's Stephanie Bennett en Gouke Moes – succes, beiden! We geven graag, nadat alle gemeenten dat gelukkig al gedaan hebben, een klap op dit voorstel. En nu door, samen de schouders eronder voor een betere toekomst voor Groningen. [Geroffel op de tafeltjes voor de *maidenspeech* van mevrouw Bosman.]

De VOORZITTER: Dank u mevrouw Bosman. Ik feliciteer u met uw *maidenspeech* – met excuses dat ik die niet aankondigde. Maar ik vind het mooi hoe u vanuit uw Twentse wortels naar de Groningse toekomst kijkt. Als je weet waar je 'weg komt', helpt dat om te bepalen waar je heen moet.

Ik ga door met het geven van het woord aan de Loopstra: die spreekt namens de Partij van de Arbeid.

De heer LOOPSTRA (PvdA): Wij als Partij van de Arbeid-fractie zijn akkoord met de gemeenschappelijke regeling zoals die nu voor ons ligt. Wij hebben wel bepaalde wensen op het gebied van openbaarheid en evaluatie, maar zoals in de motie van D66, die straks voorligt, staat, gaan we daar tijd voor nemen om een en ander te kunnen aanpassen. Hopelijk zullen ook andere fracties daarmee akkoord gaan op het moment dat er een aangepaste of nieuwe GR komt.

In de commissievergadering zijn we natuurlijk al uitgebreid op dit onderwerp ingegaan. Mevrouw Bennett en de heer Moes hebben aangegeven dan wel te willen lobbyen om de ideeën die hier wat leven in de Staten, daar een beetje in de week te leggen bij het Regioberaad in oprichting, bij de mensen van de gemeenteraden. Dan moeten we maar zien of, als er een nieuwe GR komt, of aan onze wensen tegemoet kan worden gekomen.

Wij zijn blij dat de GR er komt, want het gaat natuurlijk om het resultaat voor onze inwoners. Dat is belangrijk en dan is het ook belangrijk dat we eensgezindheid uitstralen. Ik hoop dat het Regioberaad dat de boel moet stroomlijnen, dat ook doet.

Dus als ik dan nog even mag ingaan op de moties die voorliggen zometeen. De motie van D66: prima, zo hebben we het ook in de commissie afgesproken. De motie van de ChristenUnie die straks voorkomt, vinden wij overbodig. Maar het markeert toch wel even waar het om draait, dus ook akkoord. En de motie 'Openbaarheid' zullen we natuurlijk steunen.

De VOORZITTER: Het lijkt efficiënt, maar het is ook een beetje verwarrend. Want de moties zijn nog niet ingediend.

De heer LOOPSTRA (PvdA): Nee. Maar goed, ik had ze al gezien, voorzitter.

De VOORZITTER: O, ja. Maar ik nog niet!

Ik zou voor GroenLinks het woord willen geven aan mevrouw Siersema.

Mevrouw SIERSEMA (GroenLinks): In de Eerste Kamer is er een motie aangenomen van GroenLinks, PvdA en BBB, waarbij de partijen willen dat we de regie van inrichting van de schadeafhandeling en versterking mede bij de provincie en gemeenten in Groningen komt te liggen. Het Regioberaad is in het verlengde ook meer regie aan de volksvertegenwoordigingen op het proces van Nij Begun.

GroenLinks staat achter de gemeenschappelijke regeling. Openbaarheid zou goed zijn, maar dit kan alleen als we eerst ook in gesprek gaan met de andere partijen of zij dit ook willen. Willen de vertegenwoordigers deze wens meenemen naar het Regioberaad?

Kritisch waren we in de commissie op delen van de teksten. Mocht de gemeenschappelijke regeling ontbonden worden om de drie gemeenten en de waterschappen toe te laten treden, dan hopen wij dat artikel 11 wordt aangepast, zodat tussendoor de gemeenschappelijke regeling ook gewijzigd kan worden. Willen de vertegenwoordigers dit meenemen naar het Regioberaad?

De heer GEIJTENBEEK (ChristenUnie): De heer Geijtenbeek bevindt zich in de bijzondere positie, niet alleen namens de ChristenUnie te mogen spreken, maar ook namens Volt.

De verwachtingen zijn hooggespannen. Nij Begun kan, als we dat goed doen, van grote invloed zijn op de levens van de huidige en de toekomstige Groningers. En om dat goed te doen, is ook belangrijk dat de Groningse volksvertegenwoordigers een stem krijgen in de plannen die worden gemaakt. Het is uniek en bewonderenswaardig dat de Groningse raden én onze Staten daartoe via het Regioberaad zelf het initiatief hebben genomen. Maar wat gaat Nij Begun nou eigenlijk precies worden? Dat weten we nog niet. Wel weten we dat het groot is, dat er tijdsdruk is en dat veel nieuw zal zijn.

Voor onze fracties is zowel snelheid als zorgvuldigheid van belang bij de rol die we daarin voor de volksvertegenwoordigingen en het Regioberaad kiezen. De afgelopen weken hebben we ook gebruikt om de verschillende visies op de wenselijke rol van iedereen hier ook tot elkaar te laten komen. Voor onze fracties is het Regioberaad onmisbaar om de raden en de Staten, maar ook de volksvertegenwoordigers in de waterschappen van hetzelfde advies te voorzien over hun positie bij Nij Begun. En die taak staat ook heel duidelijk in de omschreven regeling.

Maar met deze regeling geven we niet het mandaat om ook namens ons adviezen aan de bestuurders te geven, noch om ons te vertegenwoordigen richting bewindspersonen en kwartiermakers. Want hoe goed de bedoelingen daarvan ook zullen zijn, dat zijn nou precies ónze taken en daar zijn de Staten en raden zelf veel beter in. Je kunt de Staten en raden alleen in positie zetten als je hun eigen positie ook eerbiedigt. En daarom dienen we de volgende motie in, waar de PvdA alvast mee akkoord is gegaan.

De VOORZITTER: Dat is een soort blanco cheque, hè? Boven de motie staan het logo van de ChristenUnie. De titel van de motie is 'Taakopvatting Regioberaad' en het volgnummer is 103. De motie eindigt met de volgende uitspraak van Provinciale Staten:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 24 april 2024, Constateerend dat:

- het Regioberaad een belangrijke rol kan vervullen om de betrokkenheid van de lokale volksvertegenwoordigingen bij de uitwerking van Nij Begun te vergroten;
- in de op te richten gemeenschappelijke regeling van het Regioberaad duidelijk omschreven is wat de taken van het Regioberaad zijn;

Overwegende dat:

- de lokale volksvertegenwoordigingen zo goed mogelijk in positie moeten worden gezet;
- het Regioberaad vanwege tijdsdruk de betrokkenheid van lokale volksvertegenwoordigers op korte termijn wil verzekeren;
- het van groot belang is dat de autonomie van de afzonderlijke volksvertegenwoordigingen te allen tijde gewaarborgd zijn;

Sprekend uit dat:

- het Regioberaad het vertrouwen krijgt, de omschreven taken in de gemeenschappelijke regeling in te vullen;
- de adviezen van het Regioberaad zich uitsluitend kunnen richten tot de volksvertegenwoordigingen die deelnemen aan de regeling;

En gaan over tot de orde van de dag.'

De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer GEIJTENBEEK (ChristenUnie): Wij zijn benieuwd of onze kandidaat-afgevaardigden zich ook bij de geformuleerde taakomschrijving kunnen vinden. Of dat ook hun taakopvatting is.

Laten we dan nog even inhoudelijk ingaan op het advies dat we over het Regioberaad hebben ontvangen en vandaag overhandigen aan onze bestuurders. In de brief met het advies is duidelijk verwoord wanneer we graag voorstellen ter besluitvorming in onze Staten zien. Maar nog niet zo duidelijk is precies waar de Staten op dat moment dan over gaan besluiten. Ontvangen we die voorstellen ter kennisgeving? Geven we daar adviezen over? Of moeten we ermee instemmen? Het

lijkt ons verstandig om ook daar klare wijn over te schenken, zodat er geen onduidelijkheid ontstaat over wat precies op welk moment aan ons wordt voorgelegd. We hebben al best vaak meegemaakt dat verkeerde verwachtingen over wat precies de ruimte is of wat wij hier in de melk te brokkelen hebben, leidt tot teleurstelling en frustratie. En dat willen we voorkomen door nu duidelijk te maken wat wij precies op dat moment gaan besluiten.

Daarom stellen we hierbij de vraag aan ons College of zij het mogelijk achten om op gevraagde momenten met een voorstel naar de Staten te komen, maar ook met welke vragen zij precies naar ons toekomen.

De heer BAKKER (Groninger Belang): De fractie van Groninger Belang kan zich heel goed vinden in het uitgangspunt dat samenwerken tussen raden en Staten leidt tot een sterkere positie in de discussie met het Rijk om zoveel mogelijk inspraak te verkrijgen bij de uitwerking van de maatregelen in Nij Begun. Raden en Staten laten spreken met één mond valt echter niet mee. Het is ook zoeken hoe je dat doet. Dat is pionieren, gaandeweg leren.

We hebben er reeds een start mee gemaakt in het Regioberaad in oprichting, met een afvaardiging vanuit de Staten in de personen van mevrouw Bennett en de heer Moes en hen in volste vertrouwen een mondelinge opdracht meegegeven: breng raden en Staten in een zo goed mogelijke positie in het komende besluitvormingsproces. Wat onze fractie betreft was deze vorm reeds voldoende werkzaam. De kennelijk aanwezige wens om de samenwerking te verankeren in een meer formele vorm, de gemeenschappelijke regeling, en aldus de mondelinge opdracht alsnog op schrift te stellen, kunnen wij echter wel steunen, net zoals de andere besluiten die voorliggen.

Wat onze fractie betreft is het zaak nu snel verder aan de slag te gaan en we wensen daarbij onze vertegenwoordigers veel succes en danken hen voor de reeds geleverde, omvangrijke inzet.

Op de moties zullen we in tweede termijn ingaan.

De heer BENNEMA (VVD): Ja, in reactie op de parlementaire enquête 'Groningers boven gas' hebben de raden en Staten een gezamenlijke verklaring afgegeven richting den Haag. Vanuit deze onderlinge samenwerking is het Regioberaad ontstaan. Onderlinge afstemming en samenwerking in dit zeer complexe onderwerp met grote impact op de toekomst van Groningen en de Groningers is belangrijk: het gaat om een grote investering in onze provincie.

Over de rol van het Regioberaad in oprichting bleek tijdens de commissievergadering nogal wat onduidelijkheid te bestaan en daarom is het goed dat er nu een geschreven statuut is, een gemeenschappelijke regeling die deze rol verduidelijkt. Via het Regioberaad wordt informatie gedeeld, afstemming gezocht in het proces en advies gegeven juist aan de deelnemende volksvertegenwoordigers – laat ik dat laatste benadrukken. Raden en Staten behouden hun autonomie en kunnen de adviezen gebruiken in hun besluitvormingen en laten de uitvoering over aan lokale en provinciale bestuurders die daarop aansprakelijk zijn, ieder in zijn rol.

Met de gemeenschappelijke regeling hebben we nu de letter te pakken, maar het is ook belangrijk dat we handelen in de juiste geest. En daarom steunt de VVD de motie van de ChristenUnie en de vragen die die fractie zojuist heeft gesteld.

Er is ook veel gesproken over openbaarheid van de bijeenkomsten van het Regioberaad. De VVD vindt ook dat openbaarheid altijd uitgangspunt dient te zijn, tenzij er goede redenen zijn om daarvan af te wijken.

De VVD kan het voorliggende besluit om in te stemmen met het advies van het Regioberaad ook goedkeuren, opdat het College dit overbrengt aan de bestuurlijke trekkers. Wij sluiten ons ook aan bij de opmerking van de ChristenUnie over de verwachting ten aanzien van de besluitvorming en de rol van volksvertegenwoordigers.

Alle begin is moeilijk. Aangezien dit een 'Nij Begun' is, zien wij door de vingers dat de brieven namens het Regioberaad zijn verstuurd, maar verwachten wij dat deze in de toekomst enkel aan de raden en Staten worden gestuurd.

Mevrouw BAKKER (SP): Druk opvoeren helpt, vooral gezamenlijke druk, waardoor er geen ruime is voor 'verdeel en heers'. Samen opstaan, samen een vuist maken en samen sterk. Dat is iets waar mijn partij volop in gelooft, vooral ook samen met burgers. We vinden het dan ook positief dat er een initiatief wordt genomen om als volksvertegenwoordigers samen op te trekken, zo veel mogelijk zeggenschap te pakken en daardoor een gezamenlijke vuist te kunnen maken.

We zijn alleen nog niet ervan overtuigd of deze gemeenschappelijke regeling daarvoor nodig is. We willen samenwerking niet in de weg staan, maar we willen wel voorkomen dat er een ondemocratische tussenlaag ontstaat. De autonomie moet te allen tijde bij raden en Staten blijven. Dat er zorgen bij meerdere fracties zijn, zagen we twee weken geleden tijdens de commissie. We

gaan er dan ook van uit dat onze vertegenwoordigers in het Regioberaad deze zorgen goed in hun oren knopen en hier scherp op blijven. Wij kunnen daarbij ook aansluiten bij de vragen die de ChristenUnie zojuist stelde en we zijn heel erg benieuwd hoe onze vertegenwoordigers daarnaar kijken.

Het grootste bezwaar van de SP-fractie is met name gericht op het gebrek aan openheid en transparantie, aangezien dit alle burgers van Groningen en Noord-Drenthe aangaat. Zolang artikel 7 niet wordt aangepast, kunnen wij dan ook als fractie niet instemmen met de huidige regeling. Wij roepen alle deelnemers van het Regioberaad dan ook op om openbare bijeenkomsten als norm te hanteren en dienen namens meerdere partijen daarom de volgende motie in.

De VOORZITTER: Dat is een motie die de logo's bevat van de SP, D66, de Partij voor de Dieren, de VVD en de ChristenUnie. De titel van de motie is 'Gewoon openbaar, dan is het klaar!' en het volgnummer is 104. De motie eindigt met het volgende verzoek aan de deelnemers van het Regioberaad:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 24 april 2024,
Constaterende dat:

- het Regioberaad de positie van raden en Staten wil vergroten bij de uitwerking van Nij Begun;
- in artikel 7 van de voorgestelde Gemeenschappelijke Regeling Nij Begun staat dat het Regioberaad in niet-openbare bijeenkomsten plaatsvindt;

Overwegende dat:

- het Regioberaad als doel heeft dat de implementatie en uitvoering van Nij Begun democratisch en transparant tot stand komen;
- in de Provinciale Staten een brede wens leeft voor openbaarheid;

Verzoeken alle deelnemers aan het Regioberaad om:

- in de aangepaste dan wel nieuw te vormen Gemeenschappelijke Regeling, vanwege de aansluiting van de waterschappen en/of Drentse gemeenten, als norm te hanteren dat het Regioberaad in openbare bijeenkomsten plaatsvindt;

En gaan over tot de orde van de dag.'

De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw BUIGEL (D66): Wij zijn als Staten de laatste in de rij en dit geeft ons het gevoel dat we er eigenlijk niet iets van kunnen vinden, zeker met de oproep in de commissie waar ook gevraagd wordt om er maar gewoon mee in stemmen, aangezien het al door de raden heen was. Wij willen als fractie niet tekenen bij het kruisje. Er zijn wat ons betreft nog te veel inhoudelijke onduidelijkheden over deze gemeenschappelijke regeling. Er zijn dan ook geen andere vormen besproken die mogelijk beter passen. En we kunnen de regeling ook niet aanpassen als we dat als geheel als Staten zouden willen. Dat is jammer. Juist nu de gaskraan sluit, moeten we de handen ineenslaan en met een goed plan komen voor de toekomst. Een waar we de komende jaren mee aan de slag kunnen. Om inwoners van onze provincie niet het gevoel te geven dat alles weer in achterkamertjes gebeurt, willen we dat het Regioberaad in de openbaarheid plaatsvindt. Immers, de transparantie en openbaarheid van besluitvormingsprocessen is wat we nu zo graag gezamenlijk willen. Daarom dienen wij ook mede de motie in van de SP.

De omschrijving van de gemeenschappelijke regeling licht toe dat het Regioberaad zich houdt aan het proces rondom het in positie brengen van de raden en Staten. Dat is mooi, maar kan het Regioberaad zich wel hieraan houden? Wij hebben hier nog onze twijfels over, zeker na de brief die is gestuurd en ook binnenkort weer gestuurd wordt vanuit het Regioberaad naar de bestuurlijke trekkers. We hopen ook dat onze afgevaardigden deze zorgen goed meenemen naar het Regioberaad.

Het is voor ons geen vertrouwenskwestie na de afgevaardigden toe, want wij willen ook een gezamenlijke vuist maken richting het Rijk. Maar dit vereist zorgvuldige organisatie. Bij een volgende regeling, die er waarschijnlijk aan zit te komen binnenkort met de Drentse gemeenten en waterschappen, willen we dat dit beter meegenomen gaat worden in het proces. Laten we eens gezamenlijk kijken naar welke vorm het beste past voor deze gemeenschappelijke regeling. Moet deze openbaar? Moet deze toch meer gaan over de inhoud? Of is het juist de afgelopen tijd heel goed gegaan? Daar willen we het over hebben en daarom dienen we ook de volgende motie in.

De VOORZITTER: Op de motie staan de briefhoofden van D66 en de SP. De titel van de motie is 'Volgende keer doen we het beter' en het volgnummer is 105. De motie eindigt met de volgende uitspraak van Provinciale Staten:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 24 april 2024,
Constaterende dat:

- de Gemeenschappelijke Regeling Nij Begun maar bij enkele gemeenteraden, en bij Provinciale Staten uitgebreid besproken is in de commissie;
- Provinciale Staten als laatste de gemeenschappelijke regeling moet vaststellen, waardoor er geen aanpassingen meer kunnen worden doorgevoerd door de Provinciale Statenleden;

Overwegende dat:

- drie Drentse gemeenten en twee waterschappen mogelijk zullen aansluiten bij deze gemeenschappelijke regeling;
- hiervoor de gemeenschappelijke regeling moet worden ontbonden, aangezien de regeling niet kan worden gewijzigd;
- een nieuwe gemeenschappelijke regeling ons de kans geeft om de huidige variant te verbeteren;

Sprekend uit dat:

- bij een volgende gemeenschappelijke regeling er een evaluatie plaatsvindt van de huidige gemeenschappelijke regeling en diens taakomschrijving;
- bij een volgende Gemeenschappelijke Regeling Nij Begun alle gemeenteraden en Provinciale Staten actief betrokken worden bij het opstellen hiervan;
- de concept-gemeenschappelijke regeling ruim voor besluitvorming gedeeld wordt en dat er ruimte is voor eventuele aanpassingen;
- in de nieuwe gemeenschappelijke regeling een artikel wordt opgenomen dat toestaat dat de gemeenschappelijke regeling tussentijds gewijzigd kan worden;

En gaan over tot de orde van de dag.'

De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw BUIGEL (D66): Voorzitter, u snapt het: wij willen niet tekenen bij het kruisje, maar juist in echte samenspraak komen tot een goede regeling. Wij willen, net zoals u allen, het beste voor Groningen.

De heer BENNEMA (VVD): De motie bevat vele goede elementen. Maar ik heb wel één vraag bij één element en dat is dat de gemeenschappelijke regeling zou moeten worden ontbonden bij de toetreding van nieuwe gemeenten. Maar er staat ook in artikel 9 dat nieuwe gemeenten en provincies kunnen toetreden, mits ze onder Nij Begun vallen. Dus ik snap deze overweging niet. Kan de indiener dat toelichten?

Mevrouw BUIGEL (D66): Ja, dat kan. Ik denk dat wij in de veronderstelling zijn dat ze inderdaad kunnen toetreden, maar dan wel dat in de gemeenschappelijke regeling – zoals ook eerder in een beantwoording is gezegd – zoals die nu voorligt, eerder weg moet c.q. ontbonden moet worden, zodat de nieuwe gemeenschappelijke regeling daarna weer opgetuigd kan worden.

De heer BENNEMA (VVD): Ja, ik denk dat het technisch toch iets anders kan. Toch zullen er ook wel redenen kunnen zijn om inderdaad de gemeenschappelijke regeling te wijzigen. En daarop voortbouwend ben ik nog even benieuwd hoe de evaluatie door D66 wordt gezien. Is dat gewoon een evaluatie die wij als Staten doen? Of wordt dat breder opgetuigd? Hoe groot is die evaluatie?

Mevrouw BUIGEL (D66): Ik denk dat de Staten kunnen uitspreken dat wij graag een evaluatie willen. Dat is ook het doel van de motie, dat onze afgevaardigden het papiertje van deze motie ook mee kunnen nemen naar het Regioberaad en daar zeggen dat wij niet tevreden zijn over hoe het proces nu is gegaan. Dat we dat de volgende keer beter willen doen. Daar hoort ook een evaluatie bij.

Ik denk dat wij intern moeten kijken als Staten hoe wij het proces hier hebben geregeld. Ik denk dat we daarin al heel veel kunnen winnen, maar ik denk dat het ook goed is om ook bij het Regioberaad toch te gaan spreken over een evaluatie. Die hoeft ook niet heel groot te zijn, maar dat we daar wel gaan spreken over hoe we alle raden en Staten aan de voorkant beter kunnen meenemen, hoe we dat nu hebben gedaan en hoe we dat in de toekomst gaan doen. Dan kunnen we ook andere aspecten bespreken van een gemeenschappelijke regeling, zoals bijvoorbeeld openbaarheid en een wijziging.

Mevrouw TEN HOEVE (PvdD): De Partij voor de Dieren sluit zich volledig aan bij de woordvoering van de SP.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Financiële compensatie voor maar liefst 22 miljard euro voor de ellende van de gaswinning die in de provincie Groningen is aangericht. Maar we moeten ook eerlijk

zijn: de geschiedenis heeft ons geleerd dat geld niet altijd terechtkomt waar het hoort. Het Nij Begun mag geen herhaling zijn van het verleden en dat is een heel begrijpelijke wens.

Nij Begun mag ook geen bestuurdersfeestje worden of een partijpolitieke invulling krijgen. De vorming van het Regioberaad en de brief lijkt een stap in de goede richting te zijn. De PVV-fractie heeft vertrouwen in de goede intenties van de twee kandidaten die zitting gaan nemen in dat Regioberaad.

Het Regioberaad moet niet alleen dienen als een coördinerend en adviserend orgaan, maar moet ook de stem van het volk vertegenwoordigen. En waarom zou het overleg niet openstaan voor publiek? Transparantie is cruciaal als we willen dat dit programma slaagt.

De brief geeft hoop. De colleges bieden voldoende ruimte voor een goede rolinvulling van raden en Staten, raden en Staten kunnen zich uitspreken over startnotities, besluiten worden aan raden en Staten voorgelegd en ze kunnen inhoudelijk richtinggevende kaders meegeven waar de colleges dan vervolgens iets mee gaan doen. En het hele proces wordt ook nog eens gemonitord. Het klinkt mooi op papier, maar ook hierbij geldt: *'eerst zain en den geleuven'*.

Mevrouw RUTGERS (CDA): De vraag die voorligt, is of wij instemmen met de gemeenschappelijke regeling ter bevordering van de democratische verankering van raden en Staten bij de implementatie en uitvoering van Nij Begun. Hoe kun je tegen het versterken van de positie van raden en Staten zijn? Deze kabinetsreactie vraagt namelijk om een regio die haar positie pakt. En juist het beperkte mandaat van deze GR enkel het voorbereiden en advies uitbrengen aan in ons geval de Staten, maakt dat het CDA meer waarde ziet om snel van start te gaan met deze werkwijze. Politieke besluiten blijven daar genomen worden waar ze horen en nergens anders.

Wat ons betreft is de werkwijze van deze GR niet zonder meer in beton gegoten. Dit in tegenstelling tot de gasputten in het Groningenveld. Maar deze blijft juist in ontwikkeling. De doelstelling en taakbeschrijving blijft echter altijd het enige uitgangspunt. De voorliggende tweede brief aan de bestuurlijke trekkers heeft de juiste intentie en goed dat het College deze inhoud gaat overbrengen.

Wij willen meegeven aan het Regioberaad om altijd nauwkeurig naar de formulering van de adviezen te kijken, omdat deze – zoals in de laatste brief – op een aantal punten soms op meerdere manieren uitlegbaar is. Zo staat er bijvoorbeeld dat er *'de mogelijkheid moet zijn om vragen te stellen'*. Maar is juist het krijgen van antwoorden niet essentieel? Er staat expliciet *'de adviesrol van het Regioberaad'*. Nogmaals, de intentie is goed, maar formuleer nu nauwkeurig dat het enkel een adviesrol aan raden en Staten is.

Wij danken de initiatiefnemers van het Regioberaad, destijds in oprichting, de ondersteunende griffies en de beoogde leden voor hun extra inzet. Er wordt veel tijd en energie van hen gevraagd voor hun werkzaamheden die ons moeten helpen bij goede en heldere besluitvorming.

De heer GEIJTENBEEK (ChristenUnie): Het CDA heeft een heel mooie positief-kritische bijdrage over het Regioberaad gehouden. Wat ik daarin nog niet hoorde, was of er ook een positief-kritische visie is op de openbaarheid van het Regioberaad. Is die er?

Mevrouw RUTGERS (CDA): Het zou bijzonder zijn als wij niet positief-kritisch waren over openbaarheid. Maar wij hebben een andere visie op openbaarheid dan de ChristenUnie. De ChristenUnie wil dat de besprekingen in het Regioberaad, het voorbereiden van de discussies in de raden en Staten, openbaar is. En wij zien daar de meerwaarde niet van in. Besluitvorming, zoals wij met elkaar in de GR willen gaan afspreken, is altijd openbaar, omdat de raden en Staten in openbaarheid vergaderen. En die voorbereidende cyclus hoeft wat ons betreft niet openbaar.

De heer GEIJTENBEEK (ChristenUnie): Begrijp ik het dus goed dat het CDA zegt dat ze geen meerwaarde zien in maximale transparantie?

Mevrouw RUTGERS (CDA): Nou, ik vind dit eigenlijk te flauw om op te reageren. Transparantie bij besluitvorming? Absoluut. Het effectief voorbereiden van de route is iets wat niet interessant is voor iedere inwoner. De besluitvorming is interessant en hoe daar te komen. Die openbaarheid vindt het CDA gewoon overtrokken.

De heer GEIJTENBEEK (ChristenUnie): Tot slot. Mijn fractie begrijpt dat er redenen kunnen zijn om dingen niet openbaar te doen. Maar mag de inwoner zelf bepalen wat interessant is?

Mevrouw RUTGERS (CDA): 'Mag de inwoner zelf bepalen wat interessant is?' Volgens mij is het voor de inwoner van belang dat de gekozen volksvertegenwoordigers op het juiste moment de juiste beslissingen nemen. En de inwoners hebben het vertrouwen bij die volksvertegenwoordigers neergelegd bij de verkiezingen.

Mevrouw BAKKER (SP): Ik hoor mevrouw Rutgers iets interessants zeggen. Zij zegt namelijk dat besluitvorming alleen in openbaarheid dient plaats te vinden. Maar in de commissies die wij hebben, zijn we ook nog niet bezig met de besluitvorming, want dat doen we in de Statenvergadering. Hoe ziet het CDA dat dan?

Mevrouw RUTGERS (CDA): Ik probeer even de vraag scherp te krijgen. Want in de commissies vergaderen wij ook in de openbaarheid.

Mevrouw BAKKER (SP): Ja, dat is precies wat ik zeg. In de commissie doen we niet aan besluitvorming, maar we vergaderen wel in openbaarheid. Dus waarom zou zo'n proces als het Regioberaad, dat eigenlijk ook aan uitpuzzelen is hoe men het moet gaan doen, niet in de openbaarheid moeten? Want bij de commissie vindt ook geen besluitvorming plaats.

Mevrouw RUTGERS (CDA): Ik heb het idee dat twee zaken nu door elkaar heen gaan lopen. Het Regioberaad is een voorbereidend orgaan en in de commissie zijn wij met elkaar standpunten aan het uitwisselen om de juiste besluitvorming in de Statenvergadering te kunnen nemen. Die dingen zijn in mijn optiek niet met elkaar te vergelijken.

De heer ZWART (PvdN): De Partij voor het Noorden staat bijna volledig achter de Gemeenschappelijke Regeling Nij Begun en de samenwerking van gemeenten, waterschappen en provincie voor de toekomst van onze regio. Bijna.

Want de Partij voor het Noorden is principieel tegen besloten vergaderen zoals in artikel 7 staat. Wij vinden transparantie en openheid van cruciaal belang in een democratische samenleving en zeker met de geschiedenis van bijvoorbeeld het gasdossier in de afgelopen jaren. Het bespreken van belangrijke zaken achter gesloten deuren kan volgens de Partij voor het Noorden leiden tot een gebrek aan vertrouwen en betrokkenheid van burgers.

Wij blijven ons inzetten voor een open en transparante bestuurscultuur waarin de belangen van de inwoners centraal staan en waar wij beslissingen op een democratische wijze nemen. Wij kunnen niet instemmen met het reglement waarin de mogelijkheid van besloten vergaderen is vastgelegd. Daarom zullen wij tegen dit voorstel stemmen.

De VOORZITTER: Dank u wel. Dan kijk ik naar mevrouw Bennett en de heer Moes of ze antwoord willen geven? Er is behoefte aan schorsing voor tien minuten. Ik schors de vergadering voor tien minuten.

[Schorsing]

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering. Ik verzoek de leden van de Staten om hun plaatsen weer in te nemen, zodat ik het woord kan geven aan een van uw collega's, de heer Moes en mevrouw Bennett. Mevrouw Bennett, u krijgt het woord van mij.

Mevrouw BENNETT (lid Regioberaad): Nou, laat ik beginnen met stellen dat wij het fijn en ook heel goed en noodzakelijk en nuttig vinden dat wij dit debat hier vandaag voeren. Het is uitvoerig aan bod gekomen ook al in de commissievergadering en in het presidium ook. Maar ik denk dat het heel goed is om dit hier ook in de openbaarheid te bespreken hoe wij allemaal aankijken tegen deze gemeenschappelijke regeling.

Er is een aantal vragen gesteld, er is een aantal zorgen geuit en daar willen wij eigenlijk gewoon uitgebreid op reageren. En dat zullen we doen door terug te komen op de moties die ingediend zijn. Want eigenlijk zijn de meeste vragen aan ons vervat in de moties.

Dan wil ik beginnen met de allereerste motie. Ik doelde die op de ChristenUnie. Ook die fractie dank voor het uitgesproken vertrouwen en de toon van de motie ook. Het is een motie die ook eigenlijk vervat wat het compromis was dat we besproken hebben binnen het presidium. In die zin is het dus nuttig dat dit op papier staat en wij, de heer Moes en ik, kunnen toezeggen dat wij de zorgen meenemen maar ook gaan delen binnen het Regioberaad. Dus wij zien ook wel in dat de taakomschrijving heel nauw is. Dat is ook de bedoeling van het Regioberaad. Maar zowel de heer

Moes als ik vind dat ook de taakomschrijving passend is voor het Regioberaad. Dus wij nemen dit mee het Regioberaad in en wij kunnen daar eigenlijk ook wel achter staan dat dit is waar het Regioberaad zich toe zou moeten verhouden.

Dan ga ik verder naar de tweede motie van D66 en de SP. Ook hierin staat een aantal punten van zorg. Op het eerste punt zal ik ingaan: de zorg of eigenlijk de vraag of de wens dat er een evaluatie plaatsvindt van de huidige gemeenschappelijke regeling. Op dit moment is het zo dat die evaluatie wel al plaatsvindt. Dat doen wij ook eigenlijk continu binnen het Regioberaad, maar dit is een zorg die we mee kunnen nemen ook weer het Regioberaad in.

Vervolgens wordt er gevraagd om de Provinciale Staten en de gemeenteraden actief te betrekken bij het opstellen. De vraag is hoe we goed voor elkaar kunnen krijgen. Ik zie een interruptie.

Mevrouw BUIGEL (D66): Ik ben wel heel erg benieuwd hoe wij als Staten terug gaan zien dat er een evaluatie continu plaatsvindt binnen het Regioberaad. Krijgen wij daar ook bericht van?

Mevrouw BENNETT (lid Regioberaad): Uiteraard, de notulen zijn openbaar. Maar we zouden hier ook over in gesprek kunnen gaan met de Staten om te kijken wat de gewenste manier van de evaluatie is. Dat geldt ook voor het actief betrekken van de gemeenteraden en Provinciale Staten. Wat we zouden kunnen doen, is bijvoorbeeld dat er de volgende keer een brief uitgaat. Daarvan stellen we een conceptversie op, zodat alle Statenleden de mogelijkheid hebben om daarop te reageren. Dus dat is een vorm van wat actievere betrokkenheid waar wij wel toe zouden neigen, omdat we ook begrijpen dat dat belangrijk is.

Mevrouw BUIGEL (D66): Ja, ik ben blij met dat ik hoor dat wij meer worden meegenomen in het opstellen van de brieven en mogelijk in concept. Echter ben ik nog wel een beetje zoekende in die continue evaluatie. Moeten wij dan continu de notulen gaan doorspitten op een evaluatie op elk proces? Ik ben toch een beetje ernaar op zoek hoe dat geformuleerd wordt, naast een evaluatie die we mogelijk met de Staten gaan doen.

Mevrouw BENNETT (lid Regioberaad): Nou, wat ook een mogelijkheid zou kunnen zijn, is dat de heer Moes en ik op het moment dat er een evaluatie plaatsgevonden heeft, dat teruggeven hier in de Staten tijdens de commissievergadering en dat we bijvoorbeeld een moment pakken bij nieuws uit de verbonden partijen of iets dergelijks. En dat we dat dan terugkoppelen wat er gebeurd is in het Regioberaad.

De volgende vraag was de vraag om ruimte te maken voor eventuele aanpassingen binnen de GR. Nou, dat is een vraag die breder gedeeld wordt, ook door GroenLinks onder andere. De vraag is heel begrijpelijk. Over een tijd gaan de Noord-Drentse gemeenten toetreden tot de GR en wat wij dan willen doen en wat dan ook noodzakelijk is, dat er iets in die GR opgenomen wordt wat mogelijk maakt dat er tussendoor een wijziging plaatsvindt. Dus de GR zal dan zo aangepast worden dat erin staat dat er ook tussendoor een wijziging mogelijk is. Want het is inderdaad wel omslachtig om eerst een GR te moeten ontbinden voordat je iets kunt wijzigen. Dus dan gaat het om een artikel dat wordt opgenomen in de gemeenschappelijke artikel.

Mevrouw BUIGEL (D66): Ja, ik ben blij te horen dat eigenlijk al onze punten die wij hebben opgeschreven, worden meegenomen door onze afgevaardigden. Echter vragen wij ons wel af hoe de afgevaardigden het zien: is het beter om met een motie terug te gaan naar het Regioberaad of met deze toezeggingen – als ik ze zo mag noemen – die hier worden gedaan?

Mevrouw BENNETT (lid Regioberaad): Nou ja, de mooiste vorm en het allerfijnste is natuurlijk als er vertrouwen is in de toezeggingen die de heer Moes en ik doen. Wij zien het zelfs zo dat de opdrachten uit de moties heel helder zijn. Daarom is het ook goed dat het zwart op wit staat. Dat is voor de heer Moes en mij een leidraad dat het zeer duidelijk omschreven is wat de opdracht en de wens zijn. Dus die nemen wij sowieso mee. De moties kunnen we dan misschien meenemen in onze binnenzak, niet zozeer daar verder iets mee te doen maar wel op terug te kijken en om zeer duidelijk te hebben wat de wensen vanuit de Staten zijn aan ons. Dus als het gaat om de inhoud, dan zijn we blij met de moties. Maar we hopen natuurlijk op het vertrouwen van onze Staten in onze toezeggingen.

Mevrouw BUIGEL (D66): Dus als ik het zo moet interpreteren, dan is er minder vertrouwen als we wel een motie aannemen zoals deze nu voorligt?

Mevrouw BENNETT (lid Regioberaad): Nou, of er minder vertrouwen is, weet ik niet. Want ik kan natuurlijk niet in de hoofden van de indianen kijken. Dat ligt vooral aan wat de voorkeur heeft. Als de indianen vinden dat een motie meer gewicht heeft dan een toezegging, ja, dan moet er een motie ingediend worden. Als een toezegging ook voldoende is, dan zijn wij daar ook heel blij mee.

De VOORZITTER: Mevrouw Buigel, ten slotte.

Mevrouw BUIGEL (D66): Is er nog een verschil in hoe u met die motie teruggaat, of deze wordt aangenomen of niet? Gaan ze alle twee in de binnenzak mee? Of hoe ziet u dat voor zich?

Mevrouw BENNETT (lid Regioberaad): Nou ja kijk, wij zullen dit zelf gebruiken als een soort notitie. Maar ik denk wel dat het Regioberaad zelf het ook heel prettig vindt om te merken dat de afgevaardigde van de Staten daar zitten met het vertrouwen van de Statenleden. Ik denk ook dat bepaalde gemeenteraadsleden het heel prettig vinden dat de Statenleden vrij van moties daar komen. Dat doet de samenwerking denk ik wel heel veel goed. Wat we niet willen en welke vorm we niet willen hebben, is dat wij als Statenleden eigenlijk gaan zeggen wat de gemeenteraadsleden moeten gaan doen. Want we zijn gelijkwaardig aan elkaar. Dus de wensen die wij hebben, vertalen wij richting het Regioberaad. Maar binnen het Regioberaad zal het wel een open gesprek zijn waarin we van gedachten kunnen wisselen, waarin wij als afgevaardigden uw wensen mee kunnen nemen. Maar de andere afgevaardigden van gemeenteraden hebben natuurlijk ook hun achterban met eigen wensen. En daarom moet je dus open het gesprek aan kunnen gaan.

Mevrouw BAKKER (SP): Ik heb eigenlijk twee vragen. Eén vraag over dat ik mevrouw Bennett ook hoor zeggen dat de notulen die nu gemaakt worden van het Regioberaad in oprichting, openbaar zijn. Maar in mijn beleving zijn ze alleen beschikbaar voor ons en niet zo openbaar dat inwoners ze ook kunnen lezen. Klopt dat?

Mevrouw BENNETT (lid Regioberaad): Naar mijn weten klopt dat inderdaad. Dus dat is wel een belangrijk punt ook om mee te nemen. We komen straks op het kopje 'openbaarheid', want de heer Moes gaat de motie van de SP beantwoorden. Dus misschien kunnen we daar dan nog wat dieper op ingaan.

Mevrouw BAKKER (SP): Dan wacht ik daar nog even op.

Dan heb ik nog een andere vraag naar aanleiding van de motie die de ChristenUnie heeft ingediend. Want ik hoor mevrouw Bennett zeggen dat zij deze zorgpunten als taak gaan meenemen naar het Regioberaad. Maar we hebben natuurlijk twee weken geleden al een commissiedebat gehad. Ik heb ondertussen ook een aantal van onze gemeenteraadsleden gesproken over bepaalde dingen, twee van hen zitten in het Regioberaad. Maar ik ben heel erg benieuwd of er ook al onderling contact geweest is. Want die zorgen zijn toen natuurlijk al geuit, want we worden erin meegenomen. Maar worden die zorgen, die wij hebben aangegeven als Staten, ook breder gedeeld in het Regioberaad?

Mevrouw BENNETT (lid Regioberaad): Ja, er is zeker contact geweest met de andere leden van het Regioberaad. Alle leden binnen het Regioberaad zijn ook op de hoogte van de zorgen die leven binnen de Staten. Wij hebben nog niet teruggekregen concreet dat de zorgen die hier geuit zijn, ook op deze manier worden beleefd in de gemeenteraden. Maar goed, we gaan elkaar binnenkort weer zien en dan zal er ook zeker ruimte zijn om het daarover te hebben.

De heer MOES (lid Regioberaad): Inderdaad heel goed om te merken dat breed in de Staten de noodzaak gevoeld wordt tot samen optrekken als volksvertegenwoordigers in de regio bij Nij Begun. Dat wou ik toch even gezegd hebben, dus heel fijn om dat te horen. Ook fijn is het gestelde vertrouwen. Een aantal fracties heeft dat ook impliciet benoemd: dat is ook heel fijn om te horen als uw collega's. Wij doen toch ons uiterste best voor u en namens u.

Er ligt nog één motie voor, motie 104, over openbaarheid. Dat is ook een punt waar veel fracties mee zaten. Ook al in de commissie werd dat punt wel een aantal keer benadrukt, dat de bijeenkomsten van het Regioberaad openbaar zouden moeten zijn. Wij hebben toen ook al een toezegging gedaan dat wij dat punt van openbaarheid mee zouden nemen en in zouden brengen in het Regioberaad. Dus dat ten eerste.

Tegelijkertijd zijn er ook wel heel goede redenen te verzinnen om niet dat altijd standaard in de openbaarheid te doen. We kennen hier ook een presidium: dat vergadert ook in beslotenheid. Dat is juist omdat je dan vrijelijk kunt spreken en terugblikken, zonder dat je het risico loopt dat het al te

politiek wordt. Dat is ook de wens van de beslotenheid van het Regioberaad, dat je juist zonder dat het altijd politiek wordt, je het risico loopt dat als je een keer een onhandige uitspraak doet of wat dan ook, daar gelijk op afgerekend wordt of dat gelijk in de krant komt. En het is dus ook puur voorbereidend op het proces en op de positionering. Het gaat niet over besluitvorming, niet over de inhoud. Dus vanuit die redenering zouden wij de motie 104 ook ontraden om niet gelijk in de openbaarheid te doen, hoewel die toezegging er natuurlijk al wel ligt. Dus dat gaan we sowieso doen. En het laatste: mocht die motie het wel halen vandaag, dan spreek ik voorzichtig uit dat wij die ook gewoon gaan uitvoeren zoals die omschreven staat.

De heer ZWART (PvhN): Ik hoor de heer Moes een vergelijking maken tussen het presidium en het Regioberaad. Dat zijn twee heel verschillende gremia. En ik denk dat het ook verkeerd is om die vergelijking te maken. Wij praten hier als Staten met elkaar over de vorming van een gemeenschappelijke regeling waar wij als Staten invloed op willen uitoefenen en het ons als Staten rechtstreeks aangaat. Dus ik zou willen vragen aan de heer Moes om die vergelijking alstublieft niet te maken. Want u weet ook dat daar andere zaken worden besproken.

En ten tweede: er wordt iedere keer verwezen naar de notulen. Nou is er een verschil in mogelijkheid om te notuleren. Je kunt de afspraken alleen maar notuleren of je kunt het proces notuleren. Wat is de vorm van de notulen in deze vergaderingen?

De heer MOES (lid Regioberaad): Daar heb ik op dit moment geen zicht op, dus dat kan ik zo niet één-twee-drie beantwoorden. Het is natuurlijk wel zo dat ik net refereerde aan de toezegging die wij gedaan hebben in de commissie om te pleiten voor openbaarheid. Het is natuurlijk wel zo dat we dan op de eerstkomende bijeenkomst van het Regioberaad dit aan de kaak gaan stellen en dat we dan ook gaan zeggen dat de Staten deze wens hebben van de openbaarheid van de vergaderingen. Ik weet niet wat er dan uit het Regioberaad komt, daar kan ik ook verder geen toezeggingen over doen. Maar we kunnen natuurlijk wel meenemen in dat gesprek en dat we die notulen of een gespreksverslag of iets dergelijk bijvoorbeeld ook graag openbaar willen hebben. Stel dat de bespreking niet openbaar kan, dan heb je alsnog wel een samenvattend verslag of notulen of iets dergelijks, zodat je die wel openbaar kunt publiceren. Ik krijg net trouwens binnen dat er op dit moment een samenvattend verslag wordt gemaakt van de bijeenkomsten van het Regioberaad. Dus misschien is dat al voldoende antwoord.

De heer ZWART (PvhN): Dank u wel voor het uitgebreide antwoord, voorzitter, gegeven door de heer Moes. Wat het probleem bij notulen is, is, ook al maak je er een verslag van, dat je nooit kunt controleren hoe het proces gelopen is. En juist datgene is waar hier de Staten om vragen: hoe is het proces gelopen? Zometeen, als je met dertien gemeenten zit en drie waterschappen en een provincie – overigens, de provincie Drenthe is blijkbaar niet betrokken als provincie – kun je voorstellen dat er diverse processen plaatsvinden. Hoe wordt dat verwoord in de notulen? Dat is één.

En het tweede in deze ronde is dan ook: wij hebben hier een aantal moties met wensen van de Staten. Als wordt besloten in deze vergadering dat wij deze wensen willen laten honoreren en het Regioberaad zegt 'nee' in meerderheid – dat kan met dertien gemeenten, drie waterschappen en één provincie – wat is dan de oplossing? Krijgen we hem hier terug en zeggen we dan met elkaar alsnog 'nee'?

De heer MOES (lid Regioberaad): Volgens mij meerdere vragen tegelijk. Ik heb niet helemaal helder wat bedoeld wordt met 'diverse processen' en hoe daar dan vervolgens op genotuleerd zou moeten worden. Natuurlijk is het inderdaad zo dat er dan geen controle mogelijk is op hoe dat proces exact gelopen is. Maar dit is ook niet iets wat in de besluitvormende sfeer is, het is puur verkennend, voorbereidend en adviserend en het advies is het resultaat van de overleggen. Dat komt altijd naar de raden en Staten toe en daar eindigt het dan vervolgens ook. Dus in zoverre heb je daar altijd een indirecte controle op. Want de besluitvorming blijft te allen tijde bij de raden en Staten. Dus het is niet zo dat er in het Regioberaad bepaalde dingen besloten kunnen worden of iets dergelijks.

Er was ook nog een vraag over de provincie Drenthe, dat die er dan niet bij zit. Dat klopt. Er kunnen alleen partijen meedoen aan het Regioberaad die ook betrekken hebben op Nij Begun. De provincie Drenthe is daar volgens mij geen onderdeel, maar de drie Noord-Drentse gemeenten wel.

Er is nog een open vraag of de waterschappen uiteindelijk ook formeel mee gaan doen in het Regioberaad. Daar zijn we nog mee bezig, maar de verwachting is wel dat de drie Noord-Drentse gemeenten binnenkort mee gaan doen.

De VOORZITTER: De heer Zwart, ten slotte.

De heer ZWART (PvhN): Ja inderdaad, ten slotte. Het Regioberaad met een advies en dat bedoelde ik met hoe de paden verlopen of de hazen lopen. Het Regioberaad komt met een advies en wat mij aangaat, zou ik willen weten of dit advies is ten faveure van de gemeente Groningen of ten faveure van de gemeente Het Hogeland? Hoe is men tot dit advies gekomen? Is er druk uitgeoefend? Dat vinden wij in de notulen niet terug. En daarom hebben wij belang bij deze notulen hoe het proces is gelopen, wat er besproken is, hoe er onderling met elkaar is overlegd.

De heer MOES (lid Regioberaad): Eigenlijk kan ik zeggen dat er brede eensgezindheid was binnen het Regioberaad over het advies. Wij hebben met elkaar volgens mij zelfs ook in deze zaal onder andere uitgewisseld van gedachten over wat de wens zou zijn en wat de verschillende scenario's mogelijkerwijs kunnen zijn voor de positionering van raden en Staten binnen de verschillende processen van Nij Begun: sociale agenda, economische agenda, participatieagenda, de Groningenwet, de consultatie die daarbij komt kijken. Wij hebben dat verkend en ons laten informeren en daar is een advies uit gekomen dat wij als Regioberaad unaniem dachten dat er een maximale positionering gewenst was voor de volksvertegenwoordigers bij al die verschillende processen. Dus formeel kaderstellend en formeel ook besluitvormend. Dat leest u als het goed is ook terug in de verschillende delen van het advies.

Mevrouw BUIGEL (D66): Ik zat zonet nog even te kauwen op wat eerder gezegd is. Ik wil toch ook aan de heer Moes of ik het goed heb begrepen dat als wij nu enkele moties zouden aannemen, ook de positie van onze afgevaardigden zou benadelen in het Regioberaad. Of dat een kwestie is van vertrouwensverlies en dat dat de afgevaardigden kan beïnvloeden of in het proces of in de vergadering van het Regioberaad. Daar ben ik wel heel benieuwd naar.

De heer MOES (lid Regioberaad): Ja, wat ik daarop kan zeggen, is dat we op dit moment een heel prettige, open en informele sfeer hebben als volksvertegenwoordiger onder elkaar bij het Regioberaad. Dat is wat waard, dat je op die manier die eenheid hebt. In elk geval als het gaat over het proces en over de positionering van raden en Staten. Dus we hebben het nog helemaal niet gehad over de inhoud, ook niet over het verdelen van de knikkers tussen de verschillende gemeenten of wat dan ook. Daar is het helemaal niet over gegaan. Alleen maar dat we het eens zijn over dat wij hier positie willen en wij denken dat de raden en Staten het hiermee eens zijn. Vandaar ook dat advies naar u toe over die positie. Nou, juist die eenheid en die saamhorigheid zijn volgens ons van groot belang.

De situatie op dit moment is zo dat wij de laatsten in lijn zijn die met deze GR bezig zijn. Bij mijn weten zijn er geen andere moties of amendementen in gemeenteraden aangenomen op deze gemeenschappelijke regeling. Ik kan mij voorstellen dat er dan bijvoorbeeld volksvertegenwoordigers c.q. collega's zouden zijn die dan zoiets zo zouden hebben van: 'O, daar heb je die provincie weer.' Dat weet ik niet. Ik ga dat ook niet aannemen van te voren tot het zo ver is. Maar ik denk dat als je de keuze hebt om dingen informeel op te lossen of via toezeggingen – we hebben hier ook het gesprek met elkaar, het debat met elkaar – dan nemen wij die dingen mee. Dat willen wij ook graag, want wij vertegenwoordigen u in het Regioberaad. Wij vertegenwoordigen alle Statenfracties en Statenleden. Dus ik denk dat het de sterke voorkeur heeft om dat gewoon op een laagdrempelige en informele manier op te lossen. Maar daar heb je wel het vertrouwen voor nodig.

Mevrouw BUIGEL (D66): Ja, het geeft toch wel een beetje bij mij... Ja, ik vind dit lastig. Ik denk dat het mij een beetje het gevoel geeft dat als wij nu dus inderdaad de moties zouden aannemen, dat voor de afgevaardigden een nadeel is of slechts over de wijze waarop het Regioberaad functioneert. Dus ik vraag me ook af hoe we dat dan in de toekomst gaan doen. Want er zijn vast nog meer onderwerpen waar we in deze Staten over gaan praten, waar we ook moties of amendementen over willen gaan indienen. En ik wil er toch wel voor waken dat wij niet telkens het gevoel krijgen dat als wij een motie aannemen, dat misschien wel nadelig is voor het verdere proces. Terwijl ik wel vind dat wij democratisch het recht hebben om hier een motie aan te nemen als we dat zouden willen. En ik vind die connectie tussen gevoel en wat wij mogen lastig. Ik ben heel benieuwd wat de heer Moes daarvan vindt, zeker als we kijken naar de toekomst.

De heer MOES (lid Regioberaad): Ik kan me dat heel goed voorstellen. Mevrouw Buigel heeft eerder ook al aangegeven, het gevoel te hebben een beetje met de rug tegen de muur te staan. Ja, ik denk er zo over: je hebt altijd het recht om gewoon te doen wat je doet als Statenlid. Als er een motie ingediend wordt en die wordt aangenomen, dan is dat gewoon zo. En dan gaan wij daar gewoon

uitvoering aan geven. Zo staan wij er ook allebei in. Als er dan mensen zijn die daar wat van vinden? Ja, prima. Maar dat instrument is gewoon een recht dat je hebt als Statenlid. Dus als de wens er is, maak er gebruik van. Daar gaan wij niet over.

De heer GEIJTENBEEK (ChristenUnie): Mijn fractie is groot voorstander van harmonie en eenheid. Dat je op die manier tot besluitvorming komt. Maar ik schrik er wel een beetje van dat het nu lijkt dat dat belangrijker is dan een opdracht die wij meegeven. Dus ik ben even benieuwd te horen van onze kandidaat-afgevaardigde of het niet ook een zegen kan zijn als onze Staten duidelijke opdrachten meegeven om namens de Staten mee te nemen naar het Regioberaad.

De heer MOES (lid Regioberaad): Ja, wij zijn allebei heel blij dat we nu vandaag ook opdrachten meekrijgen. En dat we ook dat gesprek aangaan en het debat voeren hierover. Dat geeft ons ook de goede inhoud om mee te nemen vanuit de Staten. Dus dat vind ik heel belangrijk. Kijk, en dan is het wel de vraag: wat is de mooiste manier van een opdracht meegeven? Persoonlijk vind ik het heel mooi – mevrouw Bennett heeft zich er daarnet ook al over uitgesproken – dat als het vertrouwen er is, om dat gewoon met onderlinge afspraken of via een toezegging te doen. Dat vinden wij een heel mooie manier. Als de Staten een uitdrukkelijke wens hebben om wel zwart-op-wit middels een motie een bepaalde opdracht mee te geven: ja, die ruimte is er volgens mij vandaag. Dus dat is ook prima.

De heer GEIJTENBEEK (ChristenUnie): En kunnen die afgevaardigden die daar namens ons zitten, begrijpen dat het soms belangrijker is om het punt te maken dat wij ze meegeven dan de harmonie te bewaren?

De heer MOES (lid Regioberaad): Als de heer Geijtenbeek bedoelt dat er soms verschil kan zijn tussen wat de Staten vinden en wat het Regioberaad in brede zin vindt en dat wij als uw vertegenwoordigers in het Regioberaad dan zagezegd de kolen uit het vuur moeten gaan halen: ja natuurlijk, daar zijn wij voor. Dus als de Staten vandaag iets vinden wat ingaat tegen wat het Regioberaad wil, ja, dan hebben wij daar een verschil van inzicht over. Maar dan blijven we natuurlijk gewoon de opdracht die wij meekrijgen vanuit de Staten, daar altijd uitvoeren.

De heer LOOPSTRA (PvdA): Onze fractie heeft volledig vertrouwen in onze vertegenwoordigers bij het Regioberaad in oprichting. Maar wat ik even wilde opmerken, is iets over de moties: moties of toezeggingen. De motie van de ChristenUnie en die van D66 zijn in wezen een weerspiegeling van wat we hier hebben besproken. Je kunt zeggen: het is overbodig. Maar het markeert even bepaalde zaken. Alleen, ik zou de SP bijvoorbeeld wel willen meegeven om de motie toch wel te behandelen hier, omdat het onduidelijk is hier of er wel een meerderheid voor is. Wij zijn voor die motie, maar misschien is de meerderheid dat niet en dan is het onduidelijk wat je meekrijgt. Kijk, als enkele fracties met suggesties komen, dan betekent dat niet dat de meerderheid daarvoor is. Dus wat vindt u ervan om toch die moties waarbij onduidelijkheid is over of er een meerderheid is, in behandeling te nemen?

De heer MOES (lid Regioberaad): De heer Moes of mevrouw Bennett gaat allebei niet over het indienen van moties. Daar gaan de fracties zelf over. En over de behandeling van die moties gaan ook de fracties zelf. Dus wat ons betreft is dat volledig aan de Staten. Ja, wij hebben geprobeerd om de dingen waarvan de wens is om die mee te nemen naar het Regioberaad, toe te zeggen en die mee te nemen. Die toezegging is gedaan op twee verschillende fronten, het punt van de openbaarheid en volgens mij ging het andere punt over het wijzigingsartikel om de gemeenschappelijke regeling aan te passen op de logische, kortst mogelijke termijn. Dat gaan wij sowieso doen. Alleen, wij weten natuurlijk niet wat voor resultaat we kunnen boeken in het Regioberaad. Als de Staten moties in stemming willen brengen, dan gaan ze daar zelf over.

De heer LOOPSTRA (PvdA): Dan stel ik hem iets scherper. Op het moment dat we nu uit elkaar zouden gaan, is het u duidelijk of er een meerderheid hier is voor openbaarheid of niet van het Regioberaad in oprichting?

De heer MOES (lid Regioberaad): Nee, dat is ons op dit moment niet helemaal duidelijk, omdat we niet exact geteld hebben. Dus wat dat betreft zou een motie helpend kunnen zijn om dat even heel scherp te krijgen. Wat natuurlijk wel zo is, is dat we al eerder in commissieverband toezeggingen hebben gedaan om die boodschap mee te nemen en in te brengen in het Regioberaad. Dus los van of er een meerderheid voor openbaarheid is, gaan we in elk geval dat punt wel in bespreking brengen bij het Regioberaad.

De VOORZITTER: De heer Loopstra, ten slotte.

De heer LOOPSTRA (PvdA): Dank u, duidelijk verhaal.

De heer MOES (lid Regioberaad): Ik dacht dat ik zo'n beetje klaar. Ik doe nog even heel snel een check of de vragen allemaal beantwoord zijn. Maar als er verder geen interrupties meer zijn, dan kan ik daar misschien ook zo van uitgaan.

Er was nog wel even een vraag over de taakopvatting van de ChristenUnie: hoe zien wij onze taakopvatting? Nou, volgens mij zijn we daar ook duidelijk over geweest. Ik zie ook geen open vragen meer, dus dan laat ik eerst hierbij.

De VOORZITTER: Dank u wel. Ik kijk even of er aan de kant van het College nog behoefte is om iets mee te geven. Het is niet verplicht. Gedeputeerde Top.

Mevrouw TOP (gedeputeerde): Al het nieuwe begin is moeilijk en dat geldt denk ik zeker voor dit Nij Begun. De ChristenUnie heeft het College de vraag gesteld op welke wijze wij straks raden en Staten gaan betrekken in het hele proces van Nij Begun. Ik heb nu de pet op van uw College en niet die van trekker van Nij Begun. Maar het College en de trekker van Nij Begun hebben de brief ontvangen die het Regioberaad in oprichting heeft gestuurd met eigenlijk ook deze vraag erin. Ik heb intussen ook kennisgenomen van de conceptbrief die ik nog niet heb gehad als Collegelid en dus ook nog niet door heb kunnen sturen naar de trekkers van Nij Begun.

Maar daar zit natuurlijk in feite dus wel op de achtergrond een vraag in. Ik denk dat het ons allemaal enorm gaat helpen wanneer wij daar ook echt iets scherper kunnen schetsen hoe de processen op een aantal agenda's de komende weken en maanden gaan lopen. Ik zeg daar ook gelijk bij dat dat ook een beetje verschilt per agenda. Wij zijn zelf ook enorm aan het zoeken. Want de sociale agenda en de economische agenda, waar u ook begrijpelijkerwijs de nadruk op legt in uw verzoeken, hebben een weer iets andere status dan bijvoorbeeld de agenda participatie. Maar ook de Staten van Groningen gaan we weer op een andere manier met u bespreken. Wij gaan een voorstel voorbereiden waarin wij zo goed mogelijk op de verschillende onderdelen gaan aangeven op welke wijze raden en Staten meegenomen worden in dat proces.

En daarbij hebben wij natuurlijk heel goed uw ambities om daar echt in positie te komen, in onze oren geknoopt. Ik zeg wel gelijk: we zijn wel ook een beetje gebonden aan het Rijk. Dat is ook nog wel een speler in dit hele spel. Er liggen ook afspraken in een Groningenwet en waarschijnlijk is het zo dat het Rijk – dat is gewoon zo – uiteindelijk die agenda's formeel vaststelt. Het is ook wel goed om dat te beseffen. Wij gaan wel kijken hoe wij een proces kunnen inrichten op zo'n manier dat de regio daar maximaal en optimaal over kan meepraten, zodat ook de input gaat landen in die verschillende agenda's.

Nou, welke formele weg daar dan het meest werkbaar en ook het meest bevredigend is voor alle deelnemers, daar zijn we hard over aan het nadenken. Daar krijgt u van ons vrij snel – ik ga ervan uit vrij snel na het meireces – bericht over. Wij moeten dat bestuurlijk natuurlijk nog weer breed afstemmen, maar ik ga ervan uit dat het ons gaat lukken om zo snel mogelijk na het meireces u daar een voorstel te doen toekomen. Dat geeft u ook iets meer helderheid en handvatten over hoe nu verder.

De VOORZITTER: Dank u wel. Ik kijk rond of er behoefte is bij de Staten aan een tweede termijn. Ik zie dat mevrouw Bosman dat graag wil.

Mevrouw BOSMAN (BBB): De BBB zal niet meegaan in de moties. Wij hebben het volste vertrouwen in onze vertegenwoordigers. Die koppelen dingen terug, die halen opmerkingen op van ons die ze in moeten brengen. En ik ben echt geschokt weer door het gebrek aan vertrouwen. Dus ja, wij hebben er alle vertrouwen in. Wij hebben vertegenwoordigers in het IPO, wij hebben vertegenwoordigers in Groningen Seaports. Moeten daar dan ook allemaal camera's op? Wij geven die collega's toch ook gewoon het vertrouwen?

Er zijn natuurlijk mensen die hameren op 'openbaar, openbaar'. Partij voor het Noorden, het is wel vergelijkbaar met het presidium. Er wordt niet over de inhoud. Het is een overlegorgaan, je gaat met elkaar sparren. Ik heb zelfs als raadslid in de voorloper van dit Regioberaad: het is gewoon een voorbereidend iets en alle besluitvorming vindt plaats in de raden en Staten. Dat is helder. Dat staat ook helder in de regeling. Toen ik het op de agenda zag staan, dacht ik: o mooi, een hamerstuk. Dat was bij alle gemeenten ook zo. En dan in de commissie er meer dan drie uur over praten en hier weer

de hele ochtend... Ja, de BBB is voor het voorstel, heeft vertrouwen in onze afgevaardigden en gaat ervan uit dat alles loopt zoals bij de andere collega's die namens ons ergens aan deelnemen.

Mevrouw BAKKER (SP): Ik heb net van de heer Moes gehoord dat zij als rol als vertegenwoordigers in het Regioberaad vanuit de Staten de zorgen rond de openbaarheid mee gaan nemen. Wat is dan het bezwaar voor de BBB om deze motie niet te gaan steunen?

Mevrouw BOSMAN (BBB): Omdat het overbodig is omdat we een toezegging hebben. En we weten allemaal dat een toezegging zwaarder telt dan een motie.

Mevrouw BAKKER (SP): Ja, dat is natuurlijk zo bij een bestuurder. Maar wij hebben hier nu afgevaardigden namens de Staten in het Regioberaad. Het lijkt mij juist een steun voor onze afgevaardigden als zij in volle breedte steun krijgen om dit punt helder te maken in het Regioberaad. Dus ik begrijp werkelijk niet waarom de BBB, die ook voor transparantie is, dit niet mede wil steunen.

De VOORZITTER: Dit komt in de buurt van een statement. Mevrouw Bosman.

Mevrouw BOSMAN (BBB): Dit klinkt als een *frame* dat wij niet transparant zouden zijn. Ja, er was ook geen vraag volgens mij.

De heer ZWART (PvH): Ik heb alle woordvoeringen hier gehoord en bij mijn weten heeft niemand het vertrouwen opgezegd in de twee vertegenwoordigers die wij hier hebben zitten. Dus dat is helemaal de discussie niet. Waar het om gaat, is het feit dat er iets in de reglementen staat dat het een besloten vergadering moet zijn. En juist een jaar geleden was het de BBB die transparantie hoog in het vaandel had, ons overal bij betrok over de coalitievorming en transparantie nu laat varen.

De VOORZITTER: Wilt u nu toegaan naar uw vraag?

De heer ZWART (PvH): Ja. Hoe verklaart de vertegenwoordiger van de BBB die schijntegenstelling en die ommezwaai?

Mevrouw BOSMAN (BBB): Dit is geen ommezwaai. Ik sluit me ook aan bij de woorden van de collega van het CDA. Dus ik vind er meerwaarde in. Het is minder effectief, het is ervaringen delen, sparren. En alles is openbaar: de notulen zijn openbaar, de commissie, de besluitvorming in de Statenvergadering is openbaar, de raadsvergaderingen zijn openbaar. En ja, persoonlijk denk ik ook niet dat één inwoner die naar zo'n voorbereidend overleg zou willen kijken. Die wil graag dat de problemen die door de overheid zijn veroorzaakt, door de overheid opgelost worden. Wat de collega's ook zeggen: de sfeer is gemoedelijk, de sfeer is goed. Ik heb zelf inderdaad ook aan die werkgroep meegewerkt: dat gaat over vertrouwen, dat gaat over ervaringen delen en dezelfde kant op kijken. Als onze collega's toezeggen iets bespreekbaar te maken, dan is dat voor ons voldoende.

De heer ZWART (PvH): Nogmaals, onze collega's staan niet ter discussie. Dat heeft niemand gezegd. Dus u moet daar ook niet mee schermen. En NIVEA is 'Niet Invullen Voor Een Ander'. Of onze inwoners er wel of geen belang bij hebben, is aan ons om te bepalen. Kunt u dat billijken?

Mevrouw BOSMAN (BBB): Daar hebt u gelijk in, ja. Dat klopt.

De heer ZWART (PvH): Met andere woorden – voorzitter, als ik even door mag gaan – dan is het ook geen bezwaar om het een openbare vergadering te laten zijn. Die niet besloten is en gevolgd kan worden door iedereen die dat wil.

Mevrouw BOSMAN (BBB): Kopt ook, helemaal eens. Als het openbaar wordt, wordt het openbaar. Daar zijn wij niet voor, niet tegen. Als dat de wens is van het Regioberaad, want het zal ook besproken moeten worden met de andere gemeenteraden. Daar is dit dus wel als hamerstuk behandeld en daar is geen enkele motie of amendement op ingediend. Dus waarschijnlijk gaan die zo met de regeling akkoord. Maar we hebben de toezegging dat het ingebracht wordt, die openbaarheid. Dat is toch genoeg?

Mevrouw BUIGEL (D66): Ik sluit me daar ook aan bij de woorden van de SP: een toezegging van een bestuurder is fijn, maar een motie is toch wat sterker.

Maar nog even over openbaarheid. Ik vroeg mij het volgende af. De vertegenwoordiger van de BBB benoemt steeds notulen die worden gedeeld, maar we hebben net gehoord dat die notulen een samenvatting van de discussie zijn. Hoe kunnen wij als Staten nou echt de essentie daarvan interpreteren. En daarnaast: hoe is dat dan voor de inwoner? Want volgens mij zijn die notulen alleen maar beschikbaar voor de Staten – en de raden, natuurlijk.

Mevrouw BOSMAN (BBB): Nou ja, wij zien het zo net als bij alle andere verbonden partijen. Als u twijfelt over hoe het is gegaan, dan vraagt u het toch even aan uw collega's?

Mevrouw BUIGEL (D66): Dat kan ik wel doen. Maar dat kan een bewoner van Groningen die geïnteresseerd is in het proces, niet doen. Dus ik benieuwd wat uw visie daarop is.

Mevrouw BOSMAN (BBB): Nou, zoals ik daar persoonlijk in het verleden mee ben omgegaan: als die persoon er geïnteresseerd in is, dan stuur ik die notulen door. Of als hij vragen heeft, dan ga ik ze proberen te beantwoorden. En als ik het niet weet, dan probeer ik de antwoorden elders vandaan te halen. Dat is ook gewoon het werk van een volksvertegenwoordiger.

De VOORZITTER: Mevrouw Buigel, ten slotte.

Mevrouw BUIGEL (D66): Ik ben dan toch wel heel erg benieuwd wat dan de interpretatie van de vertegenwoordiger van de BBB is van openbaarheid. Want volgens mij is openbaarheid transparantie: dat je gewoon alles kunt nazoeken en ook als inwoner precies hoe het is gegaan. Dat hij het niet hoeft te horen via een interpretatie van een Statenlid dat je misschien kent. Dat je die nog eens apart moet bellen of mailen et cetera. Dus ik ben wel benieuwd wat de BBB daarmee bedoelt.

De VOORZITTER: Dan krijgt mevrouw Bosman nog even de gelegenheid om dit te beantwoorden. Ik zie namelijk dat de rij van interrupties namelijk eindeloos aanjingt over dit onderwerp, maar volgens mij is alles wel helder zo langzamerhand. De heer Geijtenbeek schudt het hoofd, dus er wordt heel streng toegekeken of dat echt een vernieuwende vraag is. De heer Geijtenbeek.

De heer GEIJTENBEEK (ChristenUnie): Uiteraard. Want mevrouw Bosman liet niet achterwege om duidelijk haar teleurstelling uit te spreken over de tijd die we over dit punt te vergaderen en het standpunt van andere partijen. Dat brengt mij bij de vraag of mevrouw Bosman begrijpt dat andermans zorgen, ook al deelt zij die niet, wel legitiem kunnen zijn en hier besproken mogen worden. En dat dat ook tijd mag kosten.

Mevrouw BOSMAN (BBB): Dat ben ik helemaal met u eens. Maar alle zorgen zijn gedeeld, alle vragen zijn gesteld. Er zijn schorsingen geweest om de antwoorden te geven. En de vragen zijn beantwoord en toegezegd en dat is voor ons voldoende.

De VOORZITTER: De heer Geijtenbeek nog? Zijn vraag is beantwoord.

Mevrouw BOSMAN (BBB): De BBB acht alle drie de moties overbodig en met de toezeggingen die gedaan zijn door de collega's, horen we graag terug wat het Regioberaad daarvan vindt.

De heer GEIJTENBEEK (ChristenUnie): Wat wel gezegd is en duidelijk gehoord door ons, is dat dat de kandidaat-afgevaardigden snappen dat de taken van het Regioberaad duidelijke grenzen kent en dat ze de autonomie van de Staten heel hoog willen houden. Daarmee is voor ons duidelijk geworden dat nu wel onze zorg daarover is verstaan en wordt meegenomen. Dat maakt onze motie, met de oproep die wij hebben gedaan, dan ook nu wel overbodig. Daarom trekken we die in. Dat is motie 103.

Dan de andere motie van de SP over openbaarheid. Dat vinden wij een erg genuanceerd voorstel. De SP stelt namelijk voor om bij een nieuwe regeling openbaarheid als norm te hanteren. Dat geeft alle ruimte voor de mensen die zeggen dat we de vaart erin moeten houden om dit te kunnen steunen. Dat geeft alle ruimte voor de mensen die zeggen dat er soms goede redenen zijn voor beslotenheid, om dit te kunnen steunen. We vinden dat dit heel genuanceerde voorstel de SP siert.

Want onze fractie is de laatste die zal beweren dat beslotenheid nooit goed is. Ik heb hier ook weleens gestaan om te beweren dat het een functie heeft. Dat doet het ook. Maar voor een initiatief dat meer democratisering en transparantie beoogt, dat slechts adviezen geeft over het proces, lijkt niet-openbaarheid ongepast. Dat maakt ons Regioberaad niet sterker, maar het gaat tegen je werken.

En daar willen wij onze afgevaardigden voor behoeden. Ook als hier vandaag een grote minderheid voor openbaarheid stemt, is dat niet fraai. Het is een afweging of je iets openbaar of besloten doet. Onze afweging is dat het beter is om over het proces openbaar te vergaderen.

Tot slot kom ik nog even terug op de vraag van het College, waarvoor dank. Wij zijn heel blij dat het College duidelijk maakt dat de programma's uiteindelijk moeten worden vastgesteld door het Rijk. Want ook als wij maximaal in positie gezet kunnen worden, is die positie misschien wel heel beperkt – of kleiner dan we zouden willen. We kijken uit naar de helderheid die het College wil geven over precies die positie die dan wel voor de Staten is weggelegd.

De heer BAKKER (Groninger Belang): Nou, ik denk dat ik het op zich kort kan houden. Ik kon een groot deel van het betoog van de BBB ook wel volgen. Wij hebben natuurlijk de toezeggingen gehad van onze afgevaardigden.

Wat ik wel zie, is dat de mondelinge afspraken of opdrachten die ik had meegegeven om de raden en Staten in positie te zetten, wat ruimer waren dan zoals die nu zelfs op papier staat. Eigenlijk zijn die enger geworden. Waar dan nog is het dan natuurlijk een interpretatieverschil over of dat wel of niet valt onder de brief die uitgaat. Maar de toezegging van onze afgevaardigden om dat mee te nemen naar het Regioberaad, wetende dat we maar een van de elf zijn – dat goed in het achterhoofd houdende – is wat ons betreft voldoende. Maar dat zal u niet verbazen.

Mevrouw BUIGEL (D66): Even kort nog. Wij willen onze motie toch wel in stemming brengen, omdat wij vinden dat deze motie mee moet met onze vertegenwoordigers. Gewoon op papier en dat het niet een terugblik wordt naar de afgelopen discussie in Provinciale Staten.

Onze vertegenwoordigers vertegenwoordigen ons en we hopen ook dat deze motie niet in de binnenzak meegaat en dat dat ook niet in de toekomst het geval zal zijn.

De heer VAN KESTEREN (PVV): De PVV-fractie begrijpt dat de moties als een fluwelen stok achter de deur zijn bedoeld. Mevrouw Bennett wilde de moties zelfs in haar achterzak meenemen naar het Regioberaad. Nou, dat schept veel vertrouwen.

De BBB-fractie heeft een pleidooi gehouden over om het over het vertrouwen in het Regioberaad te hebben. Daar is die fractie naar mijn idee wel in geslaagd, want dat vertrouwen is evident: alle fracties hebben zich daar ook wel voor uitgesproken. De PVV-fractie vindt dat het Regioberaad niet alleen procesmatig meepraat, maar vooral ook inhoudelijk.

En dan kom ik op motie 104. Dat de bijeenkomsten van dat beraad in openbaarheid plaats zouden moeten vinden, omdat dat toch wel een borging is dat we als raden en Staten, maar ook de inwoners, onszelf kunnen overtuigen van het feit of ook daadwerkelijk die burgerparticipatie goed geborgd is. En dat is voor ons dan die fluwelen stok achter de deur. Dat staat los van het vertrouwen dat wij hebben in onze collega's die in het Regioberaad zitting hebben.

De VOORZITTER: Verder geen behoefte in tweede termijn? Wil een van beide kandidaat-vertegenwoordigers nog het woord? Het woord is aan de heer Moes.

De heer MOES (lid Regioberaad): Volgens ons hebben wij niet echt vragen meer gehoord van de fracties. Maar ik ga hier toch even staan om eventueel fracties nog de gelegenheid te geven om nog wel vragen te stellen. Nee? O, ik dacht: ik wil dat toch even checken.

De VOORZITTER: Dat is dan bij dezen gecheckt. Ik kijk naar het College of daar dezelfde conclusie is geland. Dat is zo.

Dan denk ik dat het tijd is om de beraadslagingen te sluiten. Ik zie dat de fractievoorzitter van GroenLinks daar een opvatting over heeft.

Mevrouw SIERSEMA (GroenLinks): Nee, niet zozeer. Maar wij wilden even vijf minuten schorsen om te overleggen met de hele fractie over de moties.

De VOORZITTER: Ik schors de vergadering voor vijf minuten.

[Schorsing]

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering en nodig de leden om op hun zo felbevochten zetels plaats te nemen. Dan kunnen we gaan stemmen. Dat kunt u niet doen als u niet achter uw stemkastje

zit. Dan gaan we over tot de stemmingen en stemverklaringen. Let u even op, want dit is heel gecompliceerd wat ik nu ga uitleggen. We doen dat per voorgelegd ontwerpbesluit.

Allereerst het ontwerpbesluit over het vaststellen van de gemeenschappelijke regeling Nij Begun, dan het ontwerpbesluit over de conceptbrief met het advies van het Regioberaad in oprichting en ten slotte over de aanwijzing van twee leden van het Regioberaad uit uw midden en dat is een schriftelijke stemming. Daar ga ik straks nog wat nader op in.

Dus we beginnen met alles rondom ontwerpbesluit 1, de vaststelling van de gemeenschappelijke regeling. Er zijn geen amendementen ingediend, er zijn moties ingediend. Ik denk dat we vasthouden aan onze eigen gewoonte om eerst de moties die op dat punt zijn ingediend, niet zozeer te bespreken als wel in stemming te brengen, daarna de besluitpunten en dat we dat dan ook doen bij de andere besluitpunten. Dus we hadden drie moties. Daar is er een van ingetrokken, namelijk motie 103. En als ik het goed zie, geldt voor de moties 104 en 105 dat die betrekking hebben op de gemeenschappelijke regeling, dus op het eerste besluitpunt. U deelt die opvatting, zie ik? Ja.

Dus dan kijk ik even rond of er over een van deze twee moties, 104 en 105, behoefte is om een stemverklaring af te leggen. Er is veel duidelijk geworden in het debat, maar de heer Bakker wil daar toch nog enige duidelijkheid aan toevoegen, zie ik. De heer Bakker.

De heer BAKKER (Groninger Belang): Ja, nog even voor alle duidelijkheid: omdat de toezegging er is geweest dat de punten genoemd in de moties, meegenomen worden achter mij, zijn de moties overbodig.

De heer ZWART (PvhN): Ik wens nog even te onderstrepen dat wij het met alle punten binnen de gemeenschappelijke regeling eens zijn, maar dat voor ons de openbaarheid cruciaal is. Vandaar dat we ook voor beide moties zullen stemmen.

De heer GEIJTENBEEK (ChristenUnie): In de woordvoering gaf ik al aan dat openbaarheid een belangrijke afweging is. Ik denk dat het belangrijk is te zeggen dat het daarbij niet goed om het vertrouwen in de afgevaardigden, maar wel om het belang dat je hecht aan openbaarheid. En daarom stemmen wij voor die motie.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ten aanzien van motie 105 vinden we dat die voor de Bühne is en daar spreekt ook niet al te veel vertrouwen uit in de afgevaardigden. Daarom geen steun en dat is al gemeengoed wat hier vermeld wordt in Nij Begun. Dus wij hebben daar vertrouwen in en deze motie voldoet daar niet aan.

De VOORZITTER: Dank u wel. Zijn er nog anderen die behoefte hebben een stemverklaring af te leggen? Dat is niet het geval.

Dan kunnen we gaan stemmen. Ik wacht even tot achter mij de plattegrond van de Statenzaal verschijnt met alle Statenleden. U weet hoe het werkt bij het stemmen: u kunt zich aanmelden via de geluidspostjes. Daarna kunt u gaan stemmen.

Motie 103 'Taakopvatting Regioberaad' is ingetrokken.

Dan breng ik nu in stemming motie 104 'Gewoon openbaar, dan is het klaar!'. De heer Nieboer zwoegt nog om zijn stem uit te brengen, maar alle andere zijn binnen. Lukt het niet, meneer Nieboer? Klopt mijn beeld dat u had willen tegen stemmen? U knikt. Uw stem komt elektronisch niet binnen, maar alle stemmen zijn nu toch uitgebracht. Ik sluit de stemming en stel het volgende vast. Voor deze motie 104 hebben gestemd de fracties van de Partij van de Arbeid, GroenLinks, de ChristenUnie, de VVD, de SP, D66, de Partij voor de Dieren, de PVV, Volt en de Partij voor het Noorden. Daartegen hebben gestemd de fracties van de BBB, Groninger Belang en het CDA. Dat betekent dat deze motie is aangenomen met 20 stemmen voor en 16 stemmen tegen.

Dat brengt ons bij motie 105 'Volgende keer doen we het beter'. Voor deze motie hebben gestemd de fracties van de Partij van de Arbeid, de ChristenUnie, de VVD, de SP, D66, de Partij voor de Dieren, Volt en de Partij voor het Noorden. Daartegen hebben gestemd de fracties van de BBB, GroenLinks, Groninger Belang, de PVV en het CDA. Dat betekent dat er 16 leden voor hebben gestemd en 20 leden daartegen. En dat betekent dat de motie is verworpen.

Dan gaan we naar het Ontwerpbesluit 1 over het vaststellen van de Gemeenschappelijke Regeling Nij Begun. Is er nog behoefte om daarover een separate stemverklaring af te leggen? Mevrouw Bakker.

Mevrouw BAKKER (SP): Openbaarheid is voor de SP een essentiële voorwaarde om juist volksvertegenwoordigers volop in positie te brengen en daarom zullen we tegen deze huidige gemeenschappelijke regeling stemmen.

Mevrouw TEN HOEVE (PvdD): Bij ons geldt dezelfde overweging als de SP.

Mevrouw BUIGEL (D66): Wij hopen echt dat de gemeenschappelijke regeling gaat werken en dat ons het tegendeel bewezen wordt. Alleen, hoe de gemeenschappelijke regeling nu voorligt, kunnen wij er niet mee instemmen. Dus wij zullen tegen stemmen.

De VOORZITTER: Dank u wel. Anderen nog? Nee? Zullen we dan gaan stemmen? De stemming is geopend. Ik stel het volgende vast. Voor het ontwerpbesluit 1 hebben gestemd de fracties van de BBB, de Partij van de Arbeid, GroenLinks, de ChristenUnie, Groninger Belang, de VVD, de PVV, het CDA en Volt. Daartegen hebben gestemd de fracties van de SP, D66, de Partij voor de Dieren en de Partij voor het Noorden. Dat betekent dat het ontwerpbesluit 1 met 29 stemmen voor en 7 stemmen tegen is aangenomen.

Dat brengt ons bij besluitpunt 2. Besluitpunt 2 gaat over het ontwerpbesluit over de conceptbrief met het advies van het Regioberaad in oprichting. Er zijn geen moties over ingediend, dus kunnen we meteen naar het besluitpunt toe. Zijn er fracties die daarover een stemverklaring wensen af te geven? Het is niet verplicht, ik zie dat er ook geen behoefte aan is.

Zullen we meteen gaan stemmen? We gaan stemmen, de stemming is geopend. [Geroffel op de tafeltjes.] Aan het tromgeroffel is al te horen wat de uitslag is. Dit ontwerpbesluit 2 is unaniem aanvaard met 36 stemmen voor.

De griffie heeft een schriftelijke stemming voorbereid. Maar mocht u collectief vinden – daar zal ik scherp bij opletten of er afwijkende meningen zijn – dat een schriftelijke stemming niet nodig is, dan is het mogelijk om de leden bij acclamatie te benoemen. Is er iemand die zegt dat hij of zij een schriftelijke stemming wil? Ja? Mevrouw Buigel wil dat, dan gaan wij schriftelijk stemmen. Is er nog behoefte om een stemverklaring af te leggen? Dat is niet het geval.

Dan gaan we nu schriftelijk stemmen. Is dat voorbereid wie in de commissie van stemopneming zitting neemt of zal ik maar wat namen noemen? Het laatste, begrijp ik. Ik denk dat ik de heer Van Marum voorzitter maak van de commissie van stemopneming, de heer Van Kesteren wordt lid van de commissie van stemopneming en – eens even kijken – mevrouw Zondag wordt ook lid van de commissie voor stemopneming.

Ik schors de vergadering.

[Schorsing]

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering en stel de heer Van Marum in zijn rol van voorzitter van de commissie voor stemopneming in de gelegenheid om een transparant verslag uit te brengen van de uitkomst van de schriftelijke stemming, die verder geheim is.

De heer VAN MARUM (voorzitter commissie stemopneming): Wij hebben de stemmen geteld en we hebben het volgende geconstateerd. 36 leden hebben de presentielijst getekend, 36 stembriefjes zijn uitgedeeld, 36 geldige stemmen zijn uitgebracht. 33 stemmen zijn uitgebracht op mevrouw Bennett en 28 stemmen zijn uitgebracht op de heer Moes.

De VOORZITTER: Dan stel ik vast dat zij allebei door de Staten van Groningen zijn benoemd als lid van het Regioberaad. Dank u wel voor uw zware werk.

B. Groningen Spoorzone

De VOORZITTER: Dat brengt ons bij het volgende agendapunt, het motiedebat over Groningen Spoorzone. De VVD heeft bij dit onderwerp tijdens de bespreking in de commissie een motie aangekondigd. De VVD krijgt dus als eerste het woord. Nee, we hadden zonet omgekapt tot een volledig debat in twee termijnen, want er hing nog een andere motie in de lucht: de motie die de PVV overwoog in te dienen. Ik denk dat ik de transparantie van het debat een impuls geef als ik eerst de VVD en dan de PVV de gelegenheid geef om het woord te voeren.

Ik zie de heer Geijtenbeek een punt van orde willen maken.

De heer GEIJTENBEEK (ChristenUnie): Ja, de ervaring leert dat met gevulde magen onze debatten beter gaan. Kunt u wat zeggen over het tijdstip waarop de lunch klaarstaat?

De VOORZITTER: Ik kan u straks iets over de uitkomst daarvan vertellen, maar dat is ook niet helemaal transparant in dit stadium. Hij is bijna klaar. Maar laten we gewoon beginnen.

Mevrouw BRILSTRA (VVD): Wij hebben even een vraagje. Want de motie moet nog even opnieuw uitgeprint worden, dus die heb ik nu niet bij me. Ah kijk, hij wordt achter mij al aangereikt.

De VOORZITTER: *Just-in-time delivery.*

Ik geef het woord aan mevrouw Brilstra, dan aan de heer Van Kesteren. Het kan zijn dat er dan eten is. Dan kijk ik even rond of er nog iemand anders een motie overweegt, die geef ik dan ook nog de gelegenheid om het woord te voeren. En dan schorsen we daarna voor de lunch. Is dat een goed idee?

Het woord is nu aan mevrouw Brilstra, die het woord voert namens de VVD. En ik wijs mevrouw Brilstra erop dat één handtekening op de motie op zich genoeg is voor de indiening.

De heer NIEBOER (BBB): Voorzitter, ik had begrepen dat dit geen motiedebat is en dan dacht ik dat het de spelregel was dat de grootste partij als eerste de woordvoering mocht doen. Of heb ik dat verkeerd begrepen?

De VOORZITTER: Inmiddels wel, want u hebt u zonet een procesvoorstel gedaan om de knorrende magen en de duidelijkheid een dienst te bewijzen. Dus ik heb even gekeken welke fracties van plan waren om een motie in te dienen en, in overleg met u allen, in de gelegenheid gesteld om als eerste het woord te voeren. Daar hebben we zonet toe besloten.

Mevrouw Brilstra.

Mevrouw BRILSTRA (VVD): Deze woordvoering doe ik ook namens het CDA.

Aanbestedingstrajecten zijn over het algemeen complexe trajecten en juridisch gezien heb je daar stevige specifieke kennis voor nodig. De VVD pleit altijd voor een kleine overheid, maar we willen ook een betrouwbare overheid zijn en daarvoor zijn deskundige mensen beschikbaar. Dit hoeven we misschien niet in huis te halen. Er zou ook gekeken kunnen worden hoe ze dat bijvoorbeeld bij het waterschap hebben geregeld. En is het eventueel ook mogelijk om dit samen met de andere provincies te doen? Grootchalige infrastructurele trajecten zijn bij het opstellen van de contracten vaak al langdurig voordat in het project überhaupt een eerste schop in de grond is gezet. Hierdoor lopen we qua kosten eigenlijk altijd achter de feiten aan en zijn er overschrijdingen van de kosten bijna niet ontkoombaar.

Nu is de oorzaak bij dezen de afgelopen jaren corona en de oorlog in Oekraïne. Hoe kijkt het College aan tegen de hoogte van de risicoreserveringen? Zou hier misschien nog naar gekeken kunnen worden bij toekomstige projecten? Worden er risicoprofielen gemaakt bij grote aanbestedingstrajecten en hoe is dit opgenomen in de aanbestedingsprotocollen van de provincie? Hoe kunnen we voorkomen dat in de toekomst de provincie nog risicodragers is en zou het risico evenredig kunnen worden verdeeld over de verschillende partijen?

Ondanks de vele onderzoeken die er al liggen, komt het nog steeds voor dat er een kostenoverschrijding kan zijn en daarvoor zouden we graag een evaluatie willen zien van de grote infrastructurele contracten waarin de provincie risicodragers is geweest. Het doel hiervan is om bij toekomstige aanbestedingen de geleerde lessen te kunnen toepassen. En daarvoor dienen wij een motie in, samen met het CDA, de BBB en de Partij voor het Noorden.

De VOORZITTER: De motie heeft de briefhoofden van de genoemde partijen: de VVD, CDA, de BBB en de Partij voor het Noorden. De titel van de motie is 'Aanbesteden wat kan, investeren wat moet' en het volgnummer is 106. De motie eindigt met het volgende verzoek aan het College: 'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 24 april 2024, Constatende dat:

- de provincie Groningen opdrachtgever is van het project Groningen Spoorzone;
- het project Groningen Spoorzone onderdeel uitmaakt van het Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn, dat projecten omvat die van groot maatschappelijk belang zijn voor onze provincie;
- het project Groningen Spoorzone een (technisch) complexe aanbesteding is en daarbij ondersteuning van kennis en evenredig talent in de projectorganisatie van groot belang zijn;

- het project Groningen Spoorzone een verwachte kostenoverschrijding kent van 18,4 miljoen euro;

Overwegende dat:

- kostenoverschrijdingen in beginsel binnen het Regiospecifiek Pakket moeten worden opgelost en daarmee financiële consequenties hebben voor andere belangrijke projecten;
- de accountant de provincie hier al meerdere malen op gewezen heeft;
- belastinggeld doelmatig, efficiënt en zorgvuldig moet worden ingezet, waardoor er een plicht ligt voor overheden om bij aanbestedingen al het redelijke te doen om risico's zo goed mogelijk af te dekken en evenredig te verdelen tussen alle betrokken partijen;
- er al onderzoeken en aanbevelingen bekend zijn, zoals die van de Commissies-Remkes en -Hertogh;

Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om:

- een evaluatie uit te voeren van de grote infrastructurele contracten, met als doel bij toekomstige aanbesteding de geleerde lessen te kunnen toepassen, waarin de provincie risicodragend is;
- op basis van deze evaluatie een plan van aanpak op te stellen;

En gaan over tot de orde van de dag.'

De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer VAN KESTEREN (PVV): De recente aankondiging dat de kosten voor de aanpak van het Hoofdstation en de Spoorzone in Groningen zijn gestegen tot maar liefst 365 miljoen euro, waarbij dit oorspronkelijk was begroot op 310 miljoen euro, heeft terecht tot bezorgdheid geleid. Het opportunistisch begroten als een van de mogelijke oorzaken wordt daarbij vaak en regelmatig over het hoofd gezien. Naast de bijdrage van de provincie van bijna 15 miljoen euro en bouwer Strukton, is het opmerkelijk dat er nog gesteggeld wordt over de gemeentelijke bijdrage van 3,6 miljoen euro. En dit komt voornamelijk door de aanleg van de centrale fietstunnel onder het stationsgebied.

De provincie zou niet garant moeten staan voor financiële overschrijding, omdat die niet onder de verantwoordelijkheid van de provincie valt. Laat de bevoegdheid en verantwoordelijkheid bij de gemeente Groningen. Leer van gemaakte fouten in het verleden en laat de bevoegdheid bij de partijen die daar verantwoordelijk voor zijn. Zo bleek uiteindelijk de provincie ook verantwoordelijk voor de meerkosten bij gemeenschappelijke projecten zoals bij de Zuidelijke Ringweg en Groningen Airport Eelde, wat uiteindelijk ten koste zou kunnen gaan van andere regionale projecten.

Het is van essentieel belang dat de provincie uiteindelijk haar verantwoordelijkheid neemt – en dat is ook evident – en een groter deel van de meerkosten bij gemeenschappelijke projecten voor haar rekening neemt. Op deze manier zorgen we ervoor dat dergelijke projecten niet alleen succesvol worden afgerond, maar ook op een rechtvaardige en evenwichtige manier worden gefinancierd.

Maar in deze is het dan ook gerechtvaardigd dat in verband met dit project niet de provincie, maar de gemeente Groningen verantwoordelijkheid draagt voor dit project. Hiervoor dient de PVV een motie in. Die is een pleidooi voor de evenredige verdeling van de lasten, maar ook een oproep tot een eerlijke verdeling van de verantwoordelijkheid voor gemeenschappelijke projecten. En dan moet ik even de motie zoeken en dan heb die natuurlijk weer op mijn plek laten liggen. Als u mij toestaat, voorzitter, dan haal ik hem even op. Dat krijg je als je vandaag een eenmansfractie bent, hè? Alstublieft, voorzitter.

De VOORZITTER: Dank u wel. Ik heb een motie voor met de logo's van de PVV en de Partij voor het Noorden. De titel van de motie is 'Meerkosten fietstunnel' en het volgnummer is 107. De motie eindigt met het volgende verzoek aan het College:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 24 april 2024,

Constaterende dat:

- de fietstunnel onder de bevoegdheid en verantwoordelijkheid van de gemeente Groningen valt;
- de gemeente Groningen zelf verantwoordelijk is voor de financiering van deze tunnel, ook als de kosten hoger uitvallen dan begroot;

Overwegende dat:

- niet alleen de gemeente Groningen moeite heeft om de begroting sluitend te krijgen;
- de provincie precedentwerking moet zien te voorkomen;
- de provincie de bevoegdheid en verantwoordelijkheid met betrekking tot de verantwoordelijkheid van de financiële verplichtingen en de financiële overschrijdingen van respectievelijk Groningen Airport Eelde en het project Aanpak Ring-Zuid uiteindelijk ook bij zichzelf heeft moeten laten;

Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om:

- niet in de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de gemeente Groningen te treden;
- de bevoegdheid en verantwoordelijkheid voor de fietstunnel bij de gemeente Groningen te laten;
- daarom niet garant te staan voor de kosten van de fietstunnel;

En gaan over tot de orde van de dag.'

De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Dank u wel, meneer Van Kesteren. Volgens mij is het nu tijd om te schorsen voor de lunch. Ik schors voor een halfuurtje.

[Schorsing]

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering.

Een korte terugblik op het voorafgaande. We hebben twee sprekers gehad, een namens de VVD en een namens de PVV. De heer Nieboer maakte de opmerking of het niet gebruikelijk is om de grootste partij als eerste het woord te geven. Ik denk dat een bruikbare volgorde is vanaf nu.

De heer Nieboer heeft dus nu het woord namens de BBB.

De heer NIEBOER (BBB): De BBB-fractie heeft zich in de commissievergadering, waarin de exorbitante prijsstijgingen in het Spoorzone-project besproken zijn, aangesloten bij de woordvoering van de VVD. Hierover is genoeg gezegd.

Twee zaken wil de BBB-fractie in deze Statenvergadering nog toevoegen. We hebben nog een opmerking en een vraag over de aanvullende bijdrage voor de gemeente Groningen betreffende de fietstunnel. Het voornemen is dat de provincie hiervoor een bedrag van 3,6 miljoen voorschiet aan de gemeente Groningen om de bouw van de tunnel niet te vertragen. De gedeputeerde geeft in dezen aan dat men nog in gesprek is over het terugbetalen van het voorgeschoten bedrag.

Wat ons echter triggerde, is een opmerking die wij lazen in een bericht van RTV Noord. Dat bericht kwam dan van de heer Niejenhuis, wethouder van de gemeente Groningen – en ik citeer hem: *'Terugbetaling van de voorgeschoten kosten van het Hoofdstation-fietstunnel is geen uitgemaakte zaak.'* Daar schrikken wij toch wel enigszins van. Past dit citaat – en dat is mijn vraag aan de gedeputeerde – in de onderhandelingsoverleggen die momenteel plaatsvinden tussen de partijen? De BBB is van mening dat de volle 3,6 miljoen in feite in zijn volle waarde terugbetaald moet worden en terug wordt gestort in de provinciekas.

Voor wat betreft het bewaken in het in de hand houden van de kosten van toekomstige middelen voor grote, langlopende projecten, is de BBB mede-indiener van de motie die zonet gepasseerd is in de woordvoering van de VVD.

De heer DE BOER (GroenLinks): In de commissie hebben we uitgebreid gesproken over het ontstane tekort bij de verbouwing van het Hoofdstation. We kunnen ons vinden in het dekkingsvoorstel vanuit het College. Daar horen we nog wel graag of er al voortgang geboekt is in de gesprekken met de gemeente Groningen over de financiering van de fietstunnel.

Over de ingediende voorstellen kunnen we kort zijn. De motie van de VVD oogt sympathiek genoeg, maar wij hebben nog wel twijfels over de noodzaak ervan. Evalueren en leren is altijd wenselijk, waar wij in de oproep juist ook een rol voor de Noordelijke Rekenkamer herkennen. Dus bij ons is er nog twijfel.

De motie van de PVV wijzen we af. Juist voor een betere bereikbaarheid van het Noorden zijn samenwerking en solidariteit cruciaal. De bestuurlijke oplossing van het College heeft daarom de voorkeur, zeker omdat de aanpak van de Spoorzone niet nog meer vertraging kan gebruiken door financiële onzekerheid.

Daarnaast wil mijn fractie de gelegenheid pakken om nog een aanvullend punt de discussie in te fietsen. Vorige week werd duidelijk dat de geplande fietskelder onder het station, waar plek is voor 6.600 fietsen, ondanks de voltooiing van de bouw in juli 2025 pas in gebruik genomen kan worden eind 2026. Anderhalf jaar later pas, dus. Dit terwijl er een moment allang een enorm tekort aan fietsenstallingsruimte is. Zoals iedereen die weleens een fiets moet stallen in het overvolle stadsbalkon, dat kan beamen. En ook de fietsenflat naast het station zal verdwijnen. GroenLinks maakt zich er dus zorgen over of er bij de heropening van het station wel voldoende fietsenstalling beschikbaar zal zijn. Wij horen graag van het College hoe het mogelijk is dat de fietsenkelder pas zo laat beschikbaar komt en of er geen andere planning met Strukton afgesproken kan worden om de opening naar voren te halen. Ook horen we graag of er wellicht tijdelijke alternatieve stallingsruimte gerealiseerd kan worden, zodat reizigers hun fiets kwijt kunnen.

De heer JOLING (PvdA): Voor de Partij van de Arbeid is het van groot belang dat de ontwikkeling van de Groninger Spoorzone niet stagneert. Dit project is essentieel voor de verbetering van het openbaar vervoer en de algehele infrastructuur van onze regio. Het draagt bij aan de leefbaarheid én de economische groei van Groningen en omstreken.

Maar wel hebben we er zorgen over dat er een flink bedrag bij moet. We willen dan ook aan het College vragen hoe we voor de toekomst dergelijke overschrijdingen zo veel mogelijk kunnen vermijden.

De heer BAKKER (Groninger Belang): Ja, dan had ik natuurlijk eigenlijk bijna ook wel kunnen doen. Het is toch wel verrassend dat we hier nu een volledige behandeling hebben en geen motiedebat. Dus wat betreft nog een paar korte opmerkingen. Er zijn al veel vragen gesteld en uiteraard is het project van belang. Maar daar hebben we het in de commissie uitgebreid over gehad en ook over de oorzaken.

Er waren toen nog wel wat vragen, bijvoorbeeld over de risicoreserve bij de uitvoering van infrastructurele trajecten. Hoe staat het daarmee, nu we een greep in de voorzieningen hebben gedaan? De post 'onvoorzien' is blijven staan, als zekerheid mocht er toch nog een tegenvaller komt.

Uiteraard hebben we ook die vraag over de fietstunnel. Hoe gaat dat nou precies? Dus alvorens op die motie in te gaan, zou ik nog graag de reactie van het College willen horen.

Dat is ook zo bij de motie van de VVD, waarvan we de achtergrond snappen. Maar wat is er tot nu toe gebeurd en wat voegt dit nog toe? Om weer een onderzoek te doen? Misschien wel, maar dat zouden we graag van het College horen.

En over het algemeen – daar hebben we denk ik in de commissie ook lang bij stilgestaan – het leermoment, waarbij we toch iets hebben geconstateerd. De meesten van ons kunnen zich bijna niet heugen dat er projecten duur zijn geworden, of het nou in gemeenteland is of in provincieland. Dus het is een fenomeen dat overal weer terugkomt en misschien ook niet heel onlogisch bij heel ingewikkelde, langdurige projecten. Maar toch, dat we daar grip op krijgen. Dat zou mooi zijn, zeker als de provincie daarbij ook voor de risico's staat.

Mevrouw BENJAMINS (D66): Wij kunnen ons korthedshalve aansluiten bij de woordvoering van de Partij van de Arbeid en ook van meneer De Boer van GroenLinks. Daarbij kan ik inderdaad expliciet de vraag stellen aan het College over hoe het College tegen een evaluatie aankijkt en dat ook met de rol voor de Noordelijke Rekenkamer.

De heer ZWART (PvdN): Het project Groningen Spoorzone heeft te maken met exorbitante prijsstijgingen en vertragingen als gevolg van COVID-19 en de oorlog in Oekraïne. En inderdaad, anderen hebben het ook al gezegd: meevallers zijn er tegenwoordig weinig. Financieel verantwoordelijk zijn elk voor hun deel de aannemers en de provincie. Dat maakt dat wij als Partij voor het Noorden niet anders kunnen dan instemmen met de drie beslispunten. Dat doen wij. Wel met een enorm diepe zucht, want veel met name grote projecten weten we telkens niet waar het financieel ophoudt of het schip uiteindelijk strandt of wanneer het om kosten gaat van welk project in de regio dan ook. Het gevoel zegt ons dat er iets in de aanbesteding niet goed gaat, anders moet worden, beter moet of – zeg het maar.

Daarom steunen wij ook de motie die de VVD heeft ingediend om grote projecten te evalueren en om lering te trekken uit deze aanbestedingen en deze te gebruiken in de toekomst om dergelijke grote projecten beter te kunnen ramen. Naast de Ring-Zuid, de Spoorzone en bijvoorbeeld Rodin hebben we immers ook nog een Ring-West, een Lelylijn, een Nedersaksenlijn, een N33 – al dan niet met een aquaduct – en er gaan nog veel meer komen. Die projecten houden wij heel graag binnen de perken, waarbij wij de perken scherp af zullen steken.

De VOORZITTER: Dank u wel. Dan is nu het woord aan gedeputeerde Hamster namens het College.

De heer HAMSTER (gedeputeerde): Dank u wel, dank voor de inbreng vanuit de Staten. Ik denk dat we een goed gesprek hebben in de commissie en dat daar inderdaad de meeste vragen over het project daar wel aan de orde zijn geweest. Ik ben blij om te constateren dat de Staten met het College van mening zijn dat het belangrijk is dat het project zo snel en goed als mogelijk door kan gaan.

Dan zijn er nog twee moties ingediend. De eerste aangevoerd door de VVD, het CDA, de BBB en de Partij voor het Noorden met de vraag over het leren van wat er nu allemaal gebeurd is en met name zorgen dat er in de toekomst geen zaken, geen processen of aanbestedingen plaatsvinden of overeenkomsten gesloten worden waarbij het risico eenzijdig bij de provincie zou kunnen komen te

liggen of andere zaken die het ingewikkeld maken. U weet: er hebben al de nodige onderzoeken plaatsgevonden. Remkes en Hartogh worden ook bij de overwegingen aangehaald en ik kan u vertellen dat ook wij heel graag willen leren van wat er de afgelopen jaren gebeurd is en plaatsgevonden heeft en we dat natuurlijk al deels gedaan hebben.

Het is ook goed om te constateren en te bedenken dat het tien jaar geleden echt een andere tijd was, zowel voor de bouw als in de projectverlengingen. Maar dat er ook heel veel gebeurd is en zal gaan gebeuren. Dus eigenlijk zou ik deze motie wat betreft het eerste punt zeker oordeel Staten willen geven. Wij staan er ook voor open om daarvan te leren. De vorm die gegoten moet worden, moeten we misschien nog even over nadenken. Ik krijg de suggestie van de Noordelijke Rekenkamer. U weet dat dat uw instrument is waar wij de agenda niet voor bepalen. U doet dat formeel niet volgens mij, u mag suggesties doen. Maar dat is wel heel erg terugkijken en wellicht het oordelen over de keuzes die toen gemaakt zijn. Ik denk dat we echt vooruit moeten kijken naar hoe we er nou inderdaad voor zorgen dat, mochten er weer grote projecten aanvangen, er – zoals Remkes ook geadviseerd heeft – een evenwichtige verdeling in het risico is, naar rato van de inbreng bijvoorbeeld. Volgens mij zijn dat allemaal goede dingen om over na te gaan denken.

En die wil ik toch nog even noemen. Wat misschien ook goed is om te bedenken, is dat het ook kan gebeuren dat wij bij een andere partij aankloppen voor een deel van de financiering. 'U krijgt x miljoen en dat is het.' En dat hier dan de discussie ontstaat of wij het willen doen met dat gemaximeerde bedrag en zelf het risico dragen mocht het meer gaan kosten. Of het risico lopen dat het hele project niet plaats kan vinden. Het is niet voor niets dat dit soort overwegingen er is. Kijk, ik moet niet te veel terugkijken. Maar dat zijn ook overwegingen bij het tot stand komen van zo'n project, natuurlijk.

Nou, volgens mij heb ik wel genoeg gezegd, u hoort nog van ons. Wij willen er ook van leren. Wij willen ook inderdaad voorkomen dat dat wij of onze opvolgers naar u of uw opvolgers terug moeten met allerlei overschrijdingen van projecten of met opgelopen risico's. Daar zijn we nu al heel scherp op om projecten zo in te richten en dat zullen we in de toekomst doen met de lessen die geleerd worden.

En oproep twee is op basis van deze evaluatie een plan van aanpak op te stellen. Ja, mochten er inderdaad uit de evaluatie zaken komen die een plan van aanpak vereisen, dan zullen wij daar niet voor schromen. Maar dat volgt volgens mij uit punt één. Niet dat er per definitie een plan van aanpak gaat zal zijn. Want misschien constateren we uit de evaluatie ook dingen waarvan de opvatting is dat we daar al mee bezig zijn. Misschien is een plan van aanpak helemaal niet meer nodig.

Ik begreep uw vraag niet helemaal – zeg ik via de voorzitter tegen de vertegenwoordiger van de VVD – hoe de provincie tegen de risicoreserveringen aankijkt. Ik heb in de commissie gezegd: mocht het specifiek gaan om project Spoorzone, dan zit dat nu nog in de reservering en is dat afdoende is voor het project zoals het op dit moment loopt. Als het in de breedte gaat, dan verwijst ik terug naar het antwoord zoals ik dat zonet gegeven heb.

Mevrouw BRILSTRA (VVD): Ik weet dat ik eigenlijk een vraag moet stellen aan de gedeputeerde. Maar ik dacht: ik geef even snel een toelichting. Het gaat er meer om of het mogelijk is dat, als je dus zo'n risicoreservering hebt, je in de toekomst dan op gegeven moment moet gaan kijken of je er extra geld bij moet gaan stoppen. U geeft net zelf ook aan dat het projecten zijn die al lang geleden begonnen zijn. Dus hoe kijkt het College daar dan tegenaan?

De heer HAMSTER (gedeputeerde): Bij deze grote projecten merk ik op dat we ze redelijk goed monitoren. En als er aanleiding is om reserveringen te verhogen, dat we daarvoor bij u met een voorstel komen. De constatering is nu bijvoorbeeld bij Spoorzone dat we zien dat in de fase waarin het project nu is, het bedrag dat nu voor risicoreservering passend is bij de voorzienbare risico's. Dus dat is het gebruik om een reële risico-inschatting te maken op basis van wat je zou kunnen verwachten naarmate je vroeger in het project bent, zijn die risico's natuurlijk groter dan wanneer het project al verder gevorderd is. Dus dat wordt gemonitord. En mochten er inderdaad risico's zijn die het budget overschrijden, dan zal er op gegeven moment een melding van gemaakt moeten worden en wellicht een verzoek om extra middelen. Op dit moment – daar wil ik heel duidelijk over zijn – verwachten we dat niet. We denken dat we nu een goede begroting hebben voor de rest van het project. Dat was de eerste motie wat mij betreft.

Bij de tweede motie zal ik beginnen bij de stand van zaken van het gesprek met de gemeente Groningen. Daar werd naar gevraagd door zowel BBB als meerdere partijen – en best logisch ook. De heer Niejenhuis heeft zich er inderdaad over uitgelaten dat het nog geen uitgemaakte zaak was. Nou, technisch gezien klopt dat. Er staan nog geen krabbels onder de overeenkomsten voor zover het echt

leidt tot een officiële overeenkomst. Ik kan alvast wel zeggen dat het mijn overtuiging is dat het goedkomt. Het gesprek is goed. Afgelopen tijd is er heel intensief met de verantwoordelijk bestuurder gesproken. Aan onze kant van de tafel denken we dat we eruit zijn. Het moet nog geformaliseerd worden aan de andere kant van de tafel. Ik denk dat het mijn verwachting is dat het goed gaat komen met die middelen van de gemeente Groningen, binnen het geheel van zaken waarover spreken.

En ik denk ook – dat is de reactie op de motie – dat die niet helpt. Ik ben het helemaal met u eens – zeg ik via de voorzitter tegen de heer Van Kesteren en ook tegen de andere partijen, die vinden dat het de *scope* van de gemeente Groningen is en dat daar de middelen vandaan moeten komen. Dat is ook ons standpunt van het College dat ik in de commissie heb verwoord en zo zijn we er ook ingegaan. En we kunnen dat heel strikt juridisch op lijntjes en het technisch gaan maken. We kunnen ook gewoon in het gesprek over de breedte van het onderwerp zeggen hoe we nou hier samen de schouders eronder zetten zodat we er samen uitkomen. In zo'n opstelling gaan we eruit komen. Ik ontraad de motie sowieso, maar misschien is dit nog wel beter. Ik heb u gehoord, ik zag u in een vorig debat tegen mevrouw Bennett – dat zeg ik via de voorzitter tegen de heer Van Kesteren – zeggen dat de motie in de achterzak zit en daar kunt u voldoende vertrouwen uit halen dat dit goedkomt. Dit signaal zit ook in mijn achterzak en wij delen de opvatting inderdaad dat dit bij de gemeente Groningen hoort. Dat wat betreft de moties.

Dan nog een vraag over de fietskelders, een terechte vraag denk ik van GroenLinks. Ik weet dat hier op dit moment in de Projectgroep naar gekeken wordt. Maar ik zal ook in de Stuurgroep hier aandacht voor vragen dat het voor ons van belang is dat daar niet al te veel fietscongestie gaat ontstaan.

En volgens mij, voorzitter, ben ik daarmee door de vragen en opmerkingen heen.

De heer DE BOER (GroenLinks): Dank aan de gedeputeerde voor het antwoord. Dan wel even de vervolgvraag. Als het nu in de Stuurgroep ligt, op welke termijn hoopt de gedeputeerde daar antwoord op te hebben? En krijgen we daar ook als Staten schriftelijk bijvoorbeeld een terugkoppeling over?

De heer HAMSTER (gedeputeerde): Zo snel als mogelijk dat er iets te melden is, zal ik u daar op adequate wijze verslag van doen – zeg ik via de voorzitter tegen de vraagsteller.

De VOORZITTER: Volgens mij zie ik geen mensen meer in de rij staan voor de interruptiemicrofoon. Ik dank de gedeputeerde voor zijn bijdrage aan het debat.

En ik kijk in de richting van de Staten of er behoefte is aan woordvoering in tweede termijn. Dat is het geval bij mevrouw Brilstra. Zij krijgt het woord.

Mevrouw BRILSTRA (VVD): Het is fijn om te horen van het College dat zij ook graag lering willen trekken uit de projecten die geweest zijn. En ik wil inderdaad benadrukken dat het vooral gaat om het vooruitkijken en wat de gedeputeerde net ook al aangaf, dat bij de Noordelijke Rekenkamer het vooral gaat om wat er bij de projecten die al geweest zijn, mis is gegaan. Tenminste, dat zie ik vaak en dat is niet de bedoeling van de motie, maar echt om vooruit te kijken. Dat wilde ik nog even benadrukken.

De heer VAN KESTEREN (PVV): De gedeputeerde neemt de motie van de PVV en de Partij voor het Noorden serieus en neemt de inhoud in zijn achterzak mee naar de gesprekken met de gemeente hierover. Maar gelet op de inbreng van de BBB, waarin toch ook iets werd gemeld over reacties van de gemeente over de schuld die ze aan de provincie heeft, heb ik toch wel enige zorg. Maar goed, aan de andere kant wil ik ook mijn vertrouwen in de gedeputeerde en het College uitspreken. Dus ik zou de motie dan ook willen aanhouden.

De VOORZITTER: Dat betekent dat de motie geen onderdeel meer uitmaakt van deze beraadslaging. Dank u wel. Motie 106 'Aanbesteden wat kan, investeren wat moet' is aangehouden.

Zijn er nog anderen die het woord willen voeren in tweede termijn? Dat is niet het geval. Dus dat betekent dat ik de beraadslagingen kan sluiten en dat we over kunnen gaan tot stemmen over de laatste nog resterende motie. Ik kijk even of er achter mij iets gebeurt aan de hand waarvan wij kunnen stemmen. Daar verschijnt de bekende plattegrond weer van de Statenzaal.

Nog een stemverklaring nodig? Of zijn alle stemmen wel verklaard in het debat? Nee, toch niet: mevrouw Benjamins.

Mevrouw BENJAMINS (D66): Met de uitleg van de VVD dat de evaluatie inderdaad ook met blik naar voren is c.q. met een vooruitblik, kunnen we deze motie steunen.

De heer DE BOER (GroenLinks): Wij kunnen ons aansluiten bij de stemverklaring van D66.

De VOORZITTER: Anderen nog? Neen?

Dan kunnen we gaan stemmen. U weet hoe het werkt. Aan de orde is motie is 'Meerkosten fietstunnel' en het volgnummer is 107. De stemronde is geopend. [Geroffel op de tafeltjes] Ik ben toch wat blij dat we even hebben gewacht tot de elektronische stem van de heer Van Kesteren doorkwam. Ja. De stemming is gesloten en aan het geluid was het al te horen: er is unaniem voor gestemd, de motie is aanvaard met 36 stemmen voor.

Laten we dan eens gaan besluiten over het bijbehorende voorstel 'Groningen Spoorzone', dan kan de gedeputeerde namelijk verder. Is er nog iemand die hier een stemverklaring bij wenst af te geven? Dat is niet het geval, dan gaan we stemmen. Gaat uw gang, de stemming is geopend. Ik stel vast dat er 36 stemmen zijn uitgebracht. Alle partijen hebben voor gestemd, dus ook de voordracht zelf is unaniem aanvaard [Geroffel op de tafeltjes].

Daarmee zijn we aan het eind gekomen van dit agendapunt.

C. Verlaging leges PAS-melders (motiedebat, agenderingsverzoek BBB)

De VOORZITTER: Dan brengt ons bij het motiedebat over de verlaging van leges voor PAS-melders. De BBB heeft bij dit onderwerp een motie aangekondigd, dus het lijkt me goed om de BBB als eerste het woord te geven. Ik geef het woord aan de heer Wenneger. Mag ik vragen om aandacht? De heer Wenneger.

De heer WENNEGER (BBB): BBB heeft het voorstel 'Verlaging leges voor PAS-melders' geagendeerd. Besloten is om hierover vandaag een motiedebat in Provinciale Staten te voeren.

PAS-melders zijn ondernemers die buiten hun schuld om vergunningplichtig zijn geworden sinds de uitspraak van de Raad van State in 2019, waarbij de noodzakelijke natuurvergunning vaak niet kan worden verstrekt. De problematiek rond PAS-melders speelt al jaren voor een grote groep ondernemers, onder meer ook landbouwers. De PAS-melders zitten al jaren in onzekerheid met de vereiste vergunningplicht en hen noodzaakt tot legalisering om überhaupt nog te kunnen ondernemen.

In de Statencommissie van 6 maart jongstleden hebben wij allemaal denk ik veel sprekers gehoord die allemaal persoonlijk een emotioneel betoog hebben gehouden, ook over deze problematiek en met name de jaren aan onzekerheid en de beknelling voor die ondernemers die geldt. Die kwam pregnant naar voren. Als gevolg van deze problematiek speelt dat banken hun financiering intrekken of kredieten intrekken en toeleveranciers die hun facturen niet meer betaald krijgen. Of zoals een eigenaar van een landbouwmechanisatiebedrijf zei: "Ik voel me af en toe meer een mantelzorger voor deze doelgroep, die volledig klem zit in de manier van werken en ondernemen."

BBB wil over de PAS-melders een handreiking, een signaal c.q. een statement afgeven naar de landelijke politiek dat hiervoor een oplossing moet komen na jaren van onzekerheid voor al deze families. BBB stelt voor om de verschuldigde leges die in de Provinciale Legesverordening staan, op nihil te zetten. De provincies Gelderland en Noord-Holland hebben dit voor ons al gedaan. Met terugwerking naar januari 2024. Daarom doet BBB ook dit agenderingsverzoek op dit moment en wachten we er niet mee tot de Perspectiefnota in juni.

Ik heb vergeten te zeggen dat ik deze woordvoering ook namens de Partij voor het Noorden doe – dank je wel, Dries. En voorzitter, ik ga namens de ondertekenaars CDA, VVD, Partij voor het Noorden, Partij voor de Vrijheid en Groninger Belang de volgende motie indienen.

De VOORZITTER: Dat is een motie die in het briefhoofd de logo's van de genoemde partijen heeft: de BBB, het CDA, de VVD, de PVV, de Partij voor het Noorden en Groninger Belang. De naam van de motie is 'Verlaging leges PAS-melders' en het volgnummer is 108. De motie eindigt met het volgende verzoek aan het College:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 24 april 2024,
Constaterende dat:

- in de Tarieventabel onderdeel 3.8.1.2 van de Legesverordening 2024, de leges voor PAS-melders is vastgesteld;
- de leges voor een PAS-melding 1.600 euro bedraagt: de vergoeding (leges) is interbestuurlijk tot stand gekomen;

Overwegende dat:

- uit ambtelijke navraag blijkt dat nog 160 PAS-melders middels een vergunning gelegaliseerd moeten worden;

- de verlening van een vergunning aan PAS-melders sinds de uitspraak van de Raad van State in 2019 vrijwel op slot zit, waardoor geen PAS-melders kunnen worden gelegaliseerd;
- de betrokken (landbouw)ondernemers met hun families al jaren in de knel zitten zonder enig perspectief, zoals in de commissievergadering op 6 maart 2024 bij agendapunt 'Transitie Landelijk Gebied Groningen' door de sprekers duidelijk werd verwoord;
- voor de uitspraak van de Raad van State in 2019 door de (landbouw)ondernemers kon worden volstaan met slechts een melding van de berekende stikstofbelasting;
- de betrokken (landbouw)ondernemers buiten hun schuld vergunningplicht werden na die uitspraak van de Raad van State in 2019 en alsnog een vergunning moeten aanvragen, die vervolgens niet door de provincie kan worden verleend: dit voelt voor de BBB onrechtvaardig;
- de leges voor PAS-melders door de provincies Gelderland en Noord-Holland in de respectievelijke Provinciale Legesverordening 2024 neerwaarts op nul euro is vastgesteld;
- uit ambtelijke navraag blijkt dat een tussentijds aanpassing van de Provinciale Legesverordening 2024 in de tarieventabel mogelijk is;

Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om:

- de aan de legalisatie verbonden legeskosten van 1.600 euro voor PAS-melders (terugwerkend per 1 januari 2024) in de Provinciale Legesverordening 2024 te reduceren naar nul euro;
- gedeelde leges voor PAS-melders te dekken binnen de begroting Landbouw: de derving van leges bij 160 PAS-melders maal 1.600 euro bedraagt maximaal 256.000 euro;

En gaan over tot de orde van de dag.'

De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer SCHMAAL (gedeputeerde): Inhoudelijk is dit natuurlijk landbouw en daar gaat collega Henk Emmens over. Dit gaat over leges en leges is een financieel dingetje, dat uiteraard wel is afgestemd want het College spreekt altijd met één mond.

Deze motie die voorligt, laten wij oordeel Staten. Er is gekeken naar een dekking daarvoor. Die dekking is aanwezig, want er is geld overgeboekt van 2023 voor PAS-melders naar 2024: dat is een eenmalig bedrag. Dat bedrag staat er nog steeds en is meegegaan naar dit jaar. Dus dit heeft geen gevolgen voor ander landbouwbeleid.

De heer WENNEGER (BBB): Ik kan daar eigenlijk kort over zijn. Ik kan de gedeputeerde wel bedanken voor het dekkingsvoorstel, prima. Dank u.

En even concreet ingaand denk ik ook dat als de motie zou worden aangenomen – daar ga ik wel van uit, dat er een brede ondersteuning vanuit de Staten is – er dan ook een wijziging kan plaatsvinden, ondanks dat dit terugwerkend naar 1 januari beoogd is,

Mevrouw BENJAMINS (D66): Ik ben benieuwd of meneer Wenneger ook hier wellicht niet bang is dat dit het precedent schept ook voor andere vergunningen. Laten we vooropstellen: de PAS-regeling was een ondeugdelijke regeling vanuit het Rijk: dat vinden wij ook. Maar schept dit geen precedent? Want andere mensen moeten ook betalen voor hun vergunningen.

De heer WENNEGER (BBB): Dat denk ik niet. En voor een precedent heb ik eigenlijk de argumentatie al aangeleverd. Dit is zo'n specifieke situatie van deze groep PAS-melders en wij zijn er altijd Staten natuurlijk ook bij. Op dit moment verwacht ik niet een precedentwerking.

Mevrouw BENJAMINS (D66): Helder, dank u wel. Maar is de heer Wenneger het erover eens dat dit niet het daadwerkelijke probleem dat er nog is, dat we nog een jaar hebben om die PAS-melders te legaliseren en dat daarvoor de benodigde stikstofruimte nog niet is vrijgemaakt?

De heer WENNEGER (BBB): Dat ik beamen. Helaas, helaas, het gaat niet anders. Wij zitten ook met rijksvoorwaarden. De minister is aan zet. Er speelt natuurlijk ook al een intensieve discussie tussen meerdere provincies – Noord-Brabant, Overijssel, Friesland, het IPO en de ministers van Landbouw en Stikstof en Natuur – omtrent een nieuwe ondergrens in de bouw. Maar dat zijn lopende discussies. Tot medio 2025 geldt het moratorium waar u op doelt.

Mevrouw FENNEMA (SP): Ik heb twee vragen aan de heer Wenneger. De eerste vraag is: begrijp ik het goed dat dit gaat om een eenmalige actie? Dat u hoopt dat er binnen een jaar een oplossing is? Of is dit meer structureel?

En de volgende vraag is: klopt het dat de landbouwbegroting, waar nu een dekkingsvoorstel voor ligt van GS, de algemene middelen betreft?

De heer WENNEGER (BBB): Als ik verder vooruitkijk – even uit mijn hoofd – dan heeft de Staat de provincie de tijd gegeven tot medio 2025. We hebben het over het lopende begrotingsjaar, dat beaamt ik. Daar gaat dit over. Zoals denk ik de gedeputeerde financiën zonet heeft aangegeven, zijn dit overgeboekte gelden die zijn meegenomen vanuit het oude boekjaar 2023 naar 2024. Dus het raakt op dit moment niet budgettair belangrijke taken binnen het landbouwdomein. Dus het concurreert niet met andere taken of neemt niet belangrijke taken weg op het terrein van de natuur of wat dan ook.

De VOORZITTER: Gaat u door met uw betoog, in de wetenschap dat u nog héél weinig spreektijd hebt. Eigenlijk nul.

De heer WENNEGER (BBB): Dan rond ik het hierbij af, ik laat het hierbij.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Er moet zo snel mogelijk een oplossing komen voor de zogenaamde PAS-melders. Concreet betekent dat dat er alsnog en zo snel mogelijk een vergunning moet worden afgegeven per bedrijf. En elk bedrijf, zoals het nu lijkt, kost deze vergunning 1.600 euro en daarom dient de PVV-fractie de BBB-motie mede in, omdat die ervoor pleit deze vergunningaanvragen een oplossing zijn om een deel van de rekening niet neer te leggen bij deze bedrijven in het noorden, omdat ze immers buiten hun schuld in de problemen zijn geraakt. Dat is een belangrijk argument voor ons.

De vraag is dan ook – en we hopen dat het College daartoe bereid is – om een aanpassing in die Legesverordening aan te brengen om de bijdrage voor die betreffende bedrijven van 1.600 euro op nul te brengen. Dat zou een geweldig gebaar zijn van een College dat pretendeert dat Groningen een landbouwprovincie moet blijven.

Mevrouw DA SILVA PINTO (PvdA): Voor ons ligt een motie over de verlaging van de leges voor PAS-melders die zijn gevraagd zijn om een omgevingsvergunning natuur aan te vragen, kosten 1.600 euro. Plus bijkomende kosten voor de PAS-melders, want die informatie die aangeleverd moet worden voor deze vergunning, is nogal wat. Zij hebben daar veelal een accountant of zoiets voor ingehuurd om deze informatie aan te kunnen leveren.

Dan is het nog de vraag of deze vergunning stand zal houden, mocht die aangevochten worden. Misschien kan de gedeputeerde daar zo nog iets over zeggen. Daar hebben we misschien een andere gedeputeerde voor nodig, maar wellicht kan dat.

Schiphol heeft onlangs wél weer stikstofruimte kunnen opkopen, maar een oplossing voor de PAS-melders is er nu nog niet. En dit is wel wat we graag willen. Deze motie die nu voorligt, is geenszins een oplossing voor deze problematiek. Het is een welkome tegemoetkoming, een vriendelijke gebaar dat we hen niet zijn vergeten, maar geen oplossing. Gaan we hiervoor dan echt toch maximaal 256.000 euro uittrekken? Aanvankelijk had ik de vraag dat ik echt nog de garantie wilde dat de lopende projecten die wél een langdurige werking hebben naar de toekomst toe, niet in het geding zouden komen. Maar net heb ik kunnen horen dat er geld over is uit 2023 en dat dat ingezet gaat worden om dit te dekken.

Dus dan heb ik eigenlijk verder geen vragen meer, want het belangrijkste vindt de Partij van de Arbeid dat langetermijneffecten voorrang hebben boven een vriendelijk gebaar.

Mevrouw SIERSEMA (GroenLinks): GroenLinks sluit zich aan bij de woordvoering van de PvdA.

Daarnaast hebben we nog een aanvullende vraag. Zoals we net konden horen in de beantwoording, lijkt het alsof het geld er dus al lag en alleen is overgeboekt van het vorige boekjaar. Maar dan rest ons de vraag: waarvoor was dat geld dan vastgehouden? In de basis vinden wij de motie sympathiek en positief voor de PAS-melders, maar let wel: dit lost geen problemen op. Het is een doekje voor het bloeden, waarbij GroenLinks zich ook afvraagt waar dus dit doekje vandaan komt. Beter is het natuurlijk om de bloeding te stoppen. Wat wel een oplossing kan bieden, is keuzes maken en een stip op de horizon zetten voor de boeren, zodat ze eindelijk weten waar ze aan toe zijn.

De heer DE WIT (CDA): Als CDA hadden we het vandaag eigenlijk helemaal niet over dit onderwerp willen hebben. Niet omdat we niet achter het agenderingsvoorstel van de BBB staan – integendeel. Maar omdat we het eigenlijk van de zotte vinden dat er nog steeds geen oplossing is voor de PAS-melders. Daar is door de vorige sprekers ook al een aantal keren aan gerefereerd. Agrarische families

zijn buiten hun eigen schuld om in de knel gekomen door de overheid. Die groep wacht sinds 2019 op een oplossing. Wij kunnen daar heel boos om worden.

Het voorstel van de BBB vinden we sympathiek en daarom dienen we de motie mede in. Het maakt weliswaar geen einde aan de onduidelijkheid voor deze groep boeren, maar laat wel zien dat wij als Provinciale Staten doen wat we kunnen om deze groep agrariërs te ondersteunen.

Tot slot willen we graag van deze gelegenheid gebruikmaken om GS te vragen wat de stand van zaken is rondom de legalisering van de Groningse PAS-melders. Tijdens het NPLG-debat hoorden we van de gedeputeerde hoopgevende signalen en onze vraag is of daar een update over is te geven.

Mevrouw ZONDAG (Groninger Belang): Wij zijn mede-indiener en ondersteuner van de oproep van BBB. We vinden dat de motie toeziet op een helder afgeperkte doelgroep van die ondernemers die buiten hun schuld om vergunningplichtig zijn geworden. We hechten er ook aan om te vermelden dat het niet alleen gaat om agrariërs, maar ook om alle overige PAS-melders, dus ook andere ondernemers die een PAS-melding nodig hadden.

In het kader van betrouwbaar bestuur vindt onze fractie dan ook redelijk om het provinciale deel van de leges te verlagen naar nul euro. En gebleken is dat de tussentijdse uitvoering mogelijk is, dat er een dekking voor is. Dus wat dat betreft hebben wij ook geen vragen meer en zullen we gezamenlijk met de BBB en andere partijen de motie gaan indienen.

Mevrouw FEENSTRA (SP): Wij zijn het met de BBB en de mede-indieners eens dat er iets moet gebeuren voor de PAS-melders. Want het is raar dat er nu een wildwest-stikstofhandel ontstaat waarin vliegvelden en gaswinningsactiviteiten zoals bij Wapse meer stikstofruimte krijgen, maar PAS-melders nog steeds niet. Het is raar dat de provincie de verantwoordelijkheid heeft gekregen om de stikstofcrisis op te lossen, maar het Rijk zelf te weinig doet om de uitstoot van de industrie en het verkeer te beperken. En het is raar dat de boer de schuld krijgt, maar niet de aanjagers van deze stikstofcrisis, namelijk *big agro*, de banken, de kunstmestfabrikanten en de supermarkten.

Wel hebben we vragen over die 1.600 euro. Is dit nou een doekje voor het bloeden – GroenLinks zei het al – omdat de BBB nu, één jaar na de grote verkiezingsoverwinning, wel iets moet leveren richting de achterban, die nog steeds wacht op oplossingen voor hun problemen? En is de BBB het met de SP eens dat er écht wel meer nodig is dan die 1.600 euro om als PAS-melder overeind te blijven? En dat onder het mom van ‘de vervuiler en veroorzaker betaalt’, de supermarkten en de banken, daaraan mee zouden moeten betalen?

Concluderend: de SP stelt vast dat voorlopig de luchtvaart en de industrie aan het langste eind trekken en de boer aan het kortste eind. De BBB is door de agrarische sector op het pluche gezet om dat tij te keren. We zijn dan ook benieuwd naar de andere voorstellen die de BBB heeft, die verdergaan dan dit soort pleisters plakken.

Als SP kun je natuurlijk wel wijzen naar een ander, maar je moet ook naar jezelf wijzen. Dus wij hebben ook wel ideeën voor structurele problemen. We hebben die al eerder aangegeven richting het vorige College. Maar omdat we ook de BBB van deze goede ideeën op de hoogte willen brengen, willen we graag dit boekje aan de fractie overhandigen. [Overhandigt het boekje aan de heer Wenneger van de BBB.]

Tot slot. Misschien is het niet helemaal duidelijk, maar we staan wel degelijk sympathiek tegenover de motie, om in ieder geval die pleister te plakken. Wat ons wel een beetje steekt en wat wij een beetje raar vinden, is dat GS met een dekkingsvoorstel komt, terwijl een fractie de motie indient zonder dekkingsvoorstel en dat eerder de BBB moties heeft afgewezen omdat er geen dekkingsvoorstel bij zat. Bijvoorbeeld die van de cultuurmobiliteit. Dus misschien kan daar in de tweede termijn nog even op gereageerd worden.

De heer BENNEMA (VVD): Is het mevrouw Feenstra ermee bekend dat er wel degelijk een dekkingsvoorstel staat in het verzoek van de motie van 265.000 euro? Dat staat erin, in de landbouwbegroting. Is dat bekend?

Mevrouw FEENSTRA (SP): Ja, dat is bekend. Maar als je in de Begroting kijkt, dan staan de landbouwgelden bij de algemene middelen. Dus dan is voor mij nog wel een beetje vaag waar het nu echt uit begroot moet worden. Want wat gaat er dan minder gebeuren? Nou, GS heeft aangegeven dat er nog iets is van vorig jaar wat we kunnen gebruiken. Maar als je keek naar de bestaande Begroting, dan was het niet duidelijk welk potje dan minder zou moeten.

De heer BENNEMA (VVD): Nou ja, het is in ieder geval minder ernstig dan ik had verwacht. Ik laat het hierbij. Dank u, voorzitter.

De heer WENNEGER (BBB): Ja, ik had even een vraag aan mijn collega van de SP, die wel een hele buslading aan vragen op ons afvuurt. Ik heb geen tijd meer, zegt mijn collega achter mij helemaal terecht.

Ja, ik wil nog wel een beroep doen. De vragen die u stelt, zijn allemaal gewoon al verkend in de voorfase richting de samenstelling en de agendering met de motie. Dus er niks vreemds aan of wat dan ook aan wat u hier veronderstelt – laat ik het zo zeggen.

Mevrouw FEENSTRA (SP): Het is voor mij niet helemaal helder wat u onder verstaat onder 'hier veronderstelt'.

De VOORZITTER: Dit dreigt een omgekeerd interruptiedebat te worden en daar zijn we niet gek op, omdat dat meestal heel raar uitpakt. Maar ik geef de heer Wenneger nog één poging.

De heer WENNEGER (BBB): Nou, het gaat er met name om dat u aspecten zoals de dekking, het voorstel dat onvoldoende uitgewerkt zou zijn. Terwijl er nadrukkelijk verkend is, in overleg met het College en uiteindelijk de ambtelijke staf, waar de mogelijkheden hiertoe zijn. Dus die grondigheid – wat mijn collega van de VVD net zei – is echt allemaal keurig doorlopen.

Mevrouw FEENSTRA (SP): Ik hoorde geen vraag. Wel wil ik even melden dat we niet de mogelijkheid hebben gehad om in de commissie het een en ander uit te wisselen over dit onderwerp. Dus dan is het ook niet zo raar dat er wat heen en weer gevraagd wordt.

De heer BENNEMA (VVD): Er ligt een goed voorstel voor van BBB. Dat steunen wij van harte, uiteraard. Wij sluiten ons ook aan bij de woordvoering gedaan door de PVV, het CDA en Groninger Belang. Het zijn inderdaad ondernemers te goeder trouw die gewoon in de klem zijn gekomen. Daarom is het goed om voor deze buitencategorie ene passende oplossing te zoeken. Dus hier heeft de overheid ook een ereschuld. En laten we oog houden voor anderen die in de klem zijn gekomen, zowel ondernemers als interimers, maar dat is een andere zaak.

Er is ook een dekking bij. Er werd nog even opgemerkt hoe precies die moet zijn. Ik heb nog wel een vraag over de financiën. Is dit soort gelden dat uit leges wordt verwacht, als ingeboekt als inkomsten? Dat is eigenlijk de vraag.

Mevrouw BENJAMINS (D66): Ik denk dat we het allemaal erover eens zijn in deze zaal – tenminste, gehoord hebbende uw teksten – dat de PAS-melders buiten hun schuld in deze benarde situatie zitten. 'Een doekje voor het bloeden', 'sympathiek': alles heb ik langs horen komen over deze motie en ik denk dat we ons daarbij kunnen aansluiten.

Maar wat D66 daadwerkelijk het probleem vindt, is dat we nog een jaar hebben om die PAS-melders te legaliseren en hiervoor op tijd de benodigde stikstofruimte vrij te moeten maken. De leges is niet het daadwerkelijke probleem.

Wel hebben we nog een vraag. De vraag die we ook aan de collega van de BBB hebben gesteld: creëren we hiermee geen rechtsongelijkheid als we voor de ene ondernemers wel de leges voorschieten en voor de andere niet? En met deze motie zouden we de leges voor een PAS-vergunning wel vergoeden, maar de natuurbeschermingsvergunning voor andere boeren niet. Hoe kijkt het College hiernaar?

De VOORZITTER: Dank u wel. Ik kijk nog even rond. Verder geen behoefte aan een woordvoering? Dan zijn we toe aan het slotbetoog van het College, bij monde van de heer Schmaal.

De heer SCHMAAL (gedeputeerde): Voor een deel, voorzitter. Want voor een ander deel zal mijn collega dat gaan doen.

Puur het financiële verhaal: de vraag was waar dit geld nou precies vandaan komt. Nou, dat komt uit landbouw, het was over in 2023 en met een overboekingsvoorstel, zoals dat bij meerdere budgetten gebeurt, worden gelden als ze over zijn, overgeboekt naar het nieuwe jaar. Vervolgens is ernaar gekeken en daar is een dekking gevonden. Daar is niks geheims bij. Als een fractie verstandig is, dan vragen ze vooraf even of ze ook ergens kan zien of vinden. En als die er niet is, is dat ook een antwoord. In dit geval werd geacht dat er wel een dekking voor was. Er staat ook in de motie dat het uit het budget van landbouw moet komen in het dekkingsvoorstel.

Dan de vraag van de VVD: zijn de leges opgenomen? Ja, want als dat niet zo was, dan hadden we geen dekking nodig. Dus dat is het antwoord daarop. En de leges zelf: op het moment dat de Staten deze motie gaan aannemen – als ik de beantwoording beluister, kan dat zomaar het geval zijn – dan zal er binnenkort een nieuwe legesverordening met de aangepaste bedragen daarin weer teruggaan naar deze Staten.

Mevrouw FEENSTRA (SP): Misschien hebt u het wel gezegd, maar heb ik het niet gehoord. Maar dat geldt dat over is, waarom is dat over? Wat is er minder gedaan of wat heeft minder geld gekost?

De heer SCHMAAL (gedeputeerde): Om even exact deze vraag te kunnen beantwoorden, daar kom ik later op terug – of mijn collega. Maar het is bijna nooit zo dat een budget dat ingeschat wordt voor een jaar om uit te geven, precies wordt uitgevoerd. En ook in dit geval is het budget niet helemaal uitgenut. Als er dan wat overblijft, wordt het gewoon overgeboekt. Dat gebeurt bij alle onderdelen. Dat gebeurt ook bij landbouw. Nou ja, en vervolgens is toen gekeken of dit bedrag er dan in past. Maar de vraag is of dit bedrag ook daadwerkelijk gebruikt gaat worden. Dat ligt aan het aantal meldingen en het oplossen daarvan. Dus zo moet u dit zien en niet anders dan dat.

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Ik heb nog even een vraag aan gedeputeerde Schmaal. Want in mijn beleving is het zo dat de boekhoudregels van de provincie voorschrijven dat als we budgetten overboeken van 2023 naar 2024, daar gelabeld geld voor moet zijn en ook een geëigende reden. Dus er moet een bestemming voor zijn. Dus ik ben even benieuwd wat dan de herbestemming is geweest voor deze gelden ten opzichte van het plan voor 2023.

De VOORZITTER: Zo te zien is dat een opzoekvraag. De gedeputeerde.

De heer SCHMAAL (gedeputeerde): Nee hoor, dat antwoord is: 'verduurzaming innovatie landbouw'.

De heer HOOGERS (ChristenUnie): En dat is dus dat doel. Dat gaan we dus dit jaar niet meer uitvoeren, dus die herbestemming? Dus van het geld dat overgebleven was uit 2023, was de verwachting dat dit doorliep. En daar komt nu een herbestemming voor deze legesverordening?

De heer SCHMAAL (gedeputeerde): Er is geld overgeboekt van vorig jaar naar deze pot. En in deze pot wordt nu geacht dat er ruimte voor om deze leges mee te kunnen afdekken.

De VOORZITTER: De heer Hoogers, ten slotte.

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Dan probeer ik even de woorden van de gedeputeerde te herhalen, zodat ik het goed begrijp. Dus vat u het niet op als een belediging. Er is een pot voor verduurzaming van de landbouw voor 2023. Daar is geld van overgeboekt naar 2024 om daar verder uitvoering aan te gaan geven en binnen de Begroting van 2024 wordt verwacht dat dit bedrag overblijft?

De VOORZITTER: Ja, u kijkt er heel slim bij en steekt er een vinger bij op. Maar het is wel dan de vierde keer dat ik het woord geef in deze reeks, hè? Ik sta het toe.

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Ik had nog een andere vraag voor de gedeputeerde. Dat ging over de precedentwerking in dit voorstel. Ik ben even benieuwd of de gedeputeerde kan toelichten of er ook sprake is van precedentwerking in dit legesvoorstel naar andere gebieden. Ik denk bijvoorbeeld aan de inwoners van de Oostpolder die ook legesgelden moeten betalen om bijvoorbeeld een bezwaarschrift in te dienen – noem het maar op, er zijn al voorbeelden genoemd. Is er sprake van dat inwoners ofwel andere ondernemers de provincie voor kan houden dat de discutabele inzet van de provincie achterblijft en daardoor geen leges kunnen of hoeven te worden betaald?

De heer SCHMAAL (gedeputeerde): Dit is geen Collegevoorstel, dit is een voorstel vanuit de Staten. Dit is een afgebakend geheel. Het afgebakende geheel gaat over de PAS-melders. In andere provincies is dit inmiddels ook gebeurd. Of er precedentwerking is tot op andere niveaus? Volgens mij hoeven ze bij het indienen van zienswijzen geen leges te betalen, maar bij andere dingen misschien wel. Ik zou me zo niet zo snel kunnen bedenken waar er anders zo'n zelfde soort gelijk geval zou zijn. Maar dit is, nogmaals, een initiatief vanuit de Staten. Wij hebben gekeken hoe dit zou kunnen: nou, dat zou zo kunnen.

De VOORZITTER: De heer Hoogers, zullen we zeggen: ten slotte?

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Prima, voorzitter. Ik zal mijn vraag anders stellen. De gedeputeerde gaf al aan dat deze motie oordeel Staten is. De indieners gaven aan dat er veel overleg is geweest met het College om te komen tot dit voorstel. Is er dan ook de afweging gemaakt op het juridische kader om te kijken of dit een goed voorstel is, om dit ook als oordeel aan de Staten te kunnen laten?

De heer SCHMAAL (gedeputeerde): Dit voorstel is met mij vooral financieel bekeken. En het staat de Staten vrij om de Legesverordening op deze manier aan te passen.

De VOORZITTER: Ik zie drie mensen overleggen over wie de eerste interruptie gaat plaatsen. Of duid ik dit verkeerd? Mevrouw Feenstra.

Mevrouw FEENSTRA (SP): Ja, het is een aanvullende vraag. We zitten nu in april, bijna mei. Maar het is wel de maand 4 en we schatten dus nu al in dat we blijkbaar geen geld overhouden voor dit jaar, als ik het ook goed begrijp. Dat betekent dat we ook niet extra inzet gaan doen om alsnog die activiteiten voor verduurzaming van de landbouw te gaan stimuleren om wel dat budget op te maken, dat oorspronkelijk bedoeld was voor die activiteiten? Vertaal ik dat zo goed dat we beslissen dat we een deel daarvan gebruiken, omdat we verwachten dat dat niet opgaat voor de leges? Maar er bestaat ook nog zo iets als de keuze dat je extra inzet op het alsnog op te maken. Dus is dit impliciet een keuze van het College dan?, is mijn vraag.

De heer SCHMAAL (gedeputeerde): Zonder in het terrein van mijn collega te treden, hebben wij er puur financieel naar gekeken en bij de financiële afdeling nagevraagd of zij ruimte zien in het geld dat overgeboekt is in 2023 en dat toen dus niet opgebraakt. Dat is overgegaan naar 2024. Vervolgens is het geld van het potje dat ik zonet heb genoemd, daar terechtgekomen. Vervolgens is er toen gekeken of we daar ambtelijk ruimte en bestuurlijk ruimte zien om daar eventueel van te kunnen dekken, omdat dit een wens is vanuit een Statenfractie. Dan kijken we altijd meedenkend naar de motie zelf, als dat de vraag is. Op die manier hebben we ernaar gekeken en daar hebben wij van gevonden dat die ruimte er is.

Mevrouw BENJAMINS (D66): Ik krijg een beetje het idee dat er een glazen bol is. Of begrijp ik het verkeerd? Afgelopen december was er dus geld over, dat bestemd was als bestemmingsreserve voor verduurzaming van de landbouw. We zitten nu inderdaad in april en we weten nu al, met toch nog wel redelijk deel van het jaar dat voor ons ligt, dat we het niet gaan uitgeven? Begrijp ik het zo goed?

De heer SCHMAAL (gedeputeerde): Volgens mij heb ik deze vraag net beantwoord. Dat is dezelfde vraag als die daarnet ook aan de orde is geweest.

Mevrouw BENJAMINS (D66): Ja, ik was even benieuwd of er inderdaad een glazen bol was, maar dank u wel.

De heer SCHMAAL (gedeputeerde): Ik wil daar nog wel even op reageren. In principe denken we allemaal wel dat we een glazen bol hebben, want we stellen een begroting vast. En als we een begroting vaststellen, dan is dat een aanname dat je bepaalde activiteiten gaat doen met bepaalde kaders en een bepaalde hoeveelheid geld. Dat is altijd zo. Dus als mevrouw Benjamins dit bedoelt als een glazen bol, ja, dan hebben we allemaal een glazen bol.

De heer EMMENS (gedeputeerde): Volgens mij staan er nog twee vragen voor mij open. De ene was een vraag van GroenLinks – uit mijn hoofd: houden deze vergunningen dan stand? Ja, wij geven alleen maar vergunningen af waarvan wij inderdaad denken dat ze standhouden. Nee, de PvdA stelde die vraag, excuus. Dit gaat ook over de maximale variant, het gaat over 160 PAS-melders die we sowieso in beeld hebben en die allemaal, als ze door willen gaan, een vergunning willen hebben en daar moet je stikstofruimte voor hebben. Dat is op dit moment inderdaad de vraag. Dus of er zoveel stikstofruimte is, is nog maar de vraag op dit moment. Maar voor degenen die er wel voor in aanmerking komen, geldt deze regeling. Het is dus het maximale bedrag dat in dit voorstel staat.

En dat sluit ook aan bij de vraag die het CDA stelde: hoe zit het verder met de legalisering in de zin van wat het kabinet in dezen gaat doen? Ik heb u bij de behandeling van de Transitie Landelijk

Gebied ook verteld dat wij met een landelijke werkgroep bezig zijn vanuit het IPO. Dat ligt ook bij de minister voor en die minister wil een wetenschappelijke onderbouwing. Die ligt er al, dus er zit beweging in dat dossier. Wij hebben het idee dat ook daarmee die wetenschappelijke onderbouwing er is. Dan wordt er nog een advies van de Raad van State gevraagd en als daar ook een positief advies op komt, dan wordt de rekenkundige ondergrens aangepast. Dat betekent ineens dat er in het hele land stikstofruimte vrijkomt en dan zou dit dossier niet meer nodig zijn, want de meeste PAS-melder zijn dan in één keer gelegaliseerd. Dus dat is wat daar aan de hand is.

Maar het kan nu voorkomen dat er een boer is die een vergunning nodig heeft omdat hij wil uitbreiden en dat die ruimte er is voor stikstof, dan kan dat en daar geldt deze regeling voor.

Mevrouw SIERSEMA (GroenLinks): Ik dacht: misschien moet ik inderdaad even wachten tot de andere gedeputeerde hier staat voor mijn vraag. Eigenlijk is die natuurlijk al gesteld aan de andere gedeputeerde. Maar ik dacht: misschien moeten we even op de inhoud in. Want er wordt nu dus gesteld dat dit vanuit de verduurzaming van de landbouw komt, deze gelden. Maar de vraag is dan bij ons: waarom blijft dan hier dit geld over?

De heer EMMENS (gedeputeerde): Nou, wat de gedeputeerde Schmaal net hierover heeft proberen uit te leggen, is dat het budget dat is overgeheveld is naar dit jaar. Dit jaar hebben wij volgens mij in onze coalitie onder andere anderhalf miljoen euro voor verduurzaming en innovatie in de landbouw toegevoegd aan de budgetten voor landbouw. Dat zit in het programma, daar krijgt u binnen nu en een maand – hebben we afgesproken – ook een overzicht van wat voor projecten er allemaal lopen. Daar zit dat bedrag in. En dit is dus extra wat overbleef en daar betalen we dit uit. Dus alle budgetten die we hebben voor landbouw, zijn allemaal al geprogrammeerd. En dit is een maximale variant.

Mevrouw SIERSEMA (GroenLinks): Dan vraag ik mij even af of het dan zo is dat de gelden die dan nog overblijven, dan voldoende zijn? Is de inschatting dan zodanig dat al die programma's dus ook echt doorgang kunnen vinden?

De heer EMMENS (gedeputeerde): Ja.

De VOORZITTER: Ik zie geen andere vragen. De gedeputeerde is aan het eind van zijn betoog. Dat betekent dat we aan het eind van het motiedebat zijn gekomen.

Ik kijk even rond of er behoefte is aan een stemverklaring over de ingediende motie. Dat is het geval bij mevrouw Ten Hoeve – en daarbij nog een aantal, dat ik daarna het woord ga geven. Mevrouw Ten Hoeve.

Mevrouw TEN HOEVE (PvdD): De Partij voor de Dieren heeft voor de agendering van dit onderwerp gestemd, maar zal het voorliggend verzoek van de BBB inhoudelijk niet steunen. Minister Van der Wal heeft van meet af aan geen twijfel erover laten bestaan wat er nodig is om vergunningruimte te scheppen voor PAS-melders. Namelijk: hiervoor moet eerst de stikstofbelasting voldoende afnemen om de kwaliteit van beschermde natuurgebieden te verbeteren.

We willen meer geld steken in natuurherstel en hiervoor de noodzakelijke omschakeling naar een volledige eiwittransitie en biologische bedrijfsvoering.

De VOORZITTER: Mevrouw Ten Hoeve?

Mevrouw TEN HOEVE (PvdD): Ja?

De VOORZITTER: Het is niet de bedoeling dat we in de stemverklaringen gaan debatteren. Daar waren eigenlijk de eerste en tweede termijn voor.

Mevrouw TEN HOEVE (PvdD): Ja, dit is mijn laatste zin.

De VOORZITTER: Oké, spreekt u hem uit, maar maakt u het voortaan wat korter.

Mevrouw TEN HOEVE (PvdD): Ja. De biologische boeren die hun nek uitsteken voor deze noodzakelijke landbouwtransitie, verdienen veel meer financiële ondersteuning.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Om de vergunningaanvraag van de PAS-melders op nul euro te zetten, past geheel in het budget voor het verduurzamen van de agrarische sector en het

voortbestaan ervan. De PVV-fractie heeft ook een oplossing voor het stikstofprobleem: er be-stáát geen stik-stof-pro-bleem. Dank u wel!

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Ik zal het zo kort mogelijk proberen te houden. We hadden nog een aantal vragen. Die hebben we niet gesteld in die eerste termijn, maar wel aan de gedeputeerde en de indieners. Die zijn goed beantwoord. We steunen het voorstel, we vinden het een sympathiek voorstel. Maar we zien inderdaad ook dat dit geen structurele oplossing is. Maar wel steun voor de motie.

Mevrouw FEENSTRA (SP): Wij zitten een beetje in een dilemma, want wij willen wel deze PAS-melders steunen. Maar dat dit afgaat van een verduurzamingsbudget, is moeilijk. Ik heb even zitten rekenen. Uiteindelijk valt de balans toch uit naar deze motie en zullen we goed in de gaten houden dat de activiteiten verduurzaming en innovatie landbouw goed plaatsvinden.

Mevrouw SIERSEMA (GroenLinks): Wij gaan ook voor stemmen vanwege de laatste antwoorden die we inderdaad te horen kregen, dat het niet ten koste gaat van verduurzamingsprojecten.

Mevrouw BENJAMINS (D66): Inderdaad een sympathieke motie. Omdat het niet ten koste gaat van verduurzaming en goed gedekt is, gaan we voor stemmen. Alhoewel we er nog steeds bij blijven dat dit niet de oplossing is voor dit probleem.

Mevrouw REININK (Volt): Volt gaat ook voor stemmen, omdat wij ook aan de PAS-melders willen laten merken dat wij wel echt om hen denken. We hopen dat inderdaad het goedkomt ondertussen met de verduurzaming, want we vinden het een bijzondere keuze om het uit dat potje te halen. Maar we zullen toch voor stemmen.

De VOORZITTER: Dank u wel. Anderen nog? Nee? Zullen we dan gaan stemmen?

Even wachten tot achter mij de plattegrond van de Statenzaal zichtbaar wordt. U raad het al: u kunt zich aanmelden en gaan stemmen. De stemming is geopend over motie 108 'Verlaging leges PAS-melders'. Ik sluit de stemming en ik stel vast dat voor de motie hebben gestemd de fracties van de BBB, de Partij van de Arbeid, GroenLinks, de ChristenUnie, Groninger Belang, de VVD, de SP, D66, de PVV, het CDA, Volt en de Partij voor het Noorden. En daartegen heeft gestemd de fractie van de Partij voor de Dieren. Dat leidt tot 34 stemmen voor en 2 stemmen tegen, zodat de motie is aangenomen.

Ik schors enkele tellen voor een voorzitterswissel, omdat het ernaar uitziet dat ik vanuit het College antwoord ga geven bij het volgende motiedebat.

[Schorsing]

De VOORZITTER: Het komt niet door de wissel, maar er wordt gevraagd om vijf minuten schorsing. We schorsen voor vijf minuten.

[Schorsing]

D. Kadernota Beleidsontwikkeling aanpak ondermijning en weerbare provincie Groningen 2024-2028 (motiedebat)

De VICEVOORZITTER: Ik vraag de leden van de Staten om hun plekken weer in te nemen. Voor de mensen die vanuit huis of op een andere plek meekijken: we zijn aangekomen bij het motiedebat over de Beleidsaanpak Ondermijning. Het gaat hier om een motiedebat dat is aangekondigd door de fractie van de SP en GroenLinks en de SP wil ook een motie indienen vandaag. GroenLinks, zie ik? Oké. Dan wordt dat GroenLinks en dan ga ik ook de fractie van GroenLinks bij name van meneer De Boer het woord geven.

De heer DE BOER (GroenLinks): Even twee opmerkingen vooraf. Ten eerste vanaf deze plaats de felicitaties aan collega Ebeltjes, die op dit moment in Italië bij het huwelijk van haar dochter is en van

wie ik deze woordvoering overneem. En ten tweede dat inderdaad deze woordvoering mede gedaan wordt namens de fracties van de SP en de Partij voor het Noorden.

In de voorgaande besprekingen van het ondermijningsbeleid hebben wij heel duidelijk gemaakt dat de bestrijding van de ondermijnende criminaliteit hand in hand moet gaan met de aanpak van de voedingsbodem die onze regio hier zo kwetsbaar maakt. Wij zijn blij om te zien dat het College dit overgenomen heeft en duidelijk terug laat komen in de kadernota. Maar wat ons betreft is een echt holistische aanpak noodzakelijk en moet in het uitvoeringsprogramma nog meer nadruk gelegd worden op het bestrijden van de oorzaken.

Naast het zijn van een weerbare overheid moeten we zorgen voor een weerbare samenleving. Om hier als Staten ook aan bij te dragen, hebben onze fracties samen met die van de ChristenUnie de volgende motie opgesteld.

De VICEVOORZITTER: Ik heb hier een motie met de briefhoofden van GroenLinks, de SP, de ChristenUnie en de Partij voor het Noorden. De titel van de motie is '*Nait in mien achtertoene*' en het volgnummer is 109. De motie eindigt met de volgende oproep aan het College:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 24 april 2024,

Constateerend dat:

- ondermijnende criminaliteit een groeiend probleem is dat een ernstig gevaar vormt voor de veiligheid en integriteit van de Groninger samenleving, dat zich voor een groot deel afspeelt buiten het publieke zicht;
- uit het rapport 'Ondermijning in het Ommeland' blijkt dat de Groninger samenleving door socio-economische achtergesteldheid en een hoog niveau van wantrouwen een uiterst geschikte voedingsbodem vormt, die haar kwetsbaar maakt voor ondermijnende criminaliteit;

Overwegende dat:

- oplettendheid en bewustwording onder burger noodzakelijk zijn voor het tegengaan van ondermijning en voor het weerbaar maken van de samenleving;
- een brede publiekscampagne een krachtig middel kan zijn om oplettendheid en bewustwording te creëren en participatie te bevorderen bij burgers, gemeenschappen en stakeholders, wat eerder gebleken is uit publiekscampagnes die in andere regio's succesvol geïmplementeerd zijn;

Roepen het College van Gedeputeerde Staten om:

- een brede, pakkende en aansprekende publiekscampagne op te zetten in samenwerking met maatschappelijke partners (bijvoorbeeld gemeenten, politie, justitie, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven), die gericht is op het tegengaan van ondermijning in de provincie Groningen en de weerbaarheid van de samenleving tegen ondermijning te vergroten;
- deze publiekscampagne nader uit te werken in het Uitvoeringsprogramma aanpak ondermijning 2024-2028;
- voor eventuele provinciale kosten van de publiekscampagne, net als bij andere mogelijk extra benodigde middelen voor aanvullende ambities, bij de Staten terug te komen;

En gaan over tot de orde van de dag.'

De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer DE BOER (GroenLinks): Met een brede preventieve campagne hopen wij onze burgers mee te krijgen in het gezamenlijke doel dat ondermijning niet normaal mag zijn. Oplettendheid en bewustwording zijn hierbij noodzakelijk, zoals succesvolle campagnes in onder andere Rotterdam en Drenthe eerder hebben aangetoond. Wij zien daarom graag een dergelijke campagne als deel van ons Groningse ondermijningsbeleid. Alleen via solidariteit kunnen we opstaan tegen ondermijning en samen zorgen voor een weerbare samenleving.

De heer PAAS (Commissaris van de Koning): In de kadernota formuleren de Staten hun uitgangspunten voor het beleid en we hebben daarvan tegen elkaar gezegd dat het goed is om nauw aan te sluiten bij onze taken en bevoegdheden. En even reflecterend op het feit dat het hier integraal en holistisch is: dat is absoluut waar. Dan moet je dus ook meteen de verwachting dempen, omdat je met één kadernota over ondermijning en weerbaarheid alle problemen die daaraan gerelateerd zijn, op zou kunnen lossen. Want dat ligt heel vaak in andere domeinen, waar hardnekkige problemen schuilgaan. Dat hebben we met elkaar besproken.

Deze nota is ook verkennend. Dus deze kadernota kondigt aan dat op het gebied van Bibob en vergunningverlening en handhaving wordt geïnventariseerd wat daarin aan extra stappen nodig is.

Dat we onderzoek laten uitvoeren. Het College begrijpt het verzoek en de behoefte om de betrokkenheid van de inwoners te vergroten.

Het is waar dat een goed opgezette, goed gemikte brede publiekscampagne daarbij kan helpen. Nederland zit niet zonder publiekscampagnes: ze worden ook regelmatig geëvalueerd. Bijvoorbeeld voor Postbus 51, waar dat vrij standaard gebeurt. Dan praat je dus over echt andere budgetten waar wij nu over fantaseren. Daaruit blijkt eigenlijk tevens dat je heel goed moet nadenken over welk effect je precies bij welke doelgroep beoogt bij welke inzet van een publiekscampagne. Dus ongericht een publiekscampagne opzetten 'omdat het goed voelt'? Daar zouden we nog even over moeten nadenken. Maar ik zeg u graag toe dat het College samen met de genoemde maatschappelijke partners en de genoemde andere overheden wil nagaan of en onder welke voorwaarden een publiekscampagne kan bijdragen aan het tegengaan van ondermijning, omdat je daarmee mensen in een stand zet waarin ze mogelijk zelf alarm slaan, zelf werk maken van fenomenen die ze zien.

Het dictum van de motie is helder genoeg. Mocht er steun voor zijn – trouwens ook zonder de motie – dan voelt het College zich vrij om met voorstellen te komen die geld kosten. Maar wij hechten er wel aan om daar een serieuze afweging aan vooraf te laten gaan of en in hoeverre. Dus als ik de motie zo mag interpreteren, dan is dat dus een beetje met de vrije hand, zou ik zeggen. Dan laten we hem graag over aan het oordeel van de Staten.

De heer DE BOER (GroenLinks): Een woordvoering in de tweede termijn, al is het maar om de interruptie van D66 nog een kans te geven.

Nee, wij bedanken het College voor de beantwoording daarin. Wij horen ook de gedeelde ambitie inderdaad en ik denk ook dat ik namens de indieners kan zeggen dat wij de vrijheid die het College vraagt om nut en noodzaak uit te zoeken, ook zeker willen bieden. Dat past ook precies in de gedachte van de kadernota. Er moet nog voldoende uitgezocht worden.

Maar de reden dat wij graag een uitspraak over de publiekscampagne willen hebben, is omdat wij juist die voedingsbodem die hier in de regio zo sterk aanwezig is, echt zien als dé grondoorzaak van het probleem, als iets wat aangepakt moet worden. En daar willen we graag een stevige uitspraak over van de volksvertegenwoordiging achter zetten om daar nog extra kracht bij te zetten. Dit om het wantrouwen in de regio tegen te gaan en om de socio-economische problematiek serieus te nemen.

Mevrouw BENJAMINS (D66): In de commissie hebben we uitgebreid hierover gepraat. Ik ben op zich heel blij dat ik ook eventjes het College de beantwoording heb afgewacht voor deze interruptie. Ik heb daar ook de vrije interpretatie van het College gehoord over hoe we het gaan inrichten met een publiekscampagne. En ik vroeg me af of meneer De Boer van GroenLinks ook wellicht openstond om ook wat vrijer te interpreteren rond deze publiekscampagne en ook bij MBO, HBO en RuG een soort van publiekscampagne te doen. In ieder geval een promotie, omdat we ook hebben besproken in de commissie dat er een gebrek is aan personeel in de uitvoering van de ondermijning en dat we daar ook nog mensen voor moeten werven en stimuleren en daartoe wat banen creëren en ook gelijktijdig dit als doelstelling beter kunnen houden.

De VICEVOORZITTER: Volgens mij is uw punt nu wel helder. Meneer De Boer.

De heer DE BOER (GroenLinks): Nou, volgens mij is in het dictum van de motie een heel trits van maatschappelijke partners opgenomen. Dat was geen uitputtende lijst, dus ik denk zeker dat als het nuttig gevonden wordt om ook onderwijsinstellingen daarbij te betrekken, dat moet kunnen passen.

Mevrouw STOLK (PvdA): Ik kan het kort houden. Wij hebben denk ik ook in de commissie al aangegeven dat wij ons in die lijn, die men toen ging voorstellen voor de motie, kunnen vinden. Met name natuurlijk woorden als 'solidariteit' en 'samen zorgen voor een weerbare samenleving' zijn ons daarbij uit het hart gegrepen.

De heer GEIJTENBEEK (ChristenUnie): Ook mijn fractie steunt de ingediende oproep van harte. Het tegengaan van criminaliteit is namelijk niet alleen een verantwoordelijkheid van de overheid, ook inwoners zelf kunnen daar een belangrijke bijdrage aan leveren. Laten we daarom de 600.000 neuzen en 1,2 miljoen ogen van Groningen inschakelen om op te letten wat er eigenlijk allemaal gebeurt in onze provincie – in het buitengebied en ook als het donker is. Een publiekscampagne zoals de Drentse campagne 'Niet onder mijn neus' zal daar een goede bijdrage aan kunnen leveren.

Maar dan wil mijn fractie daar nog één onbenoemd element aan toevoegen. In de commissie gaf de fractie van Volt aan dat iedereen weleens een pilletje gebruikt. Onze fractie wil dat

weerspreken. Ook willen wij het drugsgebruik niet normaliseren. Wat ons betreft mag een campagne ook gericht zijn op drugsgebruikers die criminaliteit financieren.

De heer BAKKER (Groninger Belang): Ondernijning is ook van belang voor onze fractie. Wij hebben deze motie al eens even goed bekeken. We zien daar veel elementen in waar we ook zeker heil in zien. Maar we hebben toch nog een paar vragen. Ik heb nog wat tijd om die te kunnen stellen.

Het eerste is dat er eigenlijk werd gerefereerd aan die bewustwording onder burgers, dat er al wat publiekscampagnes zijn geweest die dan kennelijk succesvol zijn geweest. Dan was eigenlijk de heel concrete vraag in wat voor opzicht? Wat heeft dat dan opgeleverd?

Ik lees ook dat er een hogere ambitie is op de uitvoering van de Wet Bibob. Dan vroeg ik mij even af: maar is dat dan nu niet voldoende? Hoe ziet die hogere ambitie er dan uit?

En als laatste eigenlijk de afweging – maar dat zei onze Commissaris ook al – dat we toch wel even goed gaan kijken wat het effect is. We hebben natuurlijk partners als gemeenten, we hebben andere partners. Hoe ga je dat aanpakken? Wie doet wat? En wat voegt wat waaraan toe?

De VICEVOORZITTER: De voorzitter zei helemaal niks, maar ik denk dat u de heer Paas bedoelt. En u hebt ook een interruptie van de heer De Boer.

De heer DE BOER (GroenLinks): Ja, ik hoor de heer Bakker refereren aan dingen die niet meer in de motie staan. Dus ik had even de vraag: heeft de heer Bakker de juiste versie van de motie onder zijn neus?

De heer BAKKER (Groninger Belang): Daar hebt u denk ik een punt dan. Ja, deze is inderdaad de laatste die we hebben besproken. Maar even kijken: welke punten refereert u aan waarvan u zegt dat die er niet meer in staan?

De heer DE BOER (GroenLinks): Als ik zo vrij mag zijn, voorzitter. Inderdaad, de vernoemingen aan de Bibob en dat soort dingen hebben we losgelaten om de kaders wat vrijer te laten voor het College. Dus wellicht dat de heer Bakker die versie nog even wil bekijken, alvorens hij het woord voert.

De heer BAKKER (Groninger Belang): Dan vervalt daarbij de vraag over Bibob. Dus die vraag vervalt over de Bibob, dat is helder.

Dat waren eigenlijk de paar opmerkingen die we hadden bij de motie.

Mevrouw BAKKER (SP): GroenLinks sprak ook namens de SP: dat heeft de woordvoerder van GroenLinks ook gezegd.

Mevrouw BENJAMINS (D66): Ja, wij hebben alles wel genoemd in de commissie en mijn interrupties zijn denk ik ook wel voldoende geweest.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ja, straks voert GroenLinks voor iedereen het woord hier. Dat moeten we niet hebben!

Ondernijning en criminaliteit vereisen aanpassingen in het bestaande beleid en in de beleidsambities waarbij preventie hoge prioriteit dient te krijgen. En daarbij is oog hebben voor de toenemende criminaliteit vanuit de AZC's vanwege de ongeremde immigratiestroom toch heel belangrijk, vooral het benoemen ervan in stukken, documenten, studies, nota's et cetera. Want 'zachte heelsemeesters maken stinkende wonden'. Veel oorzaken van ondernijning en toenemende criminaliteit worden hardop benoemd, maar als het om AZC's en immigratie gaat, dan valt alles en iedereen stil. Dan begint iedereen helaas met meel in de mond te praten en wordt er vooral weggekeken en zelfs ontkend. En dát draagt niet bij aan het realiseren van effectief beleid.

Mevrouw RUTGERS (CDA): Ik voer het woord namens de fracties van het CDA en de VVD.

Tijdens de commissievergadering hebben onze fracties al aangegeven dat wij blij zijn met de ontwikkeling van de Kadernota Ondernijning. Vandaag richten we ons specifiek op de motie '*Nait ien mien aachtertoene*'. Net als de indieners vinden wij het van belang dat preventie een belangrijke plek krijgt in de aanpak van ondernijning,

Wij zijn echter wel van mening dat een dergelijke campagne alleen effectief kan zijn als we hierin samenwerken met andere provincies en met het Rijk. Een goede aanpak in de ene provincie mag niet leiden tot verplaatsing van criminaliteit naar andere provincies. En juist om deze reden kunnen we de motie in de huidige vorm dus niet steunen.

De heer DE BOER (GroenLinks): Ja, het standpunt van het CDA en de VVD verbaast mij een beetje. Want volgens mij heb ik bij de uitleg namens de indienende partijen voldoende open ruimte aan het College gegeven om de kaders zo op te vatten dat het een effectieve campagne is. Ik denk dat het punt dat de beide fracties inbrengen, daar ook prima in past. Dus dat in ogenschouw genomen hebbend, de voedingsbodem is inderdaad groter dan alleen de regio Groningen. Dat kan ook naar Duitsland zijn, dat kan ook in Drenthe zijn waar al een succesvolle campagne is geweest. Dus in dat licht, is het CDA wellicht bereid om te heroverwegen?

Mevrouw RUTGERS (CDA): Ik gaf ook duidelijk in de woordvoering aan dat in de huidige tekst van de motie echt heel expliciet staat dat het om Groningen gaat. En dat is de reden dat we de motie in deze vorm niet kunnen steunen.

De heer DE BOER (GroenLinks): Ja, volgens mij moeten wij erkennen dat wij de Provinciale Staten van Groningen zijn, dus ook niet verder kunnen regeren dan onze eigen grenzen. Maar nogmaals, ik zie niet in hoe het CDA ziet dat dat het een en ander uitsluit in dezen. Dus het verbaast me een beetje.

De VICEVOORZITTER: Ik heb geen vraag gehoord. Dus naar meneer Geijtenbeek.

De heer GEIJTENBEEK (ChristenUnie): Een interessante gedachtegang die het CDA, en de VVD, hier voeren. Ik ben even benieuwd op welke provincie de kadernota van toepassing is volgens de woordvoerder.

Mevrouw RUTGERS (CDA): Uiteraard begrijp ik heel goed dat dit de kadernota voor Groningen is. Maar er wordt hier gesproken over een campagne voor Groningen en wij zijn bang dat als je nou in Groningen het goede voorbeeld geeft en je het hier perfect voor elkaar hebt, je het probleem verplaatst naar elders. Veel effectiever is het in onze ogen om dat met héél Nederland te doen – en misschien zelfs nog wel ruimer. Maar pak daar de verantwoordelijkheid als Rijk zijnde, neem provincies daarin mee en pak dan die ondermijningscampagne bij de kop.

De heer GEIJTENBEEK (ChristenUnie): Oké, duidelijk. Dus als de initiatiefnemers zullen zeggen: prima, als dat effectiever is, mag het ook met de andere partijen worden opgepakt, dan steunen het CDA én de VVD de motie?

De VICEVOORZITTER: Voordat u reageert, mevrouw Rutgers. De VVD is niet in de gelegenheid om antwoord te geven. Dus mochten er vragen zijn, stel ze dan even rechtstreeks aan de spreker van het CDA, en de VVD kan dat, als zij daar behoefte aan heeft, later ook antwoord op geven. Mevrouw Rutgers.

Mevrouw RUTGERS (CDA): Nou moet ik zeggen dat ik even de vraag kwijt ben.

De heer GEIJTENBEEK (ChristenUnie): De heer Geijtenbeek was in de veronderstelling dat mevrouw Rutgers namens beide partijen spreekt, dus ik kan de vraag ook aan beide stellen. Maar de vraag was: stel nou dat de indieners wel de mogelijkheid openlaten om, als het effectiever is om die campagne op te stellen met de andere overheden, ook buiten de provincie, dan steunt het CDA de motie?

Mevrouw RUTGERS (CDA): Een vraag van mij is: kunnen wij hier in tweede termijn op terugkomen om dan de beantwoording te doen op deze directe vraag van de heer Geijtenbeek?

De VICEVOORZITTER: Ja, wij zijn al bezig met de tweede termijn. Dus voor de tweede termijn wordt dat lastig. Als u het helpt, kan ik even vijf minuten laten schorsen. Is dat een idee? Ja?

Mevrouw RUTGERS (CDA): Schorsen, ja.

De VICEVOORZITTER: Is dat een idee? Zullen we even vijf minuten schorsen? Vijf minuten schorsing.

[Schorsing]

De VICEVOORZITTER: Ja, dames en heren, voor de mensen thuis: de schorsing iets langer geduurd. Maar dat komt omdat er een nieuwe motie moest worden geschreven en uitgeprint. Die zal zometeen worden ingediend.

Maar wij waren voor de schorsing gebleven bij mevrouw Rutgers. Mevrouw Rutgers, was u klaar met uw betoog?

Mevrouw RUTGERS (CDA): Klopt, voorzitter.

De VICEVOORZITTER: Dat was kort maar krachtig. Dan heb ik de schorsing benut om even met de overige sprekers te spreken of zij het woord nog wilden voeren. Bij de fractie van Volt was dat het geval. Maar voordat ik de fractie van Volt het woord geef, geef ik eerst meneer De Boer nog even het woord. Want dan kan hij zometeen iets aan u mededelen. Meneer De Boer, aan u is het woord.

De heer DE BOER (GroenLinks): Deze zeer productieve schorsing heeft tot gevolg gehad dat wij inderdaad de ingediende motie zullen intrekken en vervolgens, in de wetenschap dat er niets boven Groningen gaat, de volgende motie zullen indienen.

De VICEVOORZITTER: Dank u wel. Even voor de handelingen: motie 109 wordt dus ingetrokken. Er komt een vernieuwde motie en aangezien daar wel een wijziging in is, lees ik deze voor. Nog steeds draagt de motie de briefhoofden van GroenLinks, de SP, de ChristenUnie en de Partij voor het Noorden. De titel van de motie is '*Nait in mien achtertoene (2)*' en het volgnummer is 110. De motie eindigt met de volgende oproep aan het College:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 24 april 2024,
Constaterende dat:

- ondermijnende criminaliteit een groeiend probleem is dat een ernstig gevaar vormt voor de veiligheid en integriteit van de Groninger samenleving, dat zich voor een groot deel afspeelt buiten het publieke zicht;
- uit het rapport 'Ondermijning in het Ommeland' blijkt dat de Groninger samenleving door socio-economische achtergesteldheid en een hoog niveau van wantrouwen een uiterst geschikte voedingsbodem vormt, die haar kwetsbaar maakt voor ondermijnende criminaliteit;

Overwegende dat:

- oplettendheid en bewustwording onder burger noodzakelijk zijn voor het tegengaan van ondermijning en voor het weerbaar maken van de samenleving;
- een brede publiekscampagne een krachtig middel kan zijn om oplettendheid en bewustwording te creëren en participatie te bevorderen bij burgers, gemeenschappen en stakeholders, wat eerder gebleken is uit publiekscampagnes die in andere regio's succesvol geïmplementeerd zijn;

Roepen het College van Gedeputeerde Staten om:

- een brede, pakkende en aansprekende publiekscampagne op te zetten in samenwerking met maatschappelijke partners (bijvoorbeeld gemeenten, politie, justitie, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven), die gericht is op het tegengaan van ondermijning en de weerbaarheid van de samenleving tegen ondermijning te vergroten;
- deze publiekscampagne nader uit te werken in het Uitvoeringsprogramma aanpak ondermijning 2024-2028;
- voor eventuele provinciale kosten van de publiekscampagne, net als bij andere mogelijk extra benodigde middelen voor aanvullende ambities, bij de Staten terug te komen;

En gaan over tot de orde van de dag.'

De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer DE BOER (GroenLinks): Ja, wellicht nog even kort de wijziging toelichtend, voorzitter. Op deze manier proberen wij tegen te gaan dat er een waterbedeffect ontstaat. Dus wij hopen dat dit in goede aarde valt.

De VICEVOORZITTER: Misschien nog even goed om te benoemen welke wijziging er precies is geweest in de motie. Dit ook even voor de mensen in de zaal.

De heer DE BOER (GroenLinks): Ja, inderdaad. Zoals de voorgaande spreker van het CDA heeft gevraagd: het stukje '*in de provincie Groningen*' in de eerste bullet van het dictum is verwijderd.

De VICEVOORZITTER: Dank u wel. Ik kan bevestigen dat het de eerste bullet is waar de wijziging is doorgevoerd. En dan nu het langverwachte moment: ik geef mevrouw Reinink van Volt het woord en u hebt zes minuten. U hoeft ze niet allemaal te gebruiken, maar dat mag wel.

Mevrouw REININK (Volt): Wij zijn zeker voor een campagne om mensen te wijzen op de risico's van drugslabs en wietplantages in hun buurt. En wij wilden ook de mogelijkheid om dit anoniem te kunnen melden. Want we merken dat zeker veel inwoners vaak nog een beetje twijfelachtig zijn om dit soort aan te geven bij de aangemerkte instanties. Dus dit soort campagnes kunnen wij zeker steunen.

Maar ik wil nog even reageren op dat het ontzettend naïef is om te denken dat jongeren, en trouwens ook ouderen, volledig gaan stoppen met het gebruiken van drugs – hoe graag sommige partijen dat hier ook zouden willen. Het is een waanbeeld om te denken dat het gaat gebeuren. Dus in plaats van oneindig geld te stoppen in ontmoediging, kunnen we veel beter kijken naar hoe veilig en zonder ondermijning drugs kunnen gebruiken, bijvoorbeeld door legalisering.

De VICEVOORZITTER: U zit op het randje en eigenlijk een beetje over het randje van de orde. Maar ik wil toch meneer Geijtenbeek even de gelegenheid geven om een vraag te stellen.

De heer GEIJTENBEEK (ChristenUnie): Ja, volgens mij gaat het over publiek en ondermijning: dit past er prima binnen. Ik ben benieuwd of de fractie van Volt vindt dat het gebruik van drugs ook leidt tot de productie van drugs.

Mevrouw REININK (Volt): Ik denk zeker dat om de drugs te gebruiken, er geproduceerd moet worden. Alleen, dat kan ook op een legale manier geproduceerd worden, waardoor het gereguleerd kan worden.

De heer GEIJTENBEEK (ChristenUnie): Daar is in ons land geen sprake van – gelukkig maar – als het om hard drugs gaat. Denkt Volt niet dat je door het tegengaan van gebruik ook de criminaliteit die gepaard gaat met het gebruik, kunt tegengaan?

Mevrouw REININK (Volt): Ik denk dat als niemand gebruikt, er ook niet geproduceerd zal worden. Alleen, ik denk dat het een illusie is om te denken dat je het gebruik kunt stoppen. Dus waarom zou je het op die manier gaan insteken?

Mevrouw BRILSTRA (VVD): Ja, het gaat even over het legaliseren van het drugsgebruik. We zijn hier in Nederland heel hard bezig om een rookvrije generatie op te laten groeien. Maar blijkbaar is dan een drugsgebruikende generatie iets wat Volt dan promoot, hoor ik zo?

Mevrouw REININK (Volt): Ik denk dat het zeker kan helpen om ondermijning tegen te gaan.

Mevrouw BRILSTRA (VVD): Mevrouw Reinink van Volt vindt het dus een goed idee dat roken slecht voor je is, maar drugsgebruik goed voor je is?

Mevrouw REININK (Volt): Ik denk dat het probleem bij roken is dat het heel veel schade aan andere mensen kan toebrengen. Terwijl bij drugs dat vooral op dit moment voor jezelf is. Daarnaast, als we dit gaan legaliseren en reguleren, zal een groot deel van die schade ook wegvallen doordat er een gecontroleerd proces ontstaat. Dus ja, daar ben ik het mee eens wat de VVD hier zegt.

De VICEVOORZITTER: U was klaar met uw betoog? Prima, dank u wel.

Dan gaan we naar de tweede termijn vanuit het College, als daar behoefte aan is. Meneer Paas, gaat uw gang.

De heer PAAS (Commissaris van de Koning): Ik dank via u de indieners en de anderen die het woord hebben gevoerd over de motie die de aanleiding was voor dit motiedebat.

Ik denk dat we het erover eens zijn – dat bleek ook uit het debat – dat een publiekscampagne een poging is om gedrag te veranderen. Dus je moet heel goed nadenken over welke soort interventie, welke doelgroep en welke methoden je succesvol kunt hanteren daarbij. Ook goed nadenken, zou ik zeggen, over wie daar dan precies het beste in is. Ik dank de leden van de Staten voor de ruimte die het College daarin wordt geboden om dat secuur te verkennen.

In de richting van de heer Bakker, die daar een vraag over stelde, of wij vertrouwd zijn met de evaluatie van de lopende campagnes. Niet elke campagne wordt geëvalueerd en ik ben ook niet vertrouwd met alle evaluaties van campagnes. Dus u overvraagt me op dat punt. Uiterst leesbaar is wel waar ik zojuist aan refereerde, de evaluatie van de Postbus 51-campagne, door de Universiteit van Amsterdam en de Universiteit Wageningen gedaan. Daar is heel secuur gekeken in wat voor context publiekscampagnes actief zijn. Waar mag je daar resultaat van verwachten en in wat voor context kun je daar eigenlijk geen resultaat van verwachten? Die effecten worden gemeten en geëvalueerd.

Dus graag komen we met het resultaat van onze verkenning bij u en dat zullen we doen zodra we ze beschikbaar hebben – ik geloof ongeveer op de termijn die in de motie genoemd wordt.

De VICEVOORZITTER: Dank u wel, ik zie dat daar geen vragen meer over zijn. Daarmee kunnen we de beraadslaging sluiten.

Motie 109 '*Nait in mien achtertoene*' is ingetrokken.

Dan gaan we zometeen naar de stemming, om te beginnen met de enige overgebleven motie '*Nait in mien achtertoene (2)*'. Zijn er fracties die een stemverklaring willen afleggen bij deze motie 110? Ik zie dat daar behoefte aan is bij sowieso bij de BBB en de PVV. Ik begin even in die volgorde.

De heer DRENTH (BBB): De BBB vindt dat er al genoeg voorlichting is in andere gremia. Wij geven het geld liever aan de uitbreiding van handhavers en dan liefst die in provinciale dienst. Wij zullen dus tegen de motie stemmen.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ik had dezelfde opmerking: handhaving, lik-op-stuk. Dat is wat we nodig hebben.

De VICEVOORZITTER: Nog anderen? Nee?

Dan gaan we motie 110 in stemming brengen. Alle stemmen zijn geteld. Voor deze motie hebben gestemd de fracties van de Partij van de Arbeid, GroenLinks, de ChristenUnie, Groninger Belang, de VVD, de SP, D66, de Partij voor de Dieren, het CDA, Volt en de Partij voor het Noorden. Tegen hebben gestemd de fracties van de BBB en de PVV. Daarmee is de motie met 24 stemmen voor en 12 stemmen tegen aangenomen.

Goed. Dan gaan we naar het Statenbesluit. Dat ligt ook voor. Zijn er mensen die bij het Statenbesluit nog een stemverklaring willen afgeven? Nee?

Dan gaan we ook daarover tot stemming. Voor hebben alle aanwezige fracties in de Staten gestemd. Dus voor de aandachtige luisteraar vanuit het huis: daarmee is de voordracht met algemene stemmen aangenomen met 36 stemmen voor. [Geroffel op de tafeltjes.]

Dan schors ik zometeen de vergadering voor een korte voorzitterswissel en na de schorsing is het voorzitterschap weer in vertrouwde handen van de Commissaris van de Koning, de heer Paas.

[Schorsing]

De VOORZITTER: Dames en heren, ik heropen de vergadering en begin met een dienstmededeling. Tot onze grote vreugde kan ik u medelen dat het eten inmiddels wel besteld is en tegen vijf uur komt. En het wordt heerlijk, dus blijf nog wel plakken als we te vroeg klaar zijn. Het is altijd een ingewikkelde keuze, of je eten bestelt of niet.

2. Mondelinge vragen

De VOORZITTER: We zijn toegekomen aan de mondelinge vragen van de Partij voor het Noorden, daarna de SP en dan het CDA. Ik meld het nog maar even: bij de ingediende mondelinge vragen en de aanvullende vragen is er geen ruimte voor debat. Het klinkt streng, maar ik denk dat u dat nodig hebt.

Het woord is als eerste aan de heer Zwart.

De heer ZWART (PvvhN): Op 18 april – dat is al even geleden, de weken gaan snel tegenwoordig – hebben wij vragen gesteld aan het College betreffende de 40 miljoen euro die uit het budget van de Lelylijn is getrokken ten behoeve van Meppel en Ede-Wageningen. Intussen zijn wij via de media

uitgebreid op de hoogte gesteld van de antwoorden. Maar toch, ik wil de vragen wel gesteld hebben, nog eens een keer.

Is het College op de hoogte gebracht voordat bekend werd gemaakt dat deze verschuiving zou optreden? Wanneer zou het College dit geweten hebben? Hoe heeft het College gereageerd op dit voornemen? En als het niet op de hoogte is gesteld, wat vindt het College hiervan? Gaat het College hiertegen in protest? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

De heer SCHMAAL (gedeputeerde): We gaan een poging doen. Volgens mij heeft dat te maken met de indexering die op het budget zat voor de Lelylijn, die gebruikt is voor onder andere de flessenhals en wat andere activiteiten.

Zijn we daar blij mee? Nee, daar zijn we niet blij mee. Dat hebben we ook krachtig kenbaar gemaakt vanuit de drie noordelijke provincies, dat we daar niet akkoord mee zijn. Of we het vooraf wisten? Ja, ik neem aan van niet. Maar ik kan dat nog even navragen. Maar we zijn er niet blij mee en we hebben er ook druk op gezet dat wij dit geen gang van zaken vinden.

De heer ZWART (PvN): Dat mijn aanvullende vraag. Het is met enige regelmaat dat wij hier in de provincie Groningen getroffen worden – letterlijk – door een voornemen van het Rijk uit Den Haag om zaken te laten regelen, terwijl een hoop dingen hier in Groningen erg gevoelig liggen. Het veroorzaakt onrust. Dit heeft ook weer onrust veroorzaakt, net zoals de controle van het Nationaal Programma Groningen, waar een partijgenoot van de heer Remkes de zaak moet doorlichten of het allemaal wel zo gaat zoals het de bedoeling was. Kunnen we eens een keer stoppen met die onrust voor de inwoners in Groningen? En kan het College dit doorgeven aan Den Haag?

De VOORZITTER: Gedeputeerde Hamster, die perfect op de hoogte is van het antwoord van het College in eerste termijn, zal nu de beantwoording in tweede termijn voor zijn rekening nemen.

De heer HAMSTER (gedeputeerde): Ons team raakt steeds beter ingespeeld op elkaar en het is inderdaad zo dat wij met één mond spreken. Met verschillende klankkleuren, maar de boodschap zal, als het goed is, niet al te veel verschillen.

Dit soort trajecten c.q. projecten blijft altijd rumoerig, blijft altijd aandacht vraagt – positief en negatief. Het zijn projecten van de lange adem. Het is misschien wel heel mooi om op dit moment toch even te melden dat een paar uur geleden de tender die is vastgesteld waarop de Lelylijn staat. Waarmee toch ook nog weer even een ankertje geslagen naar de toekomst toe, waarmee wij dus nog meer kunnen laten en laten blijven horen op alle plekken dat er nu ook echt een verplichting ligt om het te realiseren naar 2050 toe. En dat kunnen we ook naar onze eigen inwoners blijven uitstralen wij blijven eraan trekken, wat er ook is en wat er ook al dan niet gebeurt en hoe er ook gekonkeld. Er is weer een ankertje geslagen en wij blijven rustig doorbouwen, biels voor biels – tot op heden nog in figuurlijke zijn, maar langzamerhand ook in letterlijke zin.

De VOORZITTER: Ik kijk even rond of er naar aanleiding van deze vraag-en-antwoord-wisseling behoefte is aan aanvullende vragen binnen het kader van de gestelde vragen. Ik stel vast dat dat niet het geval is.

Dan zijn wij toe aan de volgende vraag. Dat is een mondelinge vraag vanuit de SP, gesteld mevrouw Bakker.

Mevrouw BAKKER (SP): Ik stel deze vraag ook namens Groninger Belang, D66, GroenLinks en Volt. Afgelopen week konden we in het Dagblad van het Noorden lezen dat de rechter Nedmag meer tijd heeft gegeven om de looduitstoot van de fabriek terug te brengen. Nedmag hoeft de gestelde dwangsom van 250.000 euro vooralsnog niet aan de provincie te betalen. Dat de provincie zelf weinig haast maakt rond de kwestie, speelt een grote rol bij de uitspraak van de rechter. Dus doordat er vanuit de provincie in de ogen van de rechter geen urgentie is, kan een bedrijf als Nedmag doorgaan met de uitstoot van de stof die gevaarlijk is voor de volksgezondheid.

Als eerste vinden wij het erg jammer dat we dit allemaal weer in de krant moeten lezen, terwijl we tijdens het debat in november toch wel echt verzocht hebben aan het College om ons als Staten goed op de hoogte te houden van de stappen die gezet zouden worden. Er was een breedgedragen zorg rondom de uitstoot van lood en mogelijk andere gevaarlijke stoffen en mogelijke gevaren voor de gezondheid van onze burgers.

We willen dan ook heel graag opheldering van het College. Want het College heeft als argument tegen Nedmag gebruikt dat lood de volksgezondheid bedreigt. Maar er is vervolgens nog geen onderzoek gestart. Hoe kan dit? In november is deze toezegging gedaan en we zijn nu bijna zes

maanden verder? Hoe serieus neemt het College dit eigenlijk? Graag willen wij horen van het College wat het heeft gedaan de afgelopen maanden en welke stappen het gaat zetten de komende tijd. Wanneer start dit nu eindelijk, dat gezondheidsonderzoek door de GGD zoals afgesproken, maar ook de andere onderzoeken die zijn toegezegd in de vergadering van november? Hoe kijkt het College eigenlijk zelf aan tegen de argumenten die de rechter stelt, waardoor zij het bedrijf gelijk heeft – zoals pas na ruim acht maanden reageren op het uitstelverzoek van Nedmag en het dus ook nog niet opstarten van het onderzoek? Tot zover onze vragen.

De heer VAN DEKKEN (gedeputeerde): Ik dank de SP, maar ook de andere fracties voor het stellen van de vragen over wat we dan noemen 'de kwestie-Nedmag' – 'het dossier-Nedmag', mag ik inmiddels wel zeggen. Het is u natuurlijk niet ontgaan dat de uitspraak van de rechtbank de nodige vragen en ik denk dat het misschien ook wel dit het moment is om wat meer duiding te geven. Want voordat ik antwoord ga geven op de vragen van de SP, wil ik de Staten ook meenemen in de aanloop naar het genomen besluit. Ik denk dat het belangrijk is om te zeggen en daarnaast is deze procedure ook nog onder de rechter. Dus ik kan praktisch alleen feitelijke dan wel procedurele antwoorden geven.

Even terug in de tijd. Sinds enkele jaren heeft de Omgevingsdienst, en dus ook het College, herhaaldelijk geconstateerd dat Nedmag te veel lood uitstoot. En van lood mag bekend zijn dat het onder de categorie zeer zorgwekkende stoffen valt. De maximale emissies van die uitstoot staan natuurlijk beschreven in het Activiteitenbesluit. We hebben met z'n allen geconcludeerd dat de uitstoot schadelijk is voor milieu en gezondheid. Dat vinden we en dat vonden we onacceptabel en daarom hebben we in september 2022 een last onder dwangsom opgelegd. Daarbij hebben we op advies van de Omgevingsdienst, die dat werk voor ons doet, Nedmag anderhalf jaar de tijd gegeven om deze aanpassingen door te voeren, namelijk tot 31 maart 2024. Bij een last onder dwangsom – zo zit het nu eenmaal in elkaar – moet een redelijke termijn worden gehanteerd. Daar kun je over twisten en tegelijkertijd hebben wij toen geconstateerd dat wij die anderhalf jaar passend vonden.

Ja, toen gebeurde het volgende. Rond juni 2023 gaf Nedmag aan dat de aanpassingen nog meer tijd zouden vragen in verband met langere levertijden. Later dan juni 2023 heeft de provincie aan Nedmag mondeling medegedeeld dat wij vasthouden aan die termijn. Want we zijn van mening – en de meerderheid van deze Staten is dat ook – dat Nedmag simpelweg te laat is begonnen met het beëindigen van de overtreding. Dat het opschorten telkens leidt tot een verhoogde uitstoot en dat er misschien ook wel meer opties zouden zijn om ervoor te zorgen dat Nedmag doet wat het zou moeten doen. Het afwijzen van het verzoek hebben we in oktober 2023 nog eens mondeling medegedeeld.

Maar eerlijk is eerlijk – en daar is het niet goed gegaan – is dit pas in februari via de brief geformaliseerd. Ik denk dat wij moeten erkennen als College dat dat formaliseren van die brief in ieder geval eerder had moeten. En ja, daar hebben we gewoon te laat uitvoering aan gegeven en dat zullen we ook in het vervolg, in het hier en nu, scherper op zijn. Want dat moet blijikbaar. Wij trekken ons dat aan – ik ook. We betreuren het. Maar tegelijkertijd, voor de nuance, is er in diezelfde periode natuurlijk wel degelijk contact c.q. een gesprek geweest met Nedmag over de reductie, over toezicht, over vergunningen en indirect ook over de looduitstoot. Nou ja, dus dat is wat er toen is gebeurd.

Op basis van de brief die wij hebben gestuurd, heeft Nedmag vervolgens bezwaar aangetekend en een voorlopige voorziening aangevraagd. Dat hebt u ook allemaal kunnen lezen. De rechtbank heeft die voorlopige voorziening toegewezen. Punt is bij dit soort gerechtelijke uitspraken dat wij niet tegen deze uitspraak in bezwaar kunnen. De bezwaarprocedure loopt nu nog en de last onder dwangsom wordt op dit moment dus niet geëffectueerd tijdens de bezwaarprocedure. Dat is dus wat de rechter aldus heeft besloten.

Nou, zo ongeveer is het proces geweest. Het is misschien wat technisch en wat juridisch van aard. Maar mevrouw Bakker vroeg ook namens de andere partijen naar de onderzoeken die hebben gelopen en de vraag waar alles blijft. Ik kan aan iedereen vertellen dat we dan in de brief van Provinciale Staten op 26 maart precies en heel nauwkeurig hebben gemeld van we van plan zijn om allemaal te doen. Dan was ook conform het verzoek: zorg ervoor dat u binnen vier, vijf maand ons informeert. Zorg er ook voor dat dan acties worden ondernomen. Nou, alle acties die deels al zijn uitgezet, worden beschreven in die brief van 26 maart. Daar gaan we in voortvarendheid en met volle kracht natuurlijk mee aan de slag, want ik vind de problematiek rondom de uitstoot van Nedmag, de kwestie van het lood, enorm belangrijk. En de onderzoeken die behoorlijk ingewikkeld zijn en ook zullen blijven – ik heb dat geloof ik ook gezegd in het vorige debat hierover – gaan we natuurlijk uitvoeren, inclusief het actualiseren en regisseren van de vergunningen.

Mevrouw BAKKER (SP): Nou, ik mis niet zo vaak iets. Maar die brief, die heb ik denk ik dan even gemist. Maar ik hoop dat de andere fracties die brief van 26 maart wel hebben gelezen. Maar ik zag

best veel fracties vragen: 'Huh? Brief? Brief?' Dus ik ben wel even benieuwd of we die wel hebben gekregen, of dat dat misschien ook ergens niet goed is gegaan. Dus dat moeten we nog even uitzoeken, denk ik.

Daarnaast vind ik dat ik zelf toch nog graag iets van de gedeputeerde zou willen horen hoe nauw dat precies zit met dit onderzoek. Zijn er al vragen uitgezet bij de GGD? Hoe gaat dat nu verder allemaal vormgegeven worden? En hoe ziet dat proces er dan uit, voor zover de gedeputeerde daar al iets over kan zeggen in verband met de rechtszaak die loopt? Misschien kan anders de gedeputeerde op een ander moment ons daar iets over vertellen?

Ook vind ik het toch nog steeds nog wel echt heel erg jammer dat wij dan niet voordat we in de krant lezen dat er een rechtszaak is geweest waar de uitspraak op deze manier naar buiten komt, even geïnformeerd worden als Staten – juist ook omdat we er zo op aangedrongen hebben tijdens die Statenvergadering van 8 november. Ik denk dat dat wel fijn zou zijn als we gewoon eerder meegenomen worden, eerder bijgepraat worden. Dat kan al met een mailtje naar ons als Staten om dat aan te geven, voordat wij dat in de krant lezen. Dat zou ik toch wel zeer op prijs stellen.

De heer VAN DEKKEN (gedeputeerde): Ja, volgens mij weet ik niet beter dan wat ik net bevestigd heb gekregen. Dat is dat die brief wel degelijk is verstuurd, namelijk op 26 maart naar de Provinciale Staten. Als dat niet het geval is, dan moet ik even heel goed uitzoeken hoe dat zit. Maar ik zou dat eerlijk gezegd heel vreemd vinden. Want juist in die brief staat van alles en nog wat over de stappen die we hebben te zetten, de afspraken die we hebben gemaakt met de Provinciale Staten en ook de acties die we hebben gepleegd in het kader van het GGD-onderzoek, want dat is o zo belangrijk.

Ten tweede: als het gaat om het informeren van de Staten, bijvoorbeeld via een mail of een brief. Ja, we hadden natuurlijk eerst vanuit de Omgevingsdienst maar ook vanuit GS zelf de gerechtelijke uitspraak te bestuderen. Want je moet wel weten waar je het over hebt en niet *out of the blue* zomaar iets roepen of zeggen, juist in het kader van de zorgvuldigheid die wij hebben willen betrachten.

Dus ik kan er op dit moment niet meer van maken dan dat ik oprecht hoop dat die brief er gewoon ligt. Anders is er intern iets fout gegaan en dat zou heel vervelend zijn voor u als Staten, maar ook voor ons als College. Maar ik denk dat het goed is dat we dat zometeen nog even controleren.

De VOORZITTER: De gedeputeerde trekt dat even na. Zijn er nog andere fracties die nog wat willen vragen? Ik zie de heer Bennema als eerste.

De heer BENNEMA (VVD): Dit is een onverkwikkelijke zaak. Er zit geen juridische onderbouwing bij van de gevaren, als ik de uitspraak lees en GS is ook op de hoogte van de overmachtsituatie en de grote gevolgen die sluiting zou hebben. Wetende dat GS op de hoogte is van de onmogelijkheid om aan de last te voldoen, waarom kiest de provincie dan voor deze harde juridische weg? In het debat hebben we eerder ook gezegd dat je ook samen met de industrie optrekken. Waarom kiest u voor deze weg, wetende dat het niet mogelijk is?

De VOORZITTER: Ik vraag de gedeputeerde even te wachten tot alle vragen zijn gesteld. En ik zou de vragenstellers even willen uitnodigen om dat van achter de interruptiemicrofoon te doen, omdat dat er beter uitziet. Ja? De heer Hoogers.

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Nog even terugkomend op de brief. Wij hebben hem ook niet kunnen vinden. Dus het is inderdaad om die nog even met elkaar na te trekken waar die is gebleven.

Verder wil ik de gedeputeerde bedanken voor de uitleg die hij heeft gegeven, ook inzake het dossier. Onze fractie heeft ook even gekeken naar de gerechtelijke uitspraak en daar valt ook een aantal dingen in op, namelijk dat de provincie niet de officiële weg heeft bewandeld – waar de gedeputeerde ook aan heeft gerefereerd – door het alleen mondeling toe te lichten en geen brief te schrijven. Dat Nedmag bereidwillig was, vanaf aanvang al, aan de waardes die gesteld zijn, te voldoen, staat in ieder geval in de uitspraak. En de rechter hekelt ook de procedure, omdat niet is aangetoond dat de waardes te hoog zijn en het uitblijvende onderzoek van de GGD wordt genoemd. Maar in november hebben we ook met elkaar gesproken over de metingen van het RIVM. Dus wij zouden ook eigenlijk wel graag weten wat daar nu de voortgang van is. Zijn die onderzoeken nog niet gestart? Of zijn die al gestart in het verleden, maar zijn daar nog geen uitkomsten van?

De rechter geeft ook aan dat er onduidelijkheid is over depositiewaardes van lood die toegestaan zijn, namelijk 0,5-waardes ten opzichte van de 0,05-waardes en dus ook daarmee de legitieme grondslag van de dwangsom. Daar zou ik ook graag een reflectie op willen van de gedeputeerde.

De heer DE WIT (CDA): Wij sloegen even aan op het eerste deel van de beantwoording van de gedeputeerde op vragen van de SP. Wij vragen ons af waarom voorafgaand aan de beantwoording van de vragen van de collega's van de SP, is verzuimd ons bij te praten over de stand van zaken. Wij vinden dat slordig. Er zit een actieve informatieplicht op dit dossier, dat bij heel veel partijen ontzettend leeft. Hoe heeft het op die manier kunnen gebeuren? Maar vooral: hoe zorgen we er in de toekomst dat wij wél op een goede manier geïnformeerd worden door het College?

Mevrouw BENJAMINS (D66): Ik sloeg even aan op het punt dat de gedeputeerde daarnet maakte. Aan de ene kant vindt hij de looduitstoot heel erg belangrijk, maar ondertussen zei de gedeputeerde net dat het 'indirect besproken was met Nedmag'. Als wij het zo belangrijk vinden, hoezo bespreken wij dingen 'indirect met Nedmag'?

De heer VAN DEKKEN (gedeputeerde): Om direct te reageren op de vraag van D66: 'indirect' betekent dat je dan in een gesprek duidelijk maakt dat er zorgen zijn over de uitstoot van lood. Dat doen we natuurlijk ook in formele gesprekken die we voeren met Nedmag. Ik doe dat bijvoorbeeld morgenmiddag. Ik spreek dan ook met de Omgevingsdienst om nog eens even heel goed die zaak te beschouwen en het ook verder op scherp te zetten.

Het CDA vroeg waarom die inleiding nou zo nodig is? Ik wil even de context op basis van het krantenartikel uitleggen en ook duidelijk maken dat de juridische procedure, zoals die is geschetst, anders is verlopen dan menigeen misschien wel dacht. Dus die verheldering wilde ik gewoon geven. Ik denk dat dat belangrijk is.

Tegelijkertijd heb ik gezegd dat ik, omdat alles nog onder de rechter is, natuurlijk niet van alles en nog wat aan juridische uitspraken kan doen. Dus in die zin moet ik de VVD misschien wel wat teleurstellen. Want ik kan daar op dit moment niet op ingaan. Maar het is wel zo dat ook de gesprekken met Nedmag zijn geweest, dat die er nog zijn en ook zullen blijven. Want we willen natuurlijk op een constructieve manier proberen, het dossier op een goede manier op te lossen. Zeker als het gaat om de uitstoot van lood is dat enorm belangrijk.

Dat is ook de reden waarom dit wat langer duurt. Ik kijk daarbij even naar de ChristenUnie bij dat 'wat langer duren', om dat het GGD-onderzoek zodanig goed op inhoud in te vullen dat we ook daadwerkelijk iets kunnen betekenen in het oplossen van het probleem. Het is echt niet zo dat we een telefoontje naar de GGD kunnen plegen en zeggen: 'Nou, er is uitstoot van lood. Lost u dat even voor ons op?' Zo werkt dat niet, er zijn ook een heleboel andere partijen bij betrokken. De een is toezichthouder, de ander is weer vergunningverlener – en zo gaat het maar door. Maar in de kern is het zo dat wij nu een goed GGD-onderzoek kunnen laten plaatsvinden, inclusief – dat staat ook in het plan van aanpak van de Omgevingsdienst – het actualiseren van die vergunningen, waar ook uw Staten om heeft gevraagd. Net zoals al die andere dingen die in beide moties stonden. Het verzoek in de ene motie is toegezegd en de andere motie is aangenomen.

Ja, en dat staat dan allemaal in die brief van 26 maart. Als die brief u niet bereikt heeft, dan wordt het wel ingewikkeld debatteren. Ook voor mij. Ik hoor nu net dat die wel is verstuurd. Als dat wel aan de hand is, dan is hij blijkbaar niet beland bij uw Staten. Maar ik heb hem hier gewoon.

De VOORZITTER: Ik hoor nu een andere gedeputeerde het een en ander souffleren. Wij gaan hier geen debat voeren. Er zijn vragen gesteld, er zijn antwoorden gegeven en u moet aan het eind van dit antwoord genoeg nemen met het antwoord dat de gedeputeerde heeft gegeven.

De heer VAN DEKKEN (gedeputeerde): Ja, ik wil daar ook nog wel iets over zeggen, voorzitter. Want die brief van 26 maart ging over de 'voortgang toezeggingen ingetrokken motie 75'. En ik denk dat daar sommigen misschien wel door verrast zijn: wat zou dit zijn? Maar dit was toch echt de brief waar het over ging en daar staat alles in.

Maar we doen het zo: we gaan alles nog eens een keer sturen en bij eventuele extra aanvullende vragen zou ik daar ook schriftelijk op terug willen komen. Want ik wil gewoon ook wel het kader goed hebben: het plan van aanpak dat er ligt. Het is ook wel interessant om dat aan u te doen toekomen. En ik dacht werkelijk waar, voorzitter, dat ik de vragen op deze manier wel beantwoord heb. Maar nogmaals, die brief: lees die alstublieft.

De VOORZITTER: We doen het hier voor vandaag mee, want dit is een rondje mondelinge vragen. Nee, meer niet! [De voorzitter spreekt hier de heer De Wit en mevrouw Bennett aan, die bij de interruptiemicrofoon staan.]

Want we zijn nu toe aan de mondelinge vragen van het CDA, te stellen door de heer De Wit.

De heer DE WIT (CDA): Ja, als CDA hebben wij een aantal mondelinge vragen over woningbouw aan de Lageweg in Thesinge. Zoals bij u maar ook bij de collega's in de Staten bekend is, is dat er al jaren een schreeuwend tekort is aan woningen in de provincie. Uit een jaarlijks onderzoek van Capital Value blijkt dat het woningtekort in Groningen in 2025 zelfs oploopt tot circa 10.000 woningen. Als CDA-Statenvrager vragen wij daarom regelmatig aandacht voor dit onderwerp. Ook in het Hoofddlijnenakkoord van de coalitiepartijen is terecht veel aandacht voor wonen en 'volkshuisvesting', zoals ze het zelf graag noemen.

Bijvoorbeeld als het gaat om kleinschalige woningbouw. We omarmen dat als CDA volledig, maar zien in de praktijk dat verzoeken om kleinschalige woningbouw ondanks alle goede intenties toch regelmatig worden afgewezen, bijvoorbeeld als het gaat om de Lageweg in Thesinge. Ik noem hier een voorbeeld met toestemming van de mensen zelf. Hier willen bewoners een nieuwe woning realiseren voor hun dochter tussen twee bestaande woningen in, op ene plek die daar prima geschikt voor is. Ik heb er foto's van gemaakt, die wil ik met alle liefde wel even aan u laten zien. De provincie heeft hier een negatief standpunt in, omdat er geen sprake is van een bebouwingscluster volgens de definitie van de Provinciale Omgevingsvergunning.

Dat brengt ons bij de volgende vragen. Deelt het College de mening van de CDA-Statenvrager dat we af moeten van onnodige, beklemmende regelgeving die kleinschalige woningbouw in de weg staat? Zou het College willen nadenken over mogelijkheden om maatwerk te leveren, als definities in de Provinciale Omgevingsverordening kleinschalige woningbouw in de weg staan? En tot slot: zijn er bij deze specifieke casus mogelijkheden om de bouw van een extra woning mogelijk te maken? Zo niet, is het College dan bereid om uit te zoeken hoe dit wel zou kunnen en dit op korte termijn aan ons terug te koppelen?

De heer SCHMAAL (gedeputeerde): Dank u wel voor het stellen van de vragen. Dit is een van de vele vragen die op mijn bureau terechtkomen om te willen bouwen, te kunnen bouwen in het buitengebied. Deze zaak is voor het eerst in 2021 voorbijgekomen en er is al eerder een toezegging aan deze Staten gedaan om te kijken waar woningbouw mogelijk zou zijn en daar iets ruimer naar te gaan kijken. Dat is ook precies zo'n voorbeeld daarvan.

Als je dan kijkt naar de tekst van onze Provinciale Omgevingsverordening, dan is daar een aantal artikelen voor en daar voldoet dit niet aan. Dan heb je meestal nog een *escape* en dat is een ontheffing. Ook voor dit verhaal is er geen ontheffing. Dus het is niet zozeer een bestuurlijk dingetje maar een juridisch ding waarom dit nu niet kan.

Maar, zoals ik al aangaf, er zijn meerdere van dit soort gevallen. We zijn bezig met de nieuwe Omgevingsvisie, om daar wat ruimhartiger mee om te gaan en om meer te kijken op de manier van 'het kan wel, tenzij...' en niet 'nee'.. Want net zoals dit voorbeeld is er in het Westerkwartier een voorbeeld en Het Hogeland heeft een voorbeeld. Dus op die manier willen we ernaar kijken. Dus we willen wel kijken naar ruimte.

Dus heel concreet: de eerste conceptversie van de nieuwe Omgevingsvisie komt hier eind dit jaar. Vervolgens wordt die definitief vastgesteld in het eerste of tweede kwartaal van 2025: dan ligt de verordening voor. Dan bent u er allemaal bij als Statenlid bij die Omgevingsvisie, maar dan is het wel de intentie van dit College om daar wel meer ruimte aan te geven.

De heer DE WIT (CDA): Allereerst zeer veel dank aan het College voor deze beantwoording. Bij ons zijn ook meer casussen bekend. Wij hebben er even eentje uitgelicht om het wat tastbaar te maken.

Ja, het is heel lastig dit aan al deze mensen uit te leggen. Bij deze casus zijn deze mensen vanaf 2021 hiermee bezig. Die krijgen te horen dat er waarschijnlijk meer ruimte ontstaat bij de provincie om dit wel mogelijk te maken. Die krijgen nu te horen dat het niet kan. En pas in 2025 komt er een wijziging waardoor al deze projecten misschien in beweging komen. Ik denk dat mensen buiten dit huis zich niet kunnen voorstellen waarom het allemaal zo lang moet duren, waarom er zo'n bureaucratisch-juridische rompslomp aan vastzit. Wij zouden het College vragen voor deze casus, maar ook in brede zin, daar waar de mogelijkheid wel is om zaken op een zo kort mogelijke termijn aan te passen, dat alstublieft te doen. Ook op het moment dat dat betekent dat er een terugkoppeling moet komen naar de Staten om hier een besluit over te nemen. Want het kan toch niet zo zijn dat er 10.000 woningen tekort zijn, dat we zoveel ruimte hebben waar we snel woningen zouden kunnen bouwen en dat die mogelijkheid ertoe niet is? Wij roepen het College ertoe op en vragen het College om dat te doen. Dank.

De VOORZITTER: Dank u wel. Ik kijk even of er anderen zijn die nog vragen hebben die aanvullend zijn? Dat is niet het geval. De gedeputeerde nog?

De heer SCHMAAL (gedeputeerde): Ik heb de oproep gehoord. Daarmee gaan we aan de slag. Maar dat deden we ook al. Ik heb natuurlijk wel die juridische kaders waarop ik moet acteren. Maar het is wel de insteek en de wil van het College om hier positief naar te kijken. Maar dat had ik zonet ook al verteld.

De VOORZITTER: Dank u wel. Dan zijn we aan het eind van de mondelinge vragen. En ik zie dat er een punt van orde wordt gemaakt. Mevrouw Bakker.

Mevrouw BAKKER (SP): Ja, ik wilde toch nog even iets zeggen over die brief, voordat de gedeputeerde er helemaal slecht op komt te staan. Want die brief is 25 maart toch via de post van GS naar ons als PS toegestuurd. Maar hij staat op de agenda van 15 mei en hij heeft een beetje een gekke titel, waardoor denk ik de meesten van ons hem dus over het hoofd hebben gezien: 'Voortgang toezeggingen ingetrokken motie 75'. Dus dat maakt misschien het wat onduidelijk. Maar het is dus wel zo dat de gedeputeerde netjes aan ons heeft toegestuurd. Waarom hij dus niet in deze cyclus is meegenomen, daar verbaas ik me dan wel weer over, omdat hij er 25 maart al was. Maar hij staat dus bij 15 mei, dus dan kunnen we het er nog over hebben.

De VOORZITTER: Dank voor de correctie. Ik denk dat we de rest van het verkeer en de evaluatie in het presidium kunnen doen. Maar het is goed om te weten dat de brief is gestuurd in een enorme stapel brieven, met een titel waardoor je hem er niet meteen uitpikt. Dus dat is helder.

4. Hamerstukken

A. Statenvoorstel: Vaststelling Programma Water 2024

Zonder beraadslaging of stemming conform besloten.

B. Statenvoorstel: Uitvoering motie-Bikker c.s.: Het structureel doorboeken middelen aan het OV-bureau Groningen Drenthe

Zonder beraadslaging of stemming conform besloten.

C. Statenvoorstel: Wijzigingsvoorstel (concept) gemeenschappelijke regeling SNN

Mevrouw BUIGEL (D66): Ik wil graag een stemverklaring doen. Wij zijn het eens met de wijzigingen voor deze gemeenschappelijke regeling, maar we willen toch wel graag het College en ook het SNN meegeven om toch iets te gaan doen aan participatie. Dit wordt nu opgenomen in de artikelen van de gemeenschappelijke regeling, maar het moet geen 'moetje' zijn, ondanks dat er gezegd wordt dat het SNN een beleidsarme organisatie is. Dus we willen toch graag dat het meegenomen wordt dat ze er iets mee gaan doen.

Zonder beraadslaging of stemming conform besloten, met inachtneming van de stemverklaring van de fractie van D66.

5. Ingekomen brieven

A. Overzicht ingekomen brieven van GS ten behoeve van PS 24 april 2024

Zonder beraadslaging voor kennisgeving aangenomen.

B. Overzicht ingekomen brieven van derden ten behoeve van PS 24 april 2024

Zonder beraadslaging voor kennisgeving aangenomen.

6. Notulen voorgaande vergaderingen 20 maart en 3 april 2024

Ongewijzigd vastgesteld.

7. Sluiting

De VOORZITTER: Dan denkt u dat we toe zijn aan de sluiting, maar de routiniërs weten het beter. Want eerst komt aan het woord de dictator voor één dag, de verlicht despoot: de juryvoorzitter van de Triple-V Trofee. Hier is ie! Mag ik uw aandacht voor... de heer Hoogers!

De heer HOOGERS (voorzitter jury Triple-V Trofee): Dank u, voorzitter, voor deze ontzettend mooie introductie.

Ik zal de trofee maar even op het kathedr zetten, zodat ie voor iedereen zichtbaar is. Het was weer een spannende wedstrijd vandaag. We hebben mensen veel gehoord en we hebben mensen weinig gehoord. En dat waren mensen met veel ervaring en mensen met weinig ervaring. Ik heb opgeteld maar vijftien versprekingen gehoord, dus die kunt u in uw zak steken collectief.

Er is een aantal mensen dat foutloos de strijd hebben weerstaan. Daarbij een bijzondere vermelding voor mevrouw Bakker van de SP, de heer Geijtenbeek van de ChristenUnie, de heer De Boer van GroenLinks, de heer Bakker van Groninger Belang en mevrouw Stolk van de PvdA. Met name de heer Bakker en mevrouw Stolk hebben zich niet ontzettend actief gemengd in het debat, dus ik zou mevrouw Bakker, die veel aan het woord is geweest vandaag, de trofee willen overhandigen. [Overhandigt de Triple-V Trofee aan mevrouw Bakker.]

De VOORZITTER: Niets kan deze dag nog bederven voor mevrouw Bakker. Maar voor een dankwoord is er geen ruimte. [Applaus.]

Om te voorkomen dat er ergere dingen gebeuren, sluit ik de vergadering (15.50 uur).